

Warszawa, dnia 11 stycznia 2021 r.

Poz. 53

OBWIESZCZENIE

MARSZAŁKA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 18 listopada 2020 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Kodeks karny wykonawczy

1. Na podstawie art. 16 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568 i 695) oraz zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem 17 listopada 2020 r.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia tekst jednolity ustawy nie obejmuje art. 93 i art. 101 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568 i 695), które stanowią:

„Art. 93. Do postępowań wszczętych i niezakończonych na podstawie ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 523) stosuje się, aż do prawomocnego zakończenia postępowania, przepisy tej ustawy w brzmieniu dotychczasowym.”

„Art. 101. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia:

1) z wyjątkiem:

- a) art. 31, który wchodzi w życie z dniem 7 lipca 2020 r.,
- b) art. 8 pkt 4 w zakresie dodawanego art. 6 ust. 4 oraz art. 22 pkt 1–3, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.,
- c) art. 27 pkt 7 w zakresie zmienianego art. 406⁵ § 5–7, który wchodzi w życie z dniem 3 września 2020 r.;

2) z tym że:

- a) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15h ust. 1 pkt 1 – z mocą od dnia 9 grudnia 2019 r.,
- b) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15zb – z mocą od dnia 7 lutego 2020 r.,
- c) art. 1 pkt 17 w zakresie dodawanego art. 31x – z mocą od dnia 1 marca 2020 r.,
- d) art. 1 pkt 11, pkt 14 w zakresie dodawanych art. 15a–15d, art. 15h ust. 1 pkt 2, art. 15l i art. 15zc oraz pkt 17 w zakresie dodawanych art. 31e, art. 31f, art. 31j, art. 31m i art. 31zm – z mocą od dnia 8 marca 2020 r.,
- e) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15f – z mocą od dnia 12 marca 2020 r.,
- f) art. 1 pkt 14 w zakresie dodawanego art. 15k – z mocą od dnia 13 marca 2020 r.,
- g) art. 89 – z mocą od dnia 15 marca 2020 r.,
- h) art. 1 pkt 3 lit. a–c oraz art. 66 – z mocą od dnia 26 marca 2020 r.”.

Marszałek Sejmu: *E. Witek*

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 18 listopada 2020 r. (poz. 53)

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

Kodeks karny wykonawczy

CZEŚĆ OGÓLNA

Rozdział I

Zakres obowiązywania

Art. 1. § 1. Wykonywanie orzeczeń w postępowaniu karnym, w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe i w postępowaniu w sprawach o wykroczenia oraz kar porządkowych i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności odbywa się według przepisów niniejszego kodeksu, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. W postępowaniu wykonawczym w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział II

Organy postępowania wykonawczego

Art. 2. Organami postępowania wykonawczego są:

- 1) sąd pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;
- 2) sąd penitencjarny;
- 2a) referendarz sądowy;
- 3) prezes sądu lub upoważniony sędzia;
- 4) sędzia penitencjarny;
- 5) dyrektor zakładu karnego, aresztu śledczego, a także dyrektor okręgowy i Dyrektor Generalny Służby Więziennej albo osoba kierująca innym zakładem przewidzianym w przepisach prawa karnego wykonawczego oraz komisja penitencjarna;
- 6) sądowy kurator zawodowy oraz kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej;
- 7) sądowy lub administracyjny organ egzekucyjny;
- 8) naczelnik urzędu skarbowego;
- 9) odpowiedni terenowy organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego;
- 10) inny organ uprawniony przez ustawę do wykonywania orzeczeń.

Art. 3. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy również w postępowaniu dotyczącym wykonania tego orzeczenia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 1a. (uchylony)

§ 2. W sprawach zastrzeżonych w niniejszym kodeksie dla sądu penitencjarnego właściwy jest ten sąd penitencjarny, w którego okręgu przebywa skazany, chyba że ustawa stanowi inaczej. Sądem penitencjarnym jest sąd okręgowy.

§ 3. W stosunku do osób skazanych przez sąd wojskowy, w sprawach określonych w § 2, orzeka wojskowy sąd garnizonowy.

§ 3a. Na postanowienie w przedmiocie właściwości w postępowaniu wykonawczym zażalenie nie przysługuje.

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

Rozdział III

Skazany

Art. 4. § 1. Kary, środki karne, środki kompensacyjne, przepadek, środki zabezpieczające i środki zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.

§ 2. Skazany zachowuje prawa i wolności obywatelskie. Ich ograniczenie może wynikać jedynie z ustawy oraz z wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia.

Art. 5. § 1. Skazany jest podmiotem określonych w niniejszym kodeksie praw i obowiązków.

§ 2. Skazany ma obowiązek stosować się do wydanych przez właściwe organy poleceń zmierzających do wykonania orzeczenia.

Art. 6. § 1. Skazany może składać wnioski o wszczęcie postępowania przed sądem i brać w nim udział jako strona oraz w wypadkach wskazanych w ustawie wnosić zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

§ 2. Skazany może składać wnioski, skargi i prośby do organów wykonujących orzeczenie. Skazany, składając wniosek, skargę lub prośbę, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w niej żądań w stopniu umożliwiającym jej rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów.

§ 3. Jeżeli wniosek, skarga lub prośba:

- 1) oparte są na tych samych podstawach faktycznych,
- 2) zawierają wyrazy lub zwroty powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe albo gwarę przestępców,
- 3) nie zawierają uzasadnienia zawartych w nich żądań w stopniu umożliwiającym ich rozpoznanie

– właściwy organ może pozostawić wniosek, skargę lub prośbę bez rozpoznania.

Art. 7. § 1. Skazany może zaskarżyć do sądu decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 3–6 i 10 z powodu jej niezgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Skargi rozpoznaje sąd właściwy zgodnie z art. 3. W sprawach dotyczących odbywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności, wykonywania orzeczenia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym sądem właściwym jest sąd penitencjarny.

§ 3. Skarga na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skazanemu w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia lub doręczenia decyzji; decyzję ogłasza się lub doręcza wraz z uzasadnieniem i pouczeniem o przysługującym skazanemu prawie, terminie i sposobie wniesienia skargi. Skargę wnosi się do organu, który wydał zaskarżoną decyzję. Jeżeli organ, który wydał zaskarżoną decyzję, nie przychylił się do skargi, przekazuje ją wraz z aktami sprawy bezzwłocznie do właściwego sądu.

§ 4. Sąd powołany do rozpoznania skargi może wstrzymać wykonanie zaskarżonej decyzji. Odmowa wstrzymania nie wymaga uzasadnienia.

§ 5. Po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji; na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 8. § 1. W postępowaniu wykonawczym skazany może korzystać z pomocy obrońcy ustanowionego w tym postępowaniu.

§ 2. W postępowaniu przed sądem skazany musi mieć obrońcę, jeżeli:

- 1) jest głuchy, niemy lub niewidomy;
- 2) zachodzi uzasadniona wątpliwość co do jego poczytalności;
- 3) nie ukończył 18 lat;
- 4) (uchylony)
- 5) sąd uzna to za niezbędne ze względu na okoliczności utrudniające obronę.

§ 2a. Przepis art. 78 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 3. Skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli.

Art. 8a. § 1. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 2. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym nie podlega cenzurze, nadzorowi oraz zatrzymaniu i powinna być bezzwłocznie przekazywana do adresata. Przepisy art. 73 § 3 i 4 oraz art. 225 § 3 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.

§ 3. Przepis § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio do korespondencji skazanego pozbawionego wolności prowadzonej z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem.

Art. 8b. § 1. Rzecznik Praw Obywatelskich lub osoba przez niego upoważniona ma prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do zakładów karnych, aresztów śledczych i innych miejsc, w których przebywają osoby pozbawione wolności, oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek, a także do przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prokuratora wykonującego czynności służbowe.

Rozdział IV

Postępowanie wykonawcze

Oddział 1

Wykonywanie orzeczeń

Art. 9. § 1. Postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne.

§ 2. Wyrok oraz postanowienia wydane w trybie art. 420 Kodeksu postępowania karnego, dotyczące przypadku albo dowodów rzeczowych, stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Postanowienie w postępowaniu wykonawczym staje się wykonalne z chwilą wydania, chyba że ustawa stanowi inaczej lub sąd wydający postanowienie albo sąd powołany do rozpoznania zażalenia wstrzyma jego wykonanie.

§ 4. Złożenie wniosku o wydanie postanowienia w postępowaniu wykonawczym nie wstrzymuje wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy, chyba że sąd, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, postanowi inaczej. Postanowienie w przedmiocie wstrzymania wykonania orzeczenia nie wymaga uzasadnienia.

Art. 10. § 1. Policja w zakresie postępowania wykonawczego wykonuje polecenia sądu.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Żandarmerii Wojskowej oraz dowódcy wojskowego, jeżeli skazany jest żołnierzem, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie.

§ 3. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio również do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej oraz innych organów, jeżeli postępowanie wykonawcze dotyczy spraw, które zgodnie z przepisami prawa należą do ich właściwości.

§ 4. Organy i instytucje państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne w zakresie swojego działania udzielają pomocy organom wykonującym orzeczenia.

Art. 11. § 1. Sąd, kierując orzeczenie do wykonania, przesyła jego odpis lub wyciąg, ze wzmianką o wykonalności, a w wypadku orzeczenia prawomocnego – z datą jego uprawomocnienia się, odpowiedniemu organowi powołanemu do wykonywania orzeczenia. Kierując do wykonania orzeczenie dotyczące grzywny, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej oraz należności sądowych, sąd przesyła także ostatnio uzyskaną informację, o której mowa w art. 213 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Sąd przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego orzeczenie wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone i nie zawiera informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne”.

§ 1a. Jeżeli pokrzywdzony złożył wniosek, o którym mowa w art. 168a § 1, sąd, o którym mowa w § 1, przesyła dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego ten wniosek oraz dane zawierające imię, nazwisko i adres pokrzywdzonego. W wypadku, o którym mowa w art. 168a § 6, sąd przesyła również dane zawierające imię, nazwisko i adres świadka.

§ 2. Sąd po wydaniu wyroku skazującego przesyła dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego posiadane w sprawie informacje dotyczące osoby skazanego, w tym dane o uprzedniej karalności oraz zastosowanych wobec niego środkach wychowawczych lub poprawczych, informacje pozwalające na identyfikację skazanego, w szczególności numer Automatycznego Systemu Identyfikacji Daktyloskopijnej (AFIS), numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), rysopis oraz opis znaków szczególnych i tatuaży, a także zdjęcie skazanego, odpisy orzeczeń i opinii lekarskich oraz psychologicznych, w tym stwierdzających u skazanego uzależnienia od alkoholu, środków psychotropowych i odurzających, a także informacje dotyczące popełnienia przestępstwa określonego w art. 197–203 Kodeksu karnego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, a po uprawomocnieniu się wyroku, na wniosek dyrektora zakładu lub aresztu – również akta sądowe.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji przesyłanych dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego, o których mowa w § 2, mając na uwadze konieczność zebrania danych osobopoznawczych niezbędnych do dokonania prawidłowej klasyfikacji skazanego dla indywidualnego z nim postępowania zmierzającego do realizacji celów, jakim ma służyć wykonanie kary pozbawienia wolności.

§ 4. W razie skazania tymczasowo aresztowanego lub osoby odbywającej karę pozbawienia wolności sąd przesyła zawiadomienie o skazaniu wraz z informacjami, o których mowa w § 2, dyrektorowi aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 5. Organ, o którym mowa w § 1, zawiadamia sąd o przystąpieniu do wykonania orzeczenia oraz o zakończeniu jego wykonywania.

Art. 12. O prawomocnych skazaniach osób podlegających obowiązkowi służby wojskowej lub służby w formacjach obrony cywilnej na karę pozbawienia wolności bez zawieszenia jej wykonania, jak również o zmianach dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności, sąd zawiadamia również organy właściwe w sprawach powszechnego obowiązku obrony, na zasadach i w trybie określonych w odrębnych przepisach.

Art. 12a. § 1. W wezwaniu do uiszczenia grzywny, również orzeczonej jako kara zastępcza, nawiązki na rzecz Skarbu Państwa, kwoty pieniężnej stanowiącej przedmiot przypadku, kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie, należy też pouczyć o tym, że w razie nieuiszczenia tych należności w całości w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd przekazuje do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz. U. z 2020 r. poz. 389), informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

§ 2. W razie nieuiszczenia przez skazanego w całości należności, o których mowa w § 1, w terminie wynikającym z przepisów niniejszego kodeksu sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej, działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

§ 3. Sąd wykonuje obowiązki wierzyciela, o których mowa w art. 29 i art. 30 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych.

Art. 12b. Organ wykonujący orzeczenie w razie stwierdzenia, że zachodzą warunki do wydania wyroku łącznego, niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd.

Art. 12c. Jeżeli kara lub inny środek podlegający wykonaniu według przepisów niniejszego kodeksu są określone w tygodniach, miesiącach lub latach, przyjmuje się w postępowaniu wykonawczym, że tydzień liczy się za dni 7, miesiąc za dni 30, a rok za dni 365.

Art. 12d. Za dzień trwania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu, zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności przyjmuje się okres 24 godzin liczony od chwili rzeczywistego pozbawienia wolności.

Art. 13. § 1. Organ wykonujący orzeczenie oraz każdy, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy, może zwrócić się do sądu, który je wydał, o rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia lub zarzutów co do obliczenia kary. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie określonym w § 1 zażalenie przysługuje również organowi określonemu w art. 2 pkt 5–10 oraz każdemu, kogo orzeczenie bezpośrednio dotyczy.

Art. 14. § 1. W postępowaniu wykonawczym organ postępowania wykonawczego może zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego. Organ określony w art. 2 pkt 1–5 wykonujący orzeczenie może także zarządzić zebranie informacji dotyczących skazanego w drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego. W razie uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości skazanego organ wykonujący orzeczenie może zażądać ustalenia jego tożsamości przez Policję.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i z Ministrem Obrony Narodowej, inne organy powołane do przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, uwzględniając w szczególności jego zakres oraz tryb przeprowadzania.

Art. 15. § 1.¹⁾ Sąd umarza postępowanie wykonawcze w razie przedawnienia wykonania kary, śmierci skazanego lub innej przyczyny wyłączającej to postępowanie.

§ 2. Jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby, postępowanie zawieszają się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

§ 2a. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia lub zawieszenia postępowania wykonawczego przysługuje zażalenie.

§ 3. Zawieszenie postępowania wykonawczego nie wstrzymuje biegu przedawnienia, chyba że skazany uchyla się od wykonania kary. Okres wstrzymania biegu przedawnienia nie może przekroczyć 10 lat.

§ 4. Wykonywanie kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej oraz środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności w tej samej lub innej sprawie wstrzymuje bieg przedawnienia.

Art. 16. (uchylony)

Art. 17. § 1. Sąd, kierując do wykonania orzeczenie o pozbawieniu wolności, zawiadamia:

- 1) sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad dziećmi skazanego;
- 2) właściwy organ, jeżeli zachodzi potrzeba opieki nad osobą niedołązną lub chorą, którą opiekował się skazany, albo potrzeba przedsięwzięcia niezbędnych czynności do ochrony mienia lub mieszkania skazanego.

§ 2. O poczynionych wystąpieniach i wydanych zarządzeniach zawiadamia się skazanego.

Art. 17a. § 1. W razie orzeczenia wobec skazanego kary pozbawienia wolności oraz kary ograniczenia wolności na podstawie art. 37b lub art. 87 § 2 Kodeksu karnego, karę ograniczenia wolności kieruje się do wykonania w pierwszej kolejności tylko wówczas, gdy zachodzą przeszkody prawne do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności.

§ 2. W wypadku ustania przeszkód, o których mowa w § 1, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – zawieszają postępowanie wykonawcze dotyczące kary ograniczenia wolności i niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.

Oddział 2

Postępowanie przed sądem

Art. 18. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka postanowieniem.

§ 2. W kwestiach niewymagających postanowienia prezes sądu lub upoważniony sędzia wydaje zarządzenia.

§ 3. W kwestiach niewymagających postanowienia sądu penitencjarnego zarządzenia wydaje sędzia penitencjarny.

¹⁾ Uznany za niezgodny z Konstytucją z dnia 19 lipca 2018 r. w zakresie, w jakim nie czyni aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia postępowania karnego wykonawczego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2018 r. sygn. akt K 9/17 (Dz. U. poz. 1387).

Art. 18a. W postępowaniu wykonawczym czynności zastrzeżone dla sądu lub sędziego mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

- 1) spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego;
- 2) spraw dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności;
- 3) zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności;
- 4) rozstrzygania wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary;
- 5) spraw, o których mowa w rozdziałach VI i XV–XX;
- 6) wydawania postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.

Art. 19. § 1. Sąd orzeka na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy oraz z urzędu, a jeżeli ustawa tak stanowi – na wniosek innych osób.

§ 2. Wniosek lub skargę można zgłosić na piśmie lub ustnie. W wypadku ustnego zgłoszenia spisuje się protokół.

§ 3. Składający wniosek, o którym mowa w § 1, jest obowiązany do uzasadnienia zawartych w nim żądań w stopniu umożliwiającym jego rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów. W przypadku niewykonania tego obowiązku można pozostawić wniosek bez rozpoznania.

§ 4. Wniosek lub skargę rozpoznaje się w terminie 21 dni od daty wpływu do sądu, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie wniosku na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20. § 1. W postępowaniu wykonawczym sąd orzeka jednoosobowo.

§ 2. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie; zostaje ono przekazane bezzwłocznie zarządzeniem wraz z aktami sprawy do sądu wyższej instancji, chyba że sąd orzekający w tym samym składzie przychylił się do zażalenia.

§ 3. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie jednoosobowo.

§ 4. Sąd wyższej instancji rozpoznaje zażalenie w terminie 21 dni od daty jego przekazania przez sąd pierwszej instancji, chyba że ustawa przewiduje rozpoznanie zażalenia na posiedzeniu, w którym uprawnione osoby mogą wziąć udział.

Art. 20a. § 1. Zażalenie na postanowienie referendarza sądowego rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone postanowienie.

§ 2. Wniesienie zażalenia na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje jego wykonanie.

§ 3. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia referendarza sądowego stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia referendarza sądowego.

Art. 21. W postępowaniu przed sądem prokurator jest stroną; w szczególności może składać wnioski, a w wypadkach wskazanych w ustawie wносить zażalenia na postanowienia wydane w postępowaniu wykonawczym.

Art. 22. § 1. Prokurator, skazany oraz jego obrońca, sądowy kurator zawodowy, pokrzywdzony, a także inne osoby, o których mowa w art. 19 § 1, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi. W posiedzeniu sądu wyższej instancji mają prawo wziąć udział osoby, którym przysługuje prawo do udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

§ 1a. Niestawiennictwo osób, o których mowa w § 1, należycie zawiadomionych o terminie i celu posiedzenia, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2. Sąd może dopuścić do udziału w posiedzeniu również inne osoby niż wymienione w § 1, jeżeli ich udział może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia.

§ 3. Udział sądowego kuratora zawodowego w posiedzeniu jest obowiązkowy, jeżeli ustawa tak stanowi lub sąd uzna to za konieczne.

Art. 23. § 1. Sąd może zarządzić sprowadzenie skazanego na posiedzenie sądu.

§ 2. Sąd może zlecić przesłuchanie skazanego sądowi wezwanemu, w którego okręgu skazany przebywa.

§ 3. Jeżeli postępowanie sądowe dotyczy skazanego pozbawionego wolności, posiedzenie może odbyć się w zakładzie, w którym on przebywa.

Art. 24. § 1. Jeżeli ujawnią się nowe lub poprzednio nieznanne okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia, sąd może w każdym czasie zmienić lub uchylić poprzednie postanowienie.

§ 2. Niedopuszczalna jest zmiana lub uchylenie postanowienia, przewidzianego w § 1, na niekorzyść skazanego po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie tylko wtedy, gdy przysługiwało również na postanowienie podlegające zmianie lub uchyleniu.

Oddział 3

Postępowanie egzekucyjne

Art. 25. § 1. Egzekucję zasądzonych roszczeń cywilnych, orzeczonej grzywny, świadczenia pieniężnego oraz należności sądowych prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. W pierwszej kolejności podlegają zaspokojeniu zasądzone roszczenia cywilne mające na celu naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, a następnie należności sądowe.

Art. 26. Do tytułów egzekucyjnych mają zastosowanie przepisy art. 776–795 Kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 27. Egzekucję przepadku oraz nawiązki na rzecz Skarbu Państwa prowadzi naczelnik urzędu skarbowego według przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 27a. § 1. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu grzywny, świadczenia pieniężnego, środka kompensacyjnego oraz kosztów sądowych mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Do wykonania postanowień o zabezpieczeniu przepadku mają zastosowanie przepisy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli niniejsza ustawa nie stanowi inaczej.

Art. 28. § 1. Orzeczone w stosunku do jednego z małżonków, pozostających we wspólności majątkowej, kary grzywny, nawiązki i należności sądowe podlegają zaspokojeniu z osobistego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego. Jeżeli zaspokojenie z tych źródeł okaże się niemożliwe, egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego. Niemożność zaspokojenia z majątku osobistego skazanego stwierdza się w protokole.

§ 2. Egzekucja z majątku wspólnego jest niedopuszczalna w razie skazania za przestępstwo, którym pokrzywdzony jest małżonek skazanego albo osoby, w stosunku do których małżonek ten obciążony jest obowiązkiem alimentacyjnym.

§ 3. W razie skierowania egzekucji do majątku wspólnego, małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia należności, wymienionych w § 1, z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeżeli skazany nie przyczynił się lub przyczynił się w stopniu nieznacznym do powstania tego majątku albo do nabycia określonych jego składników lub jeżeli zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Art. 29. § 1. Z chwilą prawomocnego orzeczenia przepadku wobec jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej, przedmioty majątkowe, których dotyczy przepadek lub które podlegają egzekucji przepadku równowartości przedmiotów lub korzyści, tracą z mocy prawa charakter składników majątku wspólnego. Od tej chwili stosuje się do nich odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych, przy czym udział Skarbu Państwa stanowi część orzeczoną przepadkiem. Małżonek skazanego może wystąpić odpowiednio z żądaniem określonym w art. 28 § 3.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku orzeczenia przepadku przedmiotów objętych innym rodzajem współwłasności łącznej.

Art. 29a. § 1. Przy egzekucji przepadku korzyści majątkowej uzyskanej z popełnienia przestępstwa lub jej równowartości domniemywa się, że rzeczy oraz prawa majątkowe, które są we władaniu skazanego po orzeczeniu przepadku, należały do niego już w chwili wydania orzeczenia.

§ 2. Osoba fizyczna, w stosunku do której działa domniemanie ustanowione w art. 45 § 3 Kodeksu karnego lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, może wnosić o wyłączenie z jego zakresu przedmiotów majątkowych, których łączna wartość według oszacowania organu egzekucyjnego nie przekracza przeciętnego sześciomiesięcznego dochodu tej osoby; wniosek o wyłączenie zgłasza się do tego organu.

§ 3. W razie nieuwzględnienia wniosku, o którym mowa w § 2, osoba zainteresowana może w drodze powództwa żądać wyłączenia przedmiotów z zakresu domniemania i zwolnienia ich od egzekucji lub dokonanego zabezpieczenia.

Art. 29b. § 1. Pozew przeciwko Skarbowi Państwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego, lub w art. 33 § 4 Kodeksu karnego skarbowego, jest tymczasowo wolny od opłat sądowych, a w razie oddalenia powództwa powód jest obowiązany uiścić opłaty na zasadach ogólnych.

§ 2. Jeżeli w celu obalenia domniemania powód powołuje się na nabycie odpłatne, powinien wskazać źródło nabycia i udowodnić pochodzenie potrzebnych do nabycia środków.

§ 3. Sprzedaż ruchomości lub nieruchomości nie może nastąpić przed prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy.

Art. 30. W sprawach wytoczonych przeciwko Skarbowi Państwa reprezentuje go prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonał wyrok w zakresie orzeczonego nim przypadku.

Art. 31. W razie dokonania przez dłużnika Skarbu Państwa czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzyciela, z powództwem występuje prezes sądu okręgowego lub naczelnik urzędu skarbowego w sprawach, w których wykonuje orzeczenie.

Rozdział V

Nadzór penitencjarny

Art. 32. Nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności, zastępczej kary pozbawienia wolności, kary aresztu wojskowego, kary aresztu lub zastępczej kary aresztu, kary porządkowej, tymczasowego aresztowania, zatrzymania, środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności oraz środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym sprawuje sędzia penitencjarny.

Art. 33. § 1. Sędzia penitencjarny wizytuje zakłady karne, areszty śledcze oraz inne miejsca, w których przebywają osoby pozbawione wolności. Ma on prawo wstępu w każdym czasie, bez ograniczeń, do tych zakładów, aresztów i miejsc oraz poruszania się po ich terenie, przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od administracji tych jednostek.

§ 2. Sędzia penitencjarny ma prawo przeprowadzania podczas nieobecności innych osób rozmów z osobami pozbawionymi wolności oraz badania ich wniosków, skarg i próśb.

Art. 34. § 1. Sędzia penitencjarny uchyla sprzeczną z prawem decyzję organu wymienionego w art. 2 pkt 5 i 6, o ile dotyczy ona osoby pozbawionej wolności.

§ 2. Na decyzję sędziego skazanemu i organom określonym w § 1 przysługuje skarga do sądu penitencjarnego, w którego okręgu wydano decyzję.

§ 3. Przepisy art. 7 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 4. W wypadku stwierdzenia niezgodnego z prawem pozbawienia wolności, sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia o tym organ, do którego dyspozycji osoba pozbawiona wolności pozostaje, a w wypadku odbywania przez nią kary lub wykonywania wobec niej środka, o którym mowa w art. 32 – organ, który skierował orzeczenie do wykonania, a w razie potrzeby zarządza zwolnienie takiej osoby.

Art. 35. § 1. Jeżeli zdaniem sędziego penitencjarnego zachodzi potrzeba wydania decyzji nienależącej do jego właściwości, a w szczególności decyzji o charakterze administracyjnym, przekazuje on swoje spostrzeżenia wraz z odpowiednimi wnioskami właściwemu organowi.

§ 2. Organ wymieniony w § 1 zawiadamia sędziego penitencjarnego, w terminie 14 dni albo w innym wyznaczonym przez sędziego terminie, o zajęтым stanowisku. Jeżeli sędzia penitencjarny uzna to stanowisko za niezadowolające, przedstawia sprawę organowi nadrzędnemu nad organem wymienionym w § 1; organ nadrzędny zawiadamia sędziego o sposobie załatwienia sprawy.

§ 3. W wypadku powtarzania się rażących uchybień w funkcjonowaniu zakładu karnego, aresztu śledczego lub innego miejsca, w którym przebywają osoby pozbawione wolności, albo gdy istniejące w nim warunki nie zapewniają poszanowania praw osób tam przebywających, sędzia penitencjarny występuje do właściwego organu nadrzędnego z wnioskiem o usunięcie w określonym terminie istniejących uchybień. Jeżeli w wymienionym terminie uchybienia te nie zostały usunięte, sędzia penitencjarny występuje z wnioskiem do właściwego ministra o zawieszenie działalności bądź likwidację w całości lub w części określonego zakładu, aresztu lub miejsca.

Art. 36. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób, zakres i tryb sprawowania nadzoru penitencjarnego, uwzględniając w szczególności legalność i prawidłowość wykonywania kary pozbawienia wolności, sposób eliminowania stwierdzonych uchybień oraz sposoby dokumentowania i przeprowadzania tego nadzoru, a także rodzaj i typ zakładu karnego.

Rozdział VI

Zatarcie skazania

Art. 37. § 1. W przedmiocie zatarcia skazania orzeka sąd, chyba że zatarcie nastąpiło z mocy prawa.

§ 2. Jeżeli w pierwszej instancji wyroki wydało kilka sądów, właściwy jest sąd, który jako ostatni wydał wyrok skazujący. Jeżeli orzekały sądy różnego rzędu, właściwy jest sąd wyższego rzędu.

§ 3. Wniosek skazanego o zatarcie skazania, złożony przed upływem roku od wydania postanowienia odmawiającego zatarcia, można pozostawić bez rozpoznania.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zatarcia skazania przysługuje zazalenie.

Rozdział VII

Uczestnictwo społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń, pomoc w społecznej readaptacji skazanych oraz Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej

Art. 38. § 1. W wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych, w szczególności związanych z pozbawieniem wolności, oraz przypadku mogą współdziałać stowarzyszenia, fundacje, organizacje oraz instytucje, których celem działania jest realizacja zadań określonych w niniejszym rozdziale, jak również kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby godne zaufania.

§ 1a. W zakresie zapobiegania przestępczości i readaptacji społecznej podmioty, o których mowa w § 1, podejmują działania w celu zwiększenia efektywności działania organów państwowych oraz wzmocnienia praworządnego działania tych organów.

§ 2. Podmioty, o których mowa w § 1, mogą w porozumieniu z dyrektorem zakładu karnego lub aresztu śledczego uczestniczyć w prowadzeniu działalności resocjalizacyjnej, społecznej, kulturalnej, oświatowej, sportowej i religijnej w tych zakładach lub aresztach.

Art. 39. § 1. Przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, mogą uczestniczyć w radach oraz innych organach kolegialnych – powoływanych przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Sprawiedliwości lub podległe mu organy albo wojewodów – których zadaniem jest świadczenie pomocy skazanym i ich rodzinom albo koordynowanie współdziałania społeczeństwa z zakładami karnymi i aresztami śledczymi. Przedstawiciele ci oraz osoby godne zaufania mogą też uczestniczyć w społecznej kontroli nad wykonywaniem kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających i zapobiegawczych oraz przypadku.

§ 2. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres, formy i tryb współdziałania oraz wymogi, jakie muszą spełniać przedstawiciele podmiotów, o których mowa w art. 38 § 1, w wykonywaniu kar, środków karnych, kompensacyjnych, zabezpieczających, zapobiegawczych oraz przypadku, a także społecznej kontroli, o której mowa w § 1, uwzględniając cele, jakim powinno służyć współdziałanie tych podmiotów w readaptacji społecznej i zapobieganiu przestępczości.

Art. 40. § 1. W celu koordynowania współdziałania organów państwowych i przedstawicieli społeczeństwa w zapobieganiu przestępczości i wykonywaniu orzeczeń oraz w celu świadczenia pomocy w readaptacji społecznej, a także wykonywania kontroli społecznej i dokonywania oceny polityki penitencjarnej, Prezes Rady Ministrów powołuje Radę Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, zwaną dalej „Radą Główną”.

§ 2. W skład Rady Głównej wchodzi przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ministra właściwego do spraw zdrowia, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz Policji i Służby Więziennej. W skład Rady Głównej mogą też wchodzić przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, kościołów i innych związków wyznaniowych, a także związków zawodowych i samorządu zawodowego, przedstawiciele nauki oraz osoby godne zaufania, mogące przyczynić się do realizacji celów wymienionych w § 1.

§ 3. Stosownie do potrzeb, wojewoda może powołać terenowe rady do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym, zwane dalej „radami terenowymi”. Do składu rady terenowej zaprasza się również przedstawiciele organów odpowiedniego szczebla, o których mowa w § 2, a także organów samorządu terytorialnego. Do uczestniczenia w pracach rady terenowej można zaprosić również przedstawiciele innych podmiotów, o których mowa w § 2. Rady terenowe wykonują zadania określone w § 1.

§ 4. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb powoływania oraz działania Rady Głównej i rad terenowych.

Art. 41. § 1. W celu ułatwienia społecznej readaptacji, a w szczególności przeciwdziałania powrotowi do przestępstwa, powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych.

§ 2. Pomocy, o której mowa w § 1, udzielają właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz kuratorzy sądowi; pomocy tej mogą również udzielać podmioty, o których mowa w art. 38 § 1.

Art. 42. § 1. Skazany może ustanowić, na piśmie, jako swojego przedstawiciela osobę godną zaufania, za jej zgodą, zwłaszcza spośród przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji oraz instytucji, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Przedstawiciel skazanego, o którym mowa w § 1, może działać wyłącznie w interesie skazanego i w tym celu składać w jego imieniu wnioski, skargi i prośby do właściwych organów oraz instytucji, stowarzyszeń, fundacji, organizacji, kościołów i innych związków wyznaniowych.

§ 3. Prezes sądu, upoważniony sędzia, a w toku posiedzenia sąd, może na wniosek skazanego dopuścić do udziału w postępowaniu przed sądem przedstawiciela skazanego, o którym mowa w § 1.

Art. 43. § 1. Tworzy się Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej, zwany dalej „Funduszem”.

§ 1a. Fundusz może posługiwać się skrótem nazwy w brzmieniu „Fundusz Sprawiedliwości”.

§ 2. Fundusz jest państwowym funduszem celowym ukierunkowanym na pomoc pokrzywdzonym i świadkom, przeciwdziałanie przestępczości oraz pomoc postpenitencjarną, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości, zwany dalej „dysponentem Funduszu”.

§ 3. Sąd, który wydał orzeczenie w I instancji, prowadzi wyodrębnioną, szczegółową ewidencję księgową nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu.

§ 4. Sąd, o którym mowa w § 3, wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia nawiązki albo świadczenia pieniężnego, do ich uiszczenia w terminie 30 dni.

§ 5. Postępowanie egzekucyjne dotyczące nawiązek i świadczeń pieniężnych zasądzonych na rzecz Funduszu wszczyna komornik na wniosek sądu, o którym mowa w § 3, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. W tym celu sąd z urzędu nadaje tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

§ 6. Zaliczka na koszty egzekucji jest finansowana ze środków Funduszu.

§ 7. Przychodami Funduszu są środki pieniężne pochodzące z:

- 1) orzeczonych przez sądy nawiązek oraz świadczeń pieniężnych;
- 2) potrąceń w wysokości 7% wynagrodzenia przysługującego za pracę skazanych zatrudnionych w formach określonych w art. 121 § 2;
- 3) wykonania kar dyscyplinarnych, o których mowa w art. 143 § 1 pkt 7;
- 4) spadków, zapisów i darowizn;
- 5) dotacji, zbiorów i innych źródeł.

§ 8. Środki Funduszu są przeznaczane na:

- 1) pomoc osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz osobom im najbliższym, zwłaszcza pomoc medyczną, psychologiczną, rehabilitacyjną, prawną oraz materialną, udzielaną przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszenia, fundacje, organizacje i instytucje;
  - 1a) pomoc, o której mowa w pkt 1, udzielaną przez jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych;
  - 1b) szkolenia dla organów prowadzących postępowania karne i ich pracowników podnoszące kompetencje w zakresie postępowania z osobami pokrzywdzonymi przestępstwem i świadkami oraz propagowania alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;
  - 1c) realizację przez jednostki sektora finansów publicznych zadań ustawowych związanych z ochroną interesów osób pokrzywdzonych przestępstwem i świadków, a także wykrywaniem i zapobieganiem przestępczości oraz likwidacją skutków pokrzywdzenia przestępstwem;
  - 1d) finansowanie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych;

- 1e) edukację z zakresu przeciwdziałania przemocy i przestępczości w szczególności funkcjonariuszy Policji i pracowników jednostek oświatowych oraz ochrony zdrowia;
- 2) pomoc postpenitencjarną osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym, udzielaną przez zawodowych kuratorów sądowych oraz Służbę Więzienną;
- 2a) pomoc psychologiczną świadkom i osobom im najbliższym;
- 3) pomoc postpenitencjarną osobom, o których mowa w pkt 2, udzielaną przez podmioty wymienione w art. 38 § 1, z wyłączeniem osób godnych zaufania;
- 4) działalność podejmowaną lub powierzoną przez dysponenta Funduszu, mającą na celu wsparcie i rozwój systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej, a także przeciwdziałanie przyczynom przestępczości, w szczególności na:
  - a) promowanie i wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć służących poprawie sytuacji osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz skutecznej readaptacji skazanych,
  - b) podejmowanie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i informacyjnym, w tym dotyczących przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,
  - c) pokrywanie kosztów związanych z organizowaniem i prowadzeniem kształcenia, studiów podyplomowych, kursów dokształcających i szkoleń,
  - d) podejmowanie, organizowanie i zlecanie badań naukowych i prac rozwojowych oraz współpracy z innymi jednostkami w tym zakresie, dotyczących sytuacji oraz potrzeb osób pokrzywdzonych przestępstwem, świadków oraz osób skazanych, a także przyczyn i uwarunkowań przestępczości oraz jej zapobiegania,
  - e) promowanie systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom oraz pomocy postpenitencjarnej,
  - f) upowszechnianie wiedzy na temat praw osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, w szczególności mediacji w sprawach rodzinnych, nieletnich i karnych,
  - g) działania wspierające rodziny zagrożone dysfunkcyjnością, w szczególności w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz współuzależnień i rozwiązywania konfliktów w rodzinie.

§ 9. Powierzenie realizacji zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych odbywa się w trybie otwartego konkursu ofert.

§ 9a. Do realizacji pomocy prawnej i psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy psychologicznej świadkom na terenie sądu, jednostki organizacyjnej prokuratury lub jednostki organizacyjnej Policji wymagana jest zgoda prezesa sądu, kierownika jednostki organizacyjnej prokuratury bądź komendanta jednostki organizacyjnej Policji. Podmiot przystępujący do otwartego konkursu ofert dołącza do oferty dokument potwierdzający tę zgodę.

§ 10. Dysponent Funduszu, udzielając dotacji celowej, zwanej dalej „dotacją”, na realizację w trybie otwartego konkursu ofert zadań, o których mowa w § 8 pkt 1, 1b, 1d i 2a–4, zawiera z jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych umowę o treści ustalonej przez dysponenta Funduszu.

§ 11. Jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, z którymi została zawarta umowa, są obowiązane do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej otrzymanych środków i dokonywanych z tych środków wydatków oraz posiadania odrębnego rachunku bankowego przeznaczonego tylko do obsługi tych środków.

§ 11a. Podmiot, który otrzymał dotację w celu świadczenia pomocy psychologicznej osobom pokrzywdzonym przestępstwem lub świadkom, jest obowiązany udzielić pomocy psychologicznej na wezwanie organu prowadzącego czynności operacyjno-rozpoznawcze albo sprawdzające lub postępowanie przygotowawcze albo sądu w terminie 14 dni od wezwania, chyba że określone w umowie środki przeznaczone na pomoc psychologiczną zostały wykorzystane lub pokrzywdzony lub świadek nie kwalifikuje się do udzielenia takiej pomocy.

§ 12. Podmioty, które otrzymały dotacje z Funduszu, są obowiązane do sporządzania i przekazywania dysponentowi Funduszu kwartalnych informacji dotyczących wykorzystania tych środków oraz do sporządzania i przekazania rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym, w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji zadania.

§ 13. Pomocy z Funduszu nie przyznaje się w takim zakresie, w jakim została ona udzielona z innych źródeł.

§ 14. Dysponent Funduszu kontroluje prawidłowość wydatkowania dotacji otrzymanych z Funduszu pod względem racjonalności i legalności ich wydatkowania, w tym zgodność danych zawartych w informacjach, o których mowa w § 12, ze stanem faktycznym.

§ 15. W przypadku wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, z późn. zm.²⁾) dotyczące dotacji udzielonych z budżetu państwa.

§ 15a. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem nie więcej niż 10% przyznanych środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami.

§ 15b. Podmioty które wykorzystały niezgodnie z przeznaczeniem co najmniej 10% przyznanych im środków w ramach dotacji nie mogą brać udziału w otwartym konkursie ofert do dnia zwrotu środków wraz z odsetkami i przez następne 12 miesięcy od tego dnia.

§ 16. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem, jest obowiązana do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń.

§ 17. W wypadku ustalenia, że osoba, której udzielono pomocy, wykorzystała ją niezgodnie z przeznaczeniem, podmiot, który udzielił pomocy, jest obowiązany do wezwania tej osoby do zwrotu równowartości uzyskanych świadczeń w terminie 30 dni od dnia wezwania jej do zwrotu.

§ 18. Osoba, która wykorzystała udzieloną pomoc niezgodnie z jej przeznaczeniem i pomimo wezwania nie zwróciła jej równowartości, traci prawo do dalszej pomocy, chyba że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające udzielenie jej takiej pomocy.

§ 18a. Koszty obsługi Funduszu są pokrywane ze środków tego Funduszu.

§ 19. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb udzielania pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, świadkom oraz osobom im najbliższym,
- 2) tryb udzielania pomocy osobom pozbawionym wolności, zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz osobom im najbliższym,
- 3) warunki i tryb udzielania dotacji z Funduszu podmiotom, w tym w szczególności tryb przeprowadzania konkursu ofert, kryteria oceny oferty i tryb zawierania umów na realizację powierzonych zadań,
- 3a) warunki finansowania wydatków, o których mowa w § 8 pkt 1a–1e, 2a i 4, tryb składania wniosków oraz przekazywania środków,
- 4) szczegółowe zadania, na które przeznaczane są środki Funduszu,
- 5) sposób wykorzystywania i rozliczania środków Funduszu, w tym wzór i terminy składania przez podmioty kwartalnych informacji,
- 6) szczegółowe zasady gospodarki finansowej Funduszu

– uwzględniając potrzebę prowadzenia odrębnej gospodarki finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz pomocy postpenitencjarnej, a także potrzebę skutecznego i racjonalnego wykorzystania środków Funduszu oraz osiągnięcia celów, dla których Fundusz został utworzony.

Rozdział VIIa

System dozoru elektronicznego

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 43a. § 1. Kary, środki karne i środki zabezpieczające, których wykonanie łączy się z zastosowaniem dozoru elektronicznego, wykonuje się według przepisów niniejszego rozdziału.

§ 2. Ilekroć w przepisach niniejszego rozdziału mowa jest o:

- 1) karze – przepisy te stosuje się również do środków karnych i zabezpieczających,
- 2) skazanym – przepisy te stosuje się również do sprawcy, wobec którego orzeczono środek zabezpieczający połączony z dozorem elektronicznym

– z wyłączeniem przepisów dotyczących wyłącznie dozoru stacjonarnego.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2019 r. poz. 1622, 1649, 2020 i 2473 oraz z 2020 r. poz. 284, 374, 568, 695 i 1175.

Art. 43b. § 1. Dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych.

§ 2. System dozoru elektronicznego jest to ogół metod postępowania i środków technicznych służących do wykonywania dozoru elektronicznego.

§ 3. W systemie dozoru elektronicznego można kontrolować:

- 1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd miejscu (dozór stacjonarny);
- 2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa (dozór mobilny);
- 3) zachowywanie przez skazanego określonej minimalnej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy).

Art. 43c. § 1. Karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór stacjonarny. Środki karne i zabezpieczające w systemie dozoru elektronicznego wykonuje się jako dozór zbliżeniowy lub mobilny.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób oraz szczegółowe warunki wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego, w tym zakres niezbędnej dokumentacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia kontroli i oceny zachowania osób, wobec których orzeczono te kary, środki karne lub środki zabezpieczające.

Art. 43d. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tych kar należą do sądu, o którym mowa w art. 43e.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

- 1) legalności i prawidłowości wykonywania orzeczonej kary;
- 2) prawidłowości obliczania okresów wykonywania orzeczonej kary w systemie dozoru elektronicznego;
- 3) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej sądowego kuratora zawodowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;
- 4) działalności upoważnionego podmiotu dozoru w zakresie wykonywania obowiązków przez skazanego;
- 5) kolejności wykonywania orzeczeń, jak również prawidłowości zawiadamiania o wystąpieniu warunków technicznych pozwalających na niezwłoczne rozpoczęcie wykonania orzeczonej kary lub o dacie, od której będzie to możliwe.

§ 3. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar z zastosowaniem dozoru elektronicznego oraz nałożonych w związku z nimi obowiązków wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 43e. § 1. W sprawach związanych z udzieleniem zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu skazany przebywa.

§ 2. W sprawach związanych z wykonaniem postanowienia o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego i jego uchyleniu właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu kara jest wykonywana, z wyjątkiem uchylenia zezwolenia z powodów, o których mowa w art. 43zaa § 1 pkt 1, kiedy to właściwy jest sąd penitencjarny, który zezwolenia udzielił.

§ 3. W sprawach wykonywania dozoru zbliżeniowego i mobilnego właściwy jest sąd, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu, a jeżeli skazany nie posiada takiego miejsca – sąd, w którego okręgu orzeczono środek karny lub zabezpieczający wykonywany w systemie dozoru elektronicznego.

Art. 43f. § 1. Środkami technicznymi służącymi do wykonywania dozoru elektronicznego są:

- 1) centrala monitorowania;
- 2) system teleinformatyczny, za pomocą którego podmiot prowadzący centralę monitorowania, podmiot dozoru, sądy, sądowi kuratorzy zawodowi i inne uprawnione podmioty przetwarzają informacje związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar w systemie dozoru elektronicznego (system komunikacyjno-monitorujący);
- 3) nadajniki;
- 4) rejestratory stacjonarne i przenośne.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki techniczne i wymagania funkcjonalne, jakie powinny spełniać środki techniczne służące do wykonywania dozoru elektronicznego, a także sposób funkcjonowania systemu komunikacyjno-monitorującego, w tym sposób przekazywania danych wewnątrz tego systemu, mając na względzie konieczność zapewnienia prawidłowego działania systemu dozoru elektronicznego oraz zabezpieczenia danych osobowych i informacji związanych z działaniem tego systemu przed ich nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 43g. § 1. Dozór elektroniczny wykonywany jest przez:

- 1) podmiot prowadzący centralę monitorowania – w zakresie czynności związanych z obsługą tej centrali;
- 2) podmiot dozoru – w zakresie pozostałych czynności.

§ 2. Podmiotem prowadzącym centralę monitorowania jest podmiot dozoru lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Podmiotem dozującym może być przedsiębiorca, instytucja państwowa, podmiot zagraniczny będący przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełniający warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej albo jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowana.

§ 4.³⁾ Minister Sprawiedliwości dokonuje wyboru podmiotu dozującego, o którym mowa w § 3, w trybie określonym w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 oraz z 2020 r. poz. 1086) i powierza mu wykonywanie czynności, o których mowa w § 1 pkt 1 lub 2, chyba że powierzenie czynności, o których mowa w § 1 pkt 2, dotyczy jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanej.

§ 4.⁴⁾ Minister Sprawiedliwości dokonuje wyboru podmiotu dozującego, o którym mowa w § 3, w trybie określonym w ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 2019 oraz z 2020 r. poz. 288, 1492 i 1517) i powierza mu wykonywanie czynności, o których mowa w § 1 pkt 1 lub 2, chyba że powierzenie czynności, o których mowa w § 1 pkt 2, dotyczy jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości lub przez niego nadzorowanej.

Art. 43ga. 1. Podmiot dozujący udostępnia niezwłocznie na piśmie w postaci papierowej lub elektronicznej komornikowi sądowemu i Państwowej Inspekcji Pracy, na ich wniosek, informacje dotyczące miejsca pobytu skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, wobec którego zastosowano karę, środek karny lub środek zabezpieczający łączące się z dozorem elektronicznym.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1, udostępnia się:

- 1) komornikowi sądowemu w celu dokonania egzekucji świadczeń alimentacyjnych, w tym należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, od dłużników uchylających się od obowiązków alimentacyjnych;
- 2) Państwowej Inspekcji Pracy w celu kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy legalności zatrudnienia skazanego uchylającego się od wykonania obowiązku alimentacyjnego, w tym spłaty należności budżetu państwa z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów.

Oddział 2

Rozpoczęcie dozoru elektronicznego

Art. 43h. § 1. Kara może być wykonywana w systemie dozoru elektronicznego jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi.

§ 2. W razie gdy warunki techniczne nie są wystarczające do jednoczesnego objęcia dozorem mobilnym wszystkich skazanych, wobec których dozór taki został orzeczony, w pierwszej kolejności kieruje się do wykonania dozory mobilne orzeczone jako środek zabezpieczający.

³⁾ W tym brzmieniu obowiązuje do dnia, o którym mowa w odnośniku 4.

⁴⁾ Wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie art. 109 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 2020).

§ 3. Jeżeli skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, warunkiem rozpoczęcia dozoru stacjonarnego jest uprzednia pisemna zgoda tych osób złożona do sądu, obejmująca także umożliwienie podmiotowi dozoru przeprowadzanie czynności kontrolnych.

§ 4. W razie potrzeby, na zarządzenie sędziego penitencjarnego, kurator sądowy ustala, w drodze zebrania informacji, czy skazany zamieszkuje wspólnie z inną osobą lub osobami pełnoletnimi, a jeżeli tak, to uzyskuje dane personalne tych osób, a następnie poucza je o warunkach wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego oraz konsekwencjach, jakie wynikają z jej wykonywania dla osób zamieszkujących ze skazanym. Kurator sądowy ustala warunki rodzinne oraz socjalno-bytowe, w których zamieszkuje skazany, w zakresie niezbędnym do prawidłowego wykonania kary w systemie dozoru elektronicznego. Informacje te kurator sądowy przekazuje niezwłocznie do sądu.

§ 5. Oświadczenie o wyrażeniu zgody, o której mowa w § 3, może być również odebrane przez kuratora sądowego podczas czynności, o których mowa w § 4, a następnie niezwłocznie przekazane do sądu.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

§ 8. Cofnięcie zgody po wydaniu postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego jest nieskuteczne.

Art. 43i. § 1. Sąd, który wykonuje karę z zastosowaniem dozoru elektronicznego, żąda od podmiotu dozoru nadesłania informacji, czy warunki techniczne pozwalają na niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania tej kary, a jeśli nie – od jakiej daty będzie to możliwe.

§ 2. Jeżeli z informacji uzyskanych od podmiotu dozoru wynika, że nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd orzeka o odroczeniu wykonania tej kary na czas określony. Łączny okres odroczenia nie może być dłuższy niż rok.

§ 3. Na postanowienie o odroczeniu wykonania kary przysługuje zażalenie.

§ 4. Przepisy § 1–3 nie mają zastosowania do postępowania w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Art. 43j. § 1. Jeżeli po upływie łącznego okresu odroczenia, o którym mowa w art. 43i § 2, z informacji uzyskanych od podmiotu dozoru wynika, że w dalszym ciągu nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka karnego, sąd orzeka o uchyleniu kontroli zakazu lub obowiązku z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego, a w miarę potrzeby stosuje zamiast lub obok orzeczonego środka karnego środek karny, o którym mowa w art. 39 pkt 2–2e Kodeksu karnego. Stosując środek lub środki karne, sąd ma na względzie, by ich dolegliwość nie przekraczała łącznie środka karnego orzeczonego w wyroku.

§ 2. Jeżeli po upływie łącznego okresu odroczenia, o którym mowa w art. 43i § 2, z informacji uzyskanych od podmiotu dozoru wynika, że w dalszym ciągu nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania środka zabezpieczającego, sąd orzeka w przedmiocie zmiany lub uchylenia środka zabezpieczającego.

§ 3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 43k. § 1. W przypadku dozoru zbliżeniowego lub mobilnego, po uzyskaniu od podmiotu dozoru informacji, że możliwe jest niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd wydaje postanowienie o rozpoczęciu dozoru elektronicznego, w którym:

- 1) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego gotowości do instalacji środków technicznych;
- 2) określa, jakie środki techniczne mają zostać zainstalowane.

§ 2. Termin, o którym mowa w § 1 pkt 1, nie może być dłuższy niż 24 godziny od zwolnienia skazanego z zakładu karnego, a jeśli skazany przebywa na wolności, nie dłuższy niż 24 godziny od ogłoszenia lub doręczenia skazanemu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego. Jeżeli wobec skazanego przebywającego w zakładzie karnym orzeczono dozór mobilny lub zbliżeniowy, można wyznaczyć termin założenia nadajnika w okresie do 7 dni przed zakończeniem odbywania kary lub warunkowym przedterminowym zwolnieniem; w takim wypadku o terminie powiadamia się podmiot dozoru i dyrektora zakładu karnego, a przepisu § 1 pkt 1 nie stosuje się.

§ 3. (uchylony)

§ 4. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu postanowienia o rozpoczęciu dozoru elektronicznego albo postanowienia o udzieleniu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego należy doręczyć skazanemu pisemne pouczenie o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach związanych z dozorem elektronicznym, jak również o konsekwencjach naruszenia tych obowiązków. Odpis postanowienia przesyła się niezwłocznie sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozoruującemu.

§ 5. (uchylony)

§ 6. Rozpoczęcie wykonywania dozoru elektronicznego następuje z dniem, w którym wobec skazanego uruchomiono środki techniczne niezbędne do wykonywania kary w tym systemie.

§ 7. Jeżeli czas trwania dozoru elektronicznego jest określony, po rozpoczęciu wykonywania dozoru sąd zawiadamia skazanego i podmiot dozorujący o dacie jego zakończenia.

§ 8. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór pisemnego pouczenia, o którym mowa w § 4, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia także przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy.

Art. 43l. § 1. Jeżeli wobec skazanego orzeczono zakaz zbliżania się do określonej osoby kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego, sąd poucza tę osobę o prawie do wystąpienia z wnioskiem o wyposażenie jej w rejestrator przenośny albo stacjonarny oraz o treści art. 43s i art. 43v.

§ 2. Jeżeli osoba chroniona nie wystąpi z wnioskiem, o którym mowa w § 1, w terminie miesiąca od otrzymania pouczenia, albo oświadczy, że nie będzie korzystać z rejestratora, sąd orzeka o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny. Przepisy art. 43i § 1 i art. 43k § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie o zmianie dozoru zbliżeniowego na dozór mobilny przysługuje zażalenie stronom i osobie chronionej.

Oddział 2a

Warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego

Art. 43la. § 1. Sąd penitencjarny może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

- 1)⁵⁾ wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 Kodeksu karnego;
- 2) jest to wystarczające do osiągnięcia celów kary;
- 3) skazany posiada określone miejsce stałego pobytu;
- 4) osoby pełnoletnie zamieszkujące wspólnie ze skazanym wyraziły zgodę, o której mowa w art. 43h § 3;
- 5) odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1.

§ 2. Skazanemu, który nie rozpoczął wykonywania kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym.

§ 3. Skazanemu, który rozpoczął już odbywanie kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie w systemie dozoru elektronicznego pozostałej części kary, jeżeli za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego.

§ 4. Sąd może udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego pomimo braku zgody, o której mowa w art. 43h § 3, jeżeli wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego w sposób oczywisty nie wiąże się z nadmiernymi trudnościami dla osoby, która tej zgody nie wyraziła, i narusza jej prywatność jedynie w nieznacznym stopniu.

§ 5. Na postanowienie, o którym mowa w § 4, osobie, która nie wyraziła zgody, przysługuje zażalenie.

⁵⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568 i 695), która weszła w życie z dniem 31 marca 2020 r.

§ 6.⁶⁾ Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno, nieprzekraczających w sumie jednego roku i 6 miesięcy.

Art. 43lb. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się także do skazanego, wobec którego orzeczono zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub karę pozbawienia wolności orzeczoną w warunkach, o których mowa w art. 37b lub w art. 87 § 2 Kodeksu karnego.

Art. 43lc. W sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny orzeka na wniosek skazanego lub na wniosek jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego.

Art. 43ld. § 1. Wniosek, o którym mowa w art. 43lc, wraz z uzasadnieniem, składa się na piśmie.

§ 2. Uzasadnienie wniosku zawiera wskazanie okoliczności, o których mowa w art. 43la § 1–4.

§ 3. Do wniosku złożonego przez skazanego, jego obrońcę, prokuratora lub sądowego kuratora zawodowego dołącza się zgodę, o której mowa w art. 43h § 3. W przypadku wniosku składanego przez dyrektora zakładu karnego zgodę taką uzyskuje na zasadach określonych w art. 43h § 4 i 5 sąd penitencjarny orzekający w przedmiocie udzielenia zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 4. Sąd penitencjarny wydaje postanowienie w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku.

Art. 43le. § 1. Jeżeli wniosek o udzielenie zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego dotyczy skazanego, który odbywa już karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, posiedzenie sądu penitencjarnego odbywa się w tym zakładzie, w którym skazany przebywa.

§ 2. Sąd penitencjarny wysłuchuje przedstawiciela administracji zakładu karnego co do celowości udzielenia zezwolenia.

§ 3. Udział prokuratora w posiedzeniu o udzielenie zezwolenia jest obowiązkowy.

Art. 43lf. § 1. Przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny ustala, czy na przeszkodzie udzieleniu zezwolenia nie stoją warunki techniczne. W tym celu sąd żąda nadesłania informacji od podmiotu dozoru.

§ 2. Jeżeli udzieleniu zezwolenia na odbycie kary w systemie dozoru elektronicznego stoją na przeszkodzie warunki techniczne, sędzia penitencjarny pozostawia wniosek bez rozpoznania.

Art. 43lg. Przed wydaniem postanowienia o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, sądowego kuratora zawodowego, jeżeli składał wniosek o zezwolenie, o którym mowa w art. 43la § 1, oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42.

Art. 43lh. § 1. W postanowieniu o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny:

- 1) określa miejsce, czas, rodzaj lub sposób wykonywania nałożonych obowiązków oraz rodzaj podlegających zainstalowaniu środków technicznych;
- 2) wyznacza termin i określa sposób zgłoszenia przez skazanego podmiotowi dozoru gotowości do zainstalowania rejestratora stacjonarnego lub przenośnego lub nadajnika.

§ 2. Przepis art. 43k § 2 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

§ 3. O terminie, o którym mowa w § 1 pkt 2, sędzia penitencjarny zawiadamia sądowego kuratora zawodowego, jeżeli nie brał on udziału w posiedzeniu sądu penitencjarnego, a także podmiot dozoru.

§ 4. Odpis postanowienia sądu penitencjarnego doręcza się sądowemu kuratorowi zawodowemu i podmiotowi dozoru.

§ 5. O wydaniu postanowienia sędzia penitencjarny niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje, jeżeli złożyli wniosek, o którym mowa w art. 168a.

---

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez art. 15 pkt 2 ustawy, o której mowa w odnośniku 5.

Art. 43li. W przypadku objęcia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności wykonywanej w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny z urzędu uchyla zezwolenie na odbycie tej kary w tym systemie, co nie stoi na przeszkodzie jednoczesnemu udzieleniu zezwolenia na odbycie kary łącznej pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zachodzą warunki określone w art. 43la § 1.

Art. 43lj. § 1. Na postanowienie sądu penitencjarnego, o którym mowa w art. 43lh § 1, zażalenie przysługuje skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia.

§ 2. Zażalenie, o którym mowa w § 1, niezwłocznie przekazuje się wraz z aktami sprawy sądowi odwoławczemu, który rozpoznaje sprawę najpóźniej w terminie 7 dni od daty wpływu zażalenia wraz z aktami sprawy do tego sądu.

Art. 43lk. Na postanowienie sądu penitencjarnego o odmowie udzielenia zezwolenia na odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego przysługuje zażalenie skazanemu lub jego obrońcy, prokuratorowi, a także sądowemu kuratorowi zawodowemu lub dyrektorowi zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o udzielenie zezwolenia; przepis art. 43lj § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 43ll. Ponowny wniosek skazanego lub jego obrońcy o udzielenie zezwolenia, o którym mowa w art. 43la, w tej samej sprawie, złożony przed upływem 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia o odmowie udzielenia tego zezwolenia, pozostawia się bez rozpoznania.

Art. 43lm. § 1. Przed uchyleniem zezwolenia sąd penitencjarny, o ile uzna to za konieczne, wysłuchuje skazanego lub jego obrońcę, a także sądowego kuratora zawodowego oraz przedstawiciela skazanego, o którym mowa w art. 42.

§ 2. Na postanowienie sądu penitencjarnego o uchyleniu zezwolenia przysługuje zażalenie. Przepisy art. 43lj § 2 i art. 43lk stosuje się odpowiednio.

Art. 43ln. § 1. O warunkowym przedterminowym zwolnieniu skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego orzeka na posiedzeniu sąd penitencjarny, w którego okręgu skazany posiada miejsce stałego pobytu.

§ 2. Wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie może złożyć również sądowy kurator zawodowy.

§ 3. Udzielając warunkowego przedterminowego zwolnienia, sąd uchyla zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 4. Udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia nie jest dopuszczalne wobec skazanego, który odbywa w systemie dozoru elektronicznego zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

§ 5. W razie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia stosuje się odpowiednio przepisy art. 43zac § 1 i art. 43zad.

Oddział 3

Obowiązki i prawa skazanego

Art. 43m. § 1. Skazany ma obowiązek zgłosić podmiotowi dozoru sądowemu, w terminie i w sposób, które zostały określone przez sąd, gotowość do instalacji środków technicznych.

§ 2. Podmiot dozoru dokonuje niezwłocznej rejestracji zgłoszenia, o którym mowa w § 1.

§ 3. Podmiot dozoru niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz sąd o niezgłoszeniu przez skazanego gotowości, o której mowa w § 1, albo o uchyleniu się skazanego od instalacji środka technicznego.

Art. 43n. § 1. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór elektroniczny, ma obowiązek:

- 1) nieprzerwanie nosić nadajnik;
- 2) dbać o powierzone mu środki techniczne, w tym zwłaszcza chronić je przed utratą, zniszczeniem, uszkodzeniem lub uczynieniem niezdatnymi do użytku, oraz zapewniać ich stałe zasilanie energią elektryczną;
- 3) udostępniać podmiotowi dozoru sądowemu powierzone środki techniczne do kontroli, naprawy lub wymiany na każde żądanie tego podmiotu, w tym również umożliwiając pracownikom tego podmiotu wejście do pomieszczeń, w których skazany przebywa, lub na nieruchomości stanowiącą jego własność lub będącą w jego zarządzie;
- 4) udzielać prezesowi sądu lub upoważnionemu sędziemu, sądowemu kuratorowi zawodowemu, podmiotowi dozoru sądowemu i podmiotowi prowadzącemu centralę monitorowania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary i wykonywania nałożonych obowiązków oraz stawiać się na wezwania sędziego i kuratora.

§ 2. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór stacjonarny, ma ponadto obowiązek:

- 1) pozostawać we wskazanym przez sąd miejscu w wyznaczonym czasie;
- 2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora stacjonarnego;
- 3) umożliwiać sądowemu kuratorowi zawodowemu wejście do mieszkania lub na nieruchomość, gdzie zainstalowano rejestrator;
- 4) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora stacjonarnego.

§ 3. Skazany, wobec którego wykonywany jest dozór mobilny lub zbliżeniowy, ma ponadto obowiązek:

- 1) nieprzerwanie nosić rejestrator przenośny;
- 2) odbierać połączenia przychodzące do rejestratora przenośnego;
- 3) udzielać osobom upoważnionym, na ich żądanie, wyjaśnień, o których mowa w § 1 pkt 4, również przy użyciu rejestratora przenośnego.

Art. 43na. Obowiązek określony w art. 43n § 2 pkt 1 obejmuje pozostawanie skazanego w miejscu stałego pobytu lub w innym wskazanym miejscu w wyznaczonym czasie. Sąd penitencjarny określa przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, w których skazany ma prawo się oddalić z miejsca stałego pobytu lub innego wskazanego miejsca na okres nieprzekraczający 12 godzin dziennie, w szczególności w celu:

- 1) świadczenia pracy;
- 2) wykonywania praktyk religijnych lub korzystania z usług religijnych;
- 3) sprawowania opieki nad osobą małoletnią, osobą niedołązną lub chorą;
- 4) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej;
- 5) korzystania z urządzeń lub zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych;
- 6) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42;
- 7) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;
- 8) utrzymywania więzi z rodziną lub innymi bliskimi osobami;
- 9) korzystania z opieki medycznej lub udziału w terapii;
- 10) dokonania niezbędnych zakupów.

Art. 43nb. § 1. Sąd penitencjarny może nałożyć na skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego obowiązki określone w art. 72 Kodeksu karnego. Obowiązki te mogą zostać nałożone również na wniosek prokuratora lub sądowego kuratora zawodowego.

§ 2. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd penitencjarny może w czasie odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki określone w art. 72 § 1 pkt 3–8 Kodeksu karnego lub zwolnić od wykonania nałożonych na tej podstawie obowiązków, z wyjątkiem obowiązku określonego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, a także zmieniać rodzaj zastosowanych środków technicznych.

Art. 43o. § 1. W wyjątkowym przypadku, uzasadnionym szczególnymi okolicznościami, sąd penitencjarny może zmienić miejsce wykonywania dozoru stacjonarnego.

§ 2. Do postanowienia o zmianie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 43k § 1, art. 43lf § 1 i art. 43m.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach sąd penitencjarny może zmieniać przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia, o których mowa w art. 43na.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach, gdy niezbędne jest szybkie dokonanie zmiany, przedziały czasu w ciągu doby i w poszczególnych dniach tygodnia mogą zostać zmienione również w drodze decyzji sądowego kuratora zawodowego, który niezwłocznie informuje o tym sędziego penitencjarnego i wprowadza informacje do systemu komunikacyjno-monitorskiego. Sąd penitencjarny może uchylić zmiany wprowadzone przez sądowego kuratora zawodowego albo dokonać w nich własnej zmiany.

Art. 43p. § 1. W przypadkach szczególnie ważnych dla skazanego, uzasadnionych względami zdrowotnymi, rodzinnymi lub osobistymi, sądowy kurator zawodowy może zezwolić skazanemu na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego na okres nieprzekraczający jednorazowo 7 dni, w miarę potrzeby w asyście osoby najbliższej lub osoby godnej zaufania, niezwłocznie informując o tym prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego i wprowadzając tę informację do systemu komunikacyjno-monitorującego.

§ 2. Zezwolenie, o którym mowa w § 1, może być cofnięte, jeżeli po jego udzieleniu pojawiły się informacje lub okoliczności uzasadniające obawę, że skazany w okresie zezwolenia może naruszyć porządek prawny.

§ 3. Jeżeli zezwolenie zostało cofnięte, skazanemu nie udziela się ponownego zezwolenia na opuszczenie miejsca wykonywania dozoru stacjonarnego.

Art. 43q. § 1. Jeżeli przemawiają za tym ważne względy zdrowotne lub osobiste, sąd penitencjarny może zarządzić przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Przerwą w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego jest okres między usunięciem przez podmiot dozoru choćby jednego ze środków technicznych niezbędnych do wykonywania dozoru a ponownym założeniem lub zainstalowaniem wszystkich stosowanych środków technicznych. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

§ 3. Sąd może odwołać przerwę w wykonaniu kary w systemie dozoru elektronicznego w razie ustania przyczyny, dla której została zarządzona, lub w wypadku gdy skazany nie korzysta z przerwy zgodnie z celem, w jakim została zarządzona, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 43r. § 1. W przypadku niecierpiącym zwłoki, z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego, sądowy kurator zawodowy może wyrazić zgodę na odinstalowanie rejestratora stacjonarnego lub usunięcie nadajnika.

§ 2. Prezes sądu lub upoważniony sędzia w terminie 7 dni od wyrażenia zgody, o której mowa w § 1, zarządza ponowne zainstalowanie rejestratora lub założenie nadajnika albo występuje do sądu o zarządzenie przerwy w wykonaniu kary.

§ 3. Po ustaniu przyczyny usunięcia urządzenia lub nadajnika prezes sądu lub upoważniony sędzia lub sędzia penitencjarny, na wniosek sądowego kuratora zawodowego, zarządza jego ponowne zainstalowanie lub założenie. Przepisy art. 43k § 1, art. 43lh § 1, art. 43lj § 1 oraz art. 43m stosuje się odpowiednio.

Art. 43s. § 1. W razie umyślnego dopuszczenia do zniszczenia, uszkodzenia, uczynienia niezdatnym do użytku nadajnika, rejestratora stacjonarnego lub przenośnego sąd może nałożyć na skazanego lub osobę chronioną opłatę wyrównawczą na rzecz podmiotu dozoru. W sprawach egzekucji opłaty wyrównawczej stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 i 1492).

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie nałożenia opłaty wyrównawczej przysługuje zażalenie.

§ 3. Opłaty nie można orzec po upływie 6 miesięcy od dnia, w którym miał miejsce czyn określony w § 1.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty wyrównawczej odrębnie dla nadajnika i rejestratora stacjonarnego lub przenośnego, mając na względzie, aby nie przekraczała ona wartości nadajnika lub rejestratora oraz kosztów jego ponownego zainstalowania.

Oddział 4

Czynności podmiotów wykonujących dozór elektroniczny

Art. 43t. § 1. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot dozoru:

- 1) niezwłocznie po zaistnieniu warunków technicznych informuje sąd o możliwości rozpoczęcia wykonywania dozoru elektronicznego;
- 2) zakłada skazanemu nadajnik niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m;
- 3) w razie orzeczenia dozoru stacjonarnego instaluje rejestrator stacjonarny w terminie wskazanym w pkt 2;
- 3a) w razie orzeczenia dozoru mobilnego lub zbliżeniowego niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia zgłoszenia przez skazanego gotowości, o której mowa w art. 43m, przekazuje rejestrator przenośny skazanemu oraz instruuje go co do sposobu używania rejestratora;
- 4) w razie orzeczenia dozoru zbliżeniowego przekazuje rejestrator przenośny osobie chronionej zakazem zbliżenia oraz instruuje tę osobę co do sposobu używania rejestratora;
- 5) kontroluje prawidłowość działania środków technicznych;
- 6) po zakończeniu dozoru, a także na polecenie sądu lub sądowego kuratora zawodowego, usuwa nadajnik, rejestrator stacjonarny lub rejestrator przenośny używany przez osobę chronioną lub skazanego.

§ 2. Wykonując dozór elektroniczny, podmiot prowadzący centralę monitorowania:

- 1) w razie orzeczenia dozoru mobilnego nieprzerwanie kontroluje miejsce pobytu skazanego;
- 2) kontroluje przestrzeganie przez skazanego obowiązków związanych ze stosowaniem dozoru;
- 3) rejestruje każde zdarzenie polegające na przerwaniu lub nawiązaniu łączności między środkami technicznymi oraz każde nieuprawnione oddziaływanie na te środki, a także wyczerpanie się wewnętrznego źródła zasilania;
- 4) niezwłocznie zawiadamia sądowego kuratora zawodowego oraz prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego o nieprzestrzeganiu obowiązków, o których mowa w pkt 2, oraz o każdym zdarzeniu określonym w pkt 3;
- 5) wykonuje polecenia prezesa sądu, upoważnionego sędziego, sędziego penitencjarnego i sądowego kuratora zawodowego związane z przebiegiem dozoru.

Art. 43u. § 1. Osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, w których ma zostać albo został zainstalowany rejestrator stacjonarny, obowiązana jest umożliwić podmiotowi dozoru:

- 1) zainstalowanie rejestratora w warunkach zapewniających jego prawidłowe działanie;
- 2) wykonywanie czynności kontrolnych mających na celu sprawdzenie prawidłowości działania rejestratora.

§ 2. W razie potrzeby podmiot dozoru może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności przeprowadzanych na podstawie przepisów niniejszego oddziału, w szczególności przy wejściu do miejsca, gdzie zainstalowany jest rejestrator lub gdzie przebywa skazany.

§ 3. Kosztami czynności wykonanych przez Policję sąd obciąża skazanego, jeżeli niedopełnienie przez niego obowiązków związanych z dozorem elektronicznym spowodowało potrzebę żądania udzielenia pomocy, o której mowa w § 2. Skazanego należy pouczyć o możliwości obciążenia go kosztami.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie obciążenia skazanego kosztami przysługuje zażalenie.

Art. 43v. § 1. W celu sprawdzenia prawidłowości funkcjonowania i użytkowania rejestratora lub nadajnika podmiot dozoru może dokonać, w każdym czasie, kontroli tych środków technicznych. Podmiot dozoru dokonuje kontroli w razie stwierdzenia nieuprawnionego oddziaływania na rejestrator lub nadajnik.

§ 2. Osobą, której dotyczy kontrola, może być skazany, osoba chroniona zakazem zbliżania, osoba zamieszkująca wspólnie ze skazanym oraz osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości lub lokalu, o której mowa w art. 43u § 1.

§ 3. Przed przystąpieniem do kontroli pracownik podmiotu dozoru okazuje osobom, których dotyczy kontrola, dokument identyfikujący go jako osobę uprawnioną do przeprowadzenia kontroli, wystawiony przez podmiot dozoru.

§ 4. Kontrolę przeprowadza się zgodnie z jej celem, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności ludzkiej oraz bez wyrządzania zbędnych dolegliwości.

§ 5. Kontrolę techniczną należy przeprowadzać po godzinie 6⁰⁰, a przed godziną 22⁰⁰, chyba że zachodzi przypadek niecierpiący zwłoki.

§ 6. Osobom, których dotyczy kontrola, przysługuje zażalenie do sądu na sposób jej przeprowadzenia.

Art. 43w. § 1. Podmiot dozoru może bez zgody prezesa sądu, upoważnionego sędziego lub sędziego penitencjarnego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć rejestrator lub nadajnik, jeżeli:

- 1) rejestrator lub nadajnik uległ uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie działa prawidłowo;
- 2) jest to konieczne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;
- 3) Minister Sprawiedliwości dokonał wyboru innego podmiotu jako podmiotu dozoru.

§ 2. O dokonany usunięciu, wymianie, instalacji lub założeniu rejestratora lub nadajnika podmiot dozoru niezwłocznie zawiadamia prezesa sądu lub upoważnionego sędziego, wskazując podjęte działanie oraz jego powód.

Art. 43x. § 1. Podmiot dozoru przechowuje i archiwizuje dane osobowe w postaci imienia, nazwiska i numeru PESEL skazanego oraz informacje zarejestrowane w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego. Jeżeli skazany nie posiada obywatelstwa polskiego oraz nadanego numeru PESEL, zamiast tego numeru przechowuje się i archiwizuje numer paszportu lub innego dokumentu tożsamości identyfikującego skazanego.

§ 2. Dane osobowe i informacje, o których mowa w § 1, przechowuje się, w sposób zapewniający ich bezpieczeństwo, przez okres 2 lat od dnia ich uzyskania.

§ 3. Dane przechowywane przez podmiot dozoru mogą być ujawnione Policji i przez nią przetwarzane wyłącznie w celu zapobiegania lub wykrywania przestępstw lub przestępstw skarbowych.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób archiwizowania oraz sposób i tryb usuwania danych osobowych i informacji zarejestrowanych w związku z wykonywaniem dozoru elektronicznego, mając na względzie potrzebę zapewnienia zabezpieczenia tych danych i informacji przed nieuprawnionym dostępem.

Art. 43y. § 1. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w wykonywaniu dozoru elektronicznego przez podmiot dozoru sędzia penitencjarny wzywa podmiot dozoru do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, nie dłuższym jednak niż 3 miesiące.

§ 2. W przypadku nieusunięcia uchybień w wyznaczonym terminie prezes właściwego sądu zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb sprawowania nadzoru nad wykonywaniem dozoru elektronicznego, w tym sposób dokumentowania tego nadzoru, mając na względzie potrzebę zapewnienia prawidłowości wykonywania dozoru elektronicznego oraz konieczność skutecznego eliminowania stwierdzonych uchybień.

Art. 43z. § 1. Jeżeli umowa z podmiotem dozoru została unieważniona, rozwiązana, upłynął okres, na który została zawarta, lub z innych przyczyn przestała wiązać strony, a nie jest możliwe niezwłoczne powierzenie czynności innemu podmiotowi dozoru, wykonywanie kar w systemie dozoru elektronicznego ulega przerwie. Przepis art. 43q § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Sąd zawiadamia skazanego o dacie rozpoczęcia przerwy. Przepisy art. 43i, art. 43k i art. 43m stosuje się odpowiednio.

Oddział 5

Zakończenie dozoru elektronicznego

Art. 43za. § 1. Karę w systemie dozoru elektronicznego uznaje się za wykonaną z dniem zakończenia wykonywania tego dozoru, chyba że uchylono zezwolenie na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

§ 2. Jeżeli kara w systemie dozoru elektronicznego została objęta karą łączną, sąd, który orzekł karę łączną, niezwłocznie informuje o tym sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego. Sąd właściwy w sprawach wykonywania dozoru elektronicznego wydaje wówczas polecenie, o którym mowa w art. 43t § 1 pkt 6, chyba że nie jest to celowe ze względu na rodzaj i wymiar orzeczonej kary łącznej.

Art. 43zaa. § 1. Sąd penitencjarny uchyla zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli:

- 1) skazany nie zachowa wyznaczonego terminu na zgłoszenie upoważnionemu podmiotowi dozoru gotowości, o której mowa w art. 43m § 1, albo uchyla się od niezwłocznego zainstalowania przez podmiot dozoru rejestratora lub od założenia nadajnika;
- 2) skazany, odbywając karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, naruszył porządek prawny, w szczególności popełnił przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, lub uchyla się od wykonania obowiązków związanych z dozorem elektronicznym lub innych nałożonych obowiązków, orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku;
- 3) odwołano przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego z powodu innego niż ustanie przyczyny, dla której przerwa została udzielona;
- 4) skazany w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego został osadzony w zakładzie karnym w związku z zastosowaniem tymczasowego aresztowania lub wykonaniem kary w innej sprawie.

§ 2. Sąd penitencjarny może odstąpić od uchylenia zezwolenia, o którym mowa w § 1, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami.

Art. 43zab. Sąd penitencjarny może uchylić zezwolenie na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli skazany korzystający z zezwolenia, o którym mowa w art. 43p, nie powrócił do określonego miejsca w wyznaczonym czasie.

Art. 43zac. § 1. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny orzeka o tym, w jakim zakresie karę pozbawienia wolności należy uznać za wykonaną, uwzględniając zaliczenie na poczet kary okresu objętego systemem dozoru elektronicznego.

§ 2. Skazanego zawiadamia się o obliczonym okresie kary pozbawienia wolności pozostałej do wykonania w zakładzie karnym.

Art. 43zad. W razie uchylenia zezwolenia, o którym mowa w art. 43zaa § 1 lub art. 43zab, sąd penitencjarny poleca doprowadzić skazanego do zakładu karnego, o czym należy go pouczyć.

Art. 43zae. W razie uchylenia zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego ponowne udzielenie zezwolenia na odbycie kary w tym systemie jest niedopuszczalne w tej samej sprawie.

Art. 43zb. (uchylony)

Art. 43zc. (uchylony)

Art. 43zd. (uchylony)

Art. 43ze. (uchylony)

Art. 43zf. (uchylony)

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział VIII

Grzywna

Art. 44. § 1. Skazanego na grzywnę sąd wzywa do jej uiszczenia w terminie 30 dni.

§ 2. W razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu grzywnę ściąga się w drodze egzekucji.

Art. 45. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny nieprzekraczającej stu dwudziestu stawek dziennych okaże się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd może zamienić grzywnę na pracę społecznie użyteczną, przyjmując, że dziesięć stawek dziennych jest równoważnych miesiącowi pracy społecznie użytecznej, z zaokrągleniem, w górę, do pełnego miesiąca. Pracę społecznie użyteczną określa się w miesiącach oraz ustala wymiar godzin pracy od 20 do 40 godzin w stosunku miesięcznym, kierując się wskazaniem zawartymi w art. 53 Kodeksu karnego.

§ 2. Do wykonywania pracy, o której mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 53–58 i art. 60.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że górna granica grzywny podlegającej zamianie nie może przekroczyć 240 000 złotych, a miesiąc pracy społecznie użytecznej jest równoważny grzywnie w kwocie do 20 000 złotych.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną przysługuje zażalenie.

Art. 46. § 1. Jeżeli egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, gdy:

- 1) skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej zamienionej na podstawie art. 45 albo uchyła się od jej wykonania, lub
- 2) zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa.

§ 2. Zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, przyjmuje się, że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny dwóm stawkom dziennym grzywny; kara zastępcza nie może przekroczyć 12 miesięcy pozbawienia wolności, jak również górnej granicy kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo, a jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do grzywny określonej kwotowo, z tym że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny grzywnie w kwocie od 20 do 4000 złotych.

§ 4. W przypadku gdy grzywna została uiszczona lub ściągnięta w drodze egzekucji tylko w części albo tylko w części została wykonana w formie pracy społecznie użytecznej, sąd, zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, określa jej wymiar według zasad przewidzianych w § 2 lub 3.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 47. § 1. Jeżeli grzywna została uiszczona w części, prezes sądu lub upoważniony sędzia zarządza zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości grzywny.

§ 2. Od zastępczej kary pozbawienia wolności lub wykonywania pracy, o której mowa w art. 45 § 1, skazany może się w każdym czasie zwolnić przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 3. (uchylony)

§ 4. (uchylony)

Art. 48. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany pozostaje pod dozorem – również sądowy kurator zawodowy, osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o której mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego.

Art. 48a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności zarządzanej w wypadku, o którym mowa w art. 46 § 1 pkt 1, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 45 § 1 i 3 oraz art. 46 § 2–4.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 49. § 1. Jeżeli natychmiastowe wykonanie grzywny pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki sąd może rozłożyć grzywnę na raty na czas nieprzekraczający 1 roku, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie.

§ 2. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres do 3 lat.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 50. § 1. Sąd odwołuje rozłożenie grzywny na raty, jeżeli ujawniły się nowe lub poprzednio nieznanne okoliczności, istotne dla rozstrzygnięcia; art. 24 § 2 nie ma zastosowania.

§ 2. Rozłożenie grzywny na raty można odwołać również wówczas, gdy skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty, chyba że wykaże, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych.

§ 3. Na postanowienie w przedmiocie odwołania rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.

Art. 51. § 1. Jeżeli skazany, z przyczyn od niego niezależnych, nie uiścił grzywny, a wykonanie tej kary w innej drodze okazało się niemożliwe lub niecelowe, sąd może, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, grzywnę umorzyć w części, zaś wyjątkowo – również w całości; nie zarządza się egzekucji, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie umorzenia grzywny przysługuje zażalenie.

Art. 52. Udzielając skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny może, jeżeli istnieją podstawy do przyjęcia, że skazany uiści grzywnę dobrowolnie, wstrzymać uprzednio zarządzone wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, stosując jednocześnie art. 49; wówczas okres rozłożenia grzywny na raty biegnie od dnia wydania postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

Art. 52a. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do egzekucji kar o charakterze pieniężnym, o których mowa w rozdziale 66b Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział IX

Kara ograniczenia wolności

Art. 53. § 1. Wykonanie kary ograniczenia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądanych postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego.

§ 2. Skazany ma obowiązek sumiennie wykonywać ciężące na nim obowiązki, a w miejscu pracy lub pobytu przestrzegać ustalonych zasad zachowania, porządku i dyscypliny.

§ 3. (uchylony)

Art. 54. Karę ograniczenia wolności wykonuje się w miejscu stałego pobytu lub zatrudnienia skazanego albo w niewielkiej odległości od tego miejsca, chyba że ważne względy przemawiają za wykonaniem kary w innym miejscu.

Art. 55. § 1. Nadzór nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności oraz orzekanie w sprawach dotyczących wykonania tej kary należą do sądu rejonowego, w którego okręgu kara jest lub ma być wykonywana.

§ 2. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności oraz obowiązków nałożonych na skazanego odbywającego tę karę wykonuje sądowy kurator zawodowy. Przepisy o dozorze i kuratorze sądowym stosuje się odpowiednio.

Art. 56. § 1. W celu wykonania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne sąd przesyła odpis orzeczenia właściwemu sądowemu kuratorowi zawodowemu.

§ 2. Właściwy wójt, burmistrz lub prezydent miasta, zwani dalej „właściwym organem gminy”, wyznacza miejsca, w których może być wykonywana nieodpłatna, kontrolowana praca na cele społeczne; podmioty, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim, a także państwowe lub samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu bądź województwa, mają obowiązek umożliwienia skazanym wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne.

§ 3. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz instytucji lub organizacji reprezentujących społeczność lokalną oraz w placówkach oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, podmiotach leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, fundacjach, stowarzyszeniach i innych instytucjach lub organizacjach użyteczności publicznej, niosących pomoc charytatywną, za ich zgodą.

§ 4. Praca, o której mowa w § 2, może być także wykonywana na rzecz innych podmiotów niż wymienione w § 2 i 3, którym powierzono w dowolny sposób wykonywanie zadań własnych gminy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1–3, 4–6 lub 7–15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378).

Art. 56a. § 1. Wydatki związane z ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych, wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, ponosi Skarb Państwa.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania przy zawieraniu przez podmioty uprawnione umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków skazanych wykonujących nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne oraz pracę społecznie użyteczną, a także minimalną i maksymalną sumę ubezpieczenia, na którą umowa taka może zostać zawarta, podmioty uprawnione do zawierania umów ubezpieczenia oraz termin zawierania umów, mając na uwadze potrzebę zagwarantowania skazanym, wykonującym nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne lub pracę społecznie użyteczną, odpowiedniej rekompensaty w przypadku zaistnienia przy wykonywaniu tej pracy nieszczęśliwego wypadku oraz sprawne wykonywanie czynności związanych z zawieraniem umowy ubezpieczenia.

Art. 57. § 1. Sądowy kurator zawodowy w terminie 7 dni od doręczenia orzeczenia wzywa skazanego oraz poucza go o prawach i obowiązkach oraz konsekwencjach wynikających z uchylenia się od odbywania kary, a także określa, po wysłuchaniu skazanego, rodzaj, miejsce i termin rozpoczęcia pracy, o czym niezwłocznie informuje właściwy organ gminy i podmiot, na rzecz którego będzie wykonywana praca.

§ 2. W wypadku gdy skazany nie stawia się na wezwanie lub pouczone o prawach, obowiązkach i konsekwencjach związanych z wykonywaniem nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne oświadczy sądowemu kuratorowi zawodowemu, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy, kurator kieruje do sądu wnioski o orzeczenie kary zastępczej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w wypadkach, gdy skazany nie podejmie pracy w wyznaczonym terminie lub w inny sposób uchyli się od odbywania kary ograniczenia wolności lub wykonania ciężących na nim obowiązków.

§ 4. Zmiana rodzaju, miejsca lub terminu rozpoczęcia pracy może nastąpić na podstawie decyzji sądowego kuratora zawodowego w szczególnie uzasadnionych wypadkach; przepis § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 5. (uchylony)

Art. 57a. § 1. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 Kodeksu karnego następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy.

§ 2. Rozpoczęcie odbywania kary w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 4 Kodeksu karnego następuje w pierwszym dniu okresu, w którym dokonuje się potrącenia skazanemu z wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Wykonywanie nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne może odbywać się także w dni ustawowo wolne od pracy i dni wolne od pracy u danego podmiotu, na rzecz którego jest ona wykonywana.

§ 4. (uchylony)

Art. 58. § 1. Właściwy organ gminy informuje sądowego kuratora zawodowego o wyznaczonych dla skazanych miejscach pracy, rodzaju pracy oraz osobach odpowiedzialnych za organizowanie pracy i kontrolowanie jej przebiegu.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, obowiązane są do niezwłocznego informowania sądowego kuratora zawodowego o istotnych okolicznościach dotyczących przebiegu pracy i zachowania się skazanego, a w szczególności o terminie rozpoczęcia i zakończenia pracy, liczbie godzin przepracowanych przez skazanego, rodzaju wykonywanej przez niego pracy, niezgłoszeniu się do pracy, niepodjęciu przydzielonej pracy, przeszkodzie uniemożliwiającej wykonanie pracy, opuszczeniu pracy bez usprawiedliwienia, każdym przypadku niesumiennego wykonywania pracy oraz uporczywego nieprzestrzegania ustalonego porządku i dyscypliny pracy.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów wskazanych w art. 56 § 2, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna, czynności tych podmiotów, a także podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, w zakresie wykonywania tej kary i pracy, w tym dotyczące organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, a także dopuszczalny dzienny wymiar czasu pracy skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej.

Art. 59. § 1. Jeżeli w stosunku do skazanego zatrudnionego, zamiast obowiązku wykonywania wskazanej pracy, orzeczono potrącanie określonej części wynagrodzenia za pracę, sąd przesyła odpis orzeczenia zakładowi pracy zatrudniającemu skazanego, podając jednocześnie, na czyją rzecz mają być dokonywane potrącenia i dokąd powinny być wpłacane, a nadto wskazując, z jakich składników wynagrodzenia za pracę i w jaki sposób należy ich dokonywać.

§ 2. Wypłacając wynagrodzenie skazanemu, potrąca się określoną w orzeczeniu część wynagrodzenia i bezzwłocznie przekazuje potrąconą kwotę stosownie do otrzymanych wskazań, zawiadamiając o tym sąd. Koszty związane z przekazywaniem tych kwot odlicza się od dokonywanych potrąceń.

Art. 60. Sąd, a także sądowy kurator zawodowy mogą w każdym czasie żądać od skazanego wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary ograniczenia wolności i w tym celu wzywać skazanego do osobistego stawienia.

Art. 61. § 1. Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, sąd może w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki, o których mowa w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, albo od wykonania tych obowiązków zwolnić.

§ 2. Z tych samych względów sąd może zmniejszyć orzeczoną liczbę godzin wykonywanej pracy w stosunku miesięcznym lub wysokość miesięcznych potrąceń z wynagrodzenia za pracę, jednak nie więcej niż do granicy ustawowego minimum określonego w art. 34 § 1a pkt 4 i art. 35 § 1 Kodeksu karnego.

§ 3. Na postanowienia wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 62. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary ograniczenia wolności na czas do 6 miesięcy, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki.

§ 2. Sąd odracza wykonanie kary ograniczenia wolności w razie powołania skazanego do czynnej służby wojskowej, do czasu ukończenia tej służby. Wobec takiego skazanego sąd może zastosować odpowiednio przepisy art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego.

§ 3. Sąd może odwołać odroczenie wykonania kary ograniczenia wolności w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia kary zgodnie z celem, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia oraz odwołania odroczenia wykonania kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63. § 1. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia wykonanie kary ograniczenia wolności, sąd udziela przerwy w odbywaniu kary do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd może udzielić przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności do roku ze względów, o których mowa w art. 62 § 1.

§ 3. Przepisy art. 62 § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie przerwy oraz odwołania przerwy w wykonaniu kary ograniczenia wolności przysługuje zażalenie.

Art. 63a. § 1. W szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może zmienić formę obowiązku wykonywania pracy, przyjmując 20 godzin pracy na cele społeczne za równoważne 10% wynagrodzenia za pracę; orzeczona praca nie może przekroczyć 40 godzin w stosunku miesięcznym.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie zmiany formy wykonania obowiązku pracy, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 63b. § 1. Z ważnych względów, w szczególności uzasadnionych wykonywaną przez skazanego pracą zarobkową lub stanem zdrowia, sąd, na wniosek skazanego, może ustalić rozliczenie godzin nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w innych okresach niż miesięczny, nie przekraczając okresu orzeczonej kary ani orzeczonej łącznej liczby godzin wykonywanej pracy w tym okresie.

§ 2. Sąd powinien rozpoznać wniosek w terminie 14 dni od dnia jego złożenia.

§ 3. Na postanowienie wydane na podstawie § 1 przysługuje zażalenie.

Art. 64. § 1. W razie niewykonania pełnego wymiaru pracy albo niedokonania całości potrąceń z wynagrodzenia za pracę lub niewykonania innych obowiązków sąd orzeka o tym, czy i w jakim zakresie karę tę uznać za wykonaną ze względu na osiągnięte cele kary.

§ 2. Jeżeli ustawa przewiduje zaliczenie dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności na poczet innej kary, sąd orzeka o tym, jaki okres kary ograniczenia wolności podlega zaliczeniu, biorąc pod uwagę zakres wykonania obowiązków i potrąceń oraz czas, który upłynął od rozpoczęcia odbywania kary ograniczenia wolności w określonej formie.

Art. 64a. Na postanowienie w przedmiocie zwolnienia skazanego od reszty kary ograniczenia wolności, wydane na podstawie art. 83 Kodeksu karnego, oraz na postanowienie w przedmiocie okresu dotychczas wykonanej kary ograniczenia wolności podlegającej zaliczeniu na poczet innej kary, przysługuje zażalenie.

Art. 65. § 1. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza, a jeżeli uchyla się on od świadczenia pieniężnego lub obowiązków orzeczonych na podstawie art. 34 § 3 Kodeksu karnego, sąd może zarządzić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności. W razie gdy skazany wykonał część kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wymiarze odpowiadającym karze ograniczenia wolności pozostałej do wykonania, przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 4. Na postanowienie w przedmiocie kary zastępczej przysługuje zażalenie.

Art. 65a. § 1. Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy skazany oświadczy na piśmie, że podejmie odbywanie kary ograniczenia wolności i podda się rygorom z nią związanym; wstrzymanie następuje do czasu wykonania orzeczonej kary ograniczenia wolności.

§ 2. Jeżeli skazany uchyla się od odbywania kary ograniczenia wolności, sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

§ 3. W wypadkach wskazanych w § 1 i 2 sąd określa wymiar pozostałej do odbycia kary ograniczenia wolności lub zastępczej kary pozbawienia wolności, kierując się zasadami określonymi w art. 65 § 1 i 2.

§ 4. W posiedzeniu, o którym mowa w § 2, ma prawo wziąć udział prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca.

§ 5. Na postanowienie w przedmiocie wstrzymania i zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności oraz określenia wymiaru pozostałej do odbycia kary przysługuje zażalenie.

§ 6. Niedopuszczalne jest ponowne wstrzymanie wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie § 1.

Art. 66. § 1. Orzekanie w przedmiocie zmian formy wykonywania kary ograniczenia wolności oraz w przedmiocie wykonania kary zastępczej, a także zwolnienia od reszty kary może nastąpić również na wniosek sądowego kuratora zawodowego.

§ 2. Wniosku skazanego lub jego obrońcy o zwolnienie od reszty kary ograniczenia wolności złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania poprzedniego postanowienia w tym przedmiocie nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 3. W wypadku zwolnienia skazanego od odbycia reszty kary ograniczenia wolności sądowy kurator zawodowy zawiadamia o tym zakład pracy, placówkę, instytucję lub organizację, w której skazany odbywał karę.

Art. 66a. (uchylony)

Rozdział X

Kara pozbawienia wolności

Oddział 1

Cele wykonywania kary

Art. 67. § 1. Wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądaných postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa.

§ 2. Dla osiągnięcia celu określonego w § 1 prowadzi się indywidualizowane oddziaływanie na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych.

§ 3. W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu odpowiednich kwalifikacji zawodowych, nauczanie, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

Oddział 2

Zakłady karne

Art. 68. Zakłady karne podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 69. Karę pozbawienia wolności wykonuje się, z zastrzeżeniem art. 87 § 4, w następujących rodzajach zakładów karnych:

- 1) zakładach karnych dla młodocianych;
- 2) zakładach karnych dla odbywających karę po raz pierwszy;
- 3) zakładach karnych dla recydywistów penitencjarnych;
- 4) zakładach karnych dla odbywających karę aresztu wojskowego.

Art. 70. § 1. Zakłady karne wymienione w art. 69 mogą być organizowane jako:

- 1) zakłady karne typu zamkniętego;
- 2) zakłady karne typu półotwartego;
- 3) zakłady karne typu otwartego.

§ 2. Zakłady karne, o których mowa w § 1, różnią się w szczególności stopniem zabezpieczenia, izolacji skazanych oraz wynikającymi z tego ich obowiązkami i uprawnieniami w zakresie poruszania się w zakładzie i poza jego obrębem.

Art. 71. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć, zgodnie z ustalonymi w niniejszym kodeksie celami wykonywania kary pozbawienia wolności i z ustalonymi zasadami klasyfikacji skazanych, zakłady karne inne niż wymienione w art. 69 lub ustalić inny niż określony w art. 81 system wykonywania kary, uwzględniając w szczególności potrzeby w zakresie sprawdzania nowych środków i metod oddziaływania na skazanych.

Art. 72. § 1. Zakładem karnym kieruje dyrektor, a wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 2. Funkcjonariusze i pracownicy zakładu karnego, w którym skazany przebywa, a także osoby kierujące jego pracą lub innymi zajęciami są, w zakresie wykonywanych przez nich czynności służbowych, przełożonymi skazanego.

§ 3. Zakłady karne mogą być tworzone jako samodzielne zakłady lub jako wyodrębnione oddziały zakładów karnych i aresztów śledczych. Kilka zakładów może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 4a. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w drodze zarządzenia, określa przeznaczenie zakładów karnych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich grup skazanych.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi zakłady karne dla odbywających karę aresztu wojskowego, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie oraz konieczność zapewnienia warunków szkolenia wojskowego osób w nich przebywających.

Art. 73. § 1. W zakładzie karnym utrzymuje się dyscyplinę i porządek w celu zapewnienia bezpieczeństwa i realizacji zadań kary pozbawienia wolności, w tym ochrony społeczeństwa przed przestępczością.

§ 2. Dyrektor ustala porządek wewnętrzny zakładu karnego.

Art. 73a. § 1. Zakłady karne mogą być monitorowane przez wewnętrzny system urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk, w tym przez system telewizji przemysłowej.

§ 2. Monitorowanie, zapewniające możliwość obserwowania zachowania skazanego, można stosować w szczególności w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych, w łazniach, w pomieszczeniach wyznaczonych do widzeń, w miejscach zatrudnienia osadzonych, w ciągach komunikacyjnych, na placach spacerowych, a także do obserwacji terenu zakładu karnego na zewnątrz budynków, w tym linii ogrodzenia zewnętrznego.

§ 3. Monitorowany obraz lub dźwięk może być utrwalany za pomocą odpowiednich urządzeń.

§ 4. Monitorowanie i utrwalanie dźwięku nie może obejmować informacji objętych tajemnicą spowiedzi lub tajemnicą prawnie chronioną.

§ 5. Obraz z kamer systemu telewizji przemysłowej, zainstalowanych w części celi mieszkalnej przeznaczonej do celów sanitarno-higienicznych oraz w łazniach, jest przekazywany do monitorów lub urządzeń, o których mowa w § 3, w sposób uniemożliwiający ukazywanie intymnych części ciała skazanego oraz wykonywanych przez niego intymnych czynności fizjologicznych.

§ 6. Utrwalony obraz lub dźwięk, który nie zawiera informacji wskazujących na popełnienie przestępstwa lub nie jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego albo bezpieczeństwa skazanego, podlega niezwłocznemu zniszczeniu.

§ 7. Jeżeli utrwalony obraz lub dźwięk jest istotny dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub bezpieczeństwa skazanego, dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzję o czasie jego przechowywania i sposobie wykorzystania.

§ 8. O stosowaniu monitorowania w określonych miejscach i pomieszczeniach decyduje dyrektor zakładu karnego, mając na celu zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

§ 9. Monitorowanie zachowania skazanego, a także miejsc i pomieszczeń na terenie zakładu karnego, o których mowa w § 2, realizują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 10. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu oraz sposób przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów oraz udostępniania ich uprawnionym podmiotom, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu lub dźwięku przed utratą, zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem.

Art. 74. § 1. Zmianę określonego w wyroku rodzaju i typu zakładu karnego, a także orzeczonego systemu terapeutycznego wykonywania kary może orzec tylko sąd penitencjarny, z zastrzeżeniem, że w wypadku ucieczki skazanego z zakładu karnego typu półotwartego albo otwartego lub niezgłoszenia się do takiego zakładu po jego opuszczeniu na podstawie stosownego zezwolenia, decyzję o skierowaniu skazanego do danego rodzaju i typu zakładu karnego podejmuje komisja penitencjarna.

§ 1a. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

§ 2. Jeżeli po wydaniu postanowienia przez sąd penitencjarny zajdą nowe okoliczności uzasadniające zmianę rodzaju i typu zakładu karnego lub systemu terapeutycznego, decyzję w tym przedmiocie może podjąć komisja penitencjarna.

§ 3. Na decyzje komisji penitencjarnej, o których mowa w § 1 i 2, przysługuje skarga.

Art. 75. § 1. W zakładach karnych działają komisje penitencjarne.

§ 2. W skład komisji penitencjarnej dyrektor zakładu karnego powołuje funkcjonariuszy i pracowników tego zakładu. Do udziału w pracach komisji, z głosem doradczym, dyrektor może zapraszać także inne osoby godne zaufania, zwłaszcza przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1, oraz kościołów i innych związków wyznaniowych.

§ 3. W zależności od potrzeb zakładu karnego dyrektor może zarządzić udział poszczególnych członków komisji penitencjarnej w jej posiedzeniu przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiającym przeprowadzenie tej czynności na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku.

Art. 76. § 1. Do zakresu działania komisji penitencjarnej należy:

- 1) kierowanie skazanego do właściwego zakładu karnego, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;
- 2) kierowanie skazanego do określonego systemu odbywania kary, jeżeli nie określił tego sąd w wyroku;
- 3) ustalanie indywidualnych programów oddziaływań na skazanego i dokonywanie ocen ich wykonywania;
- 4) dokonywanie ocen okresowych postępów skazanego w resocjalizacji;
- 5) kwalifikowanie skazanych do nauczania w szkołach i na kursach oraz podejmowanie decyzji o pozbawieniu możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym;
- 6) kwalifikowanie skazanych, o których mowa w art. 84 § 2, do zakładów karnych dla młodocianych oraz skazanych, o których mowa w art. 96 § 3, do odbywania kary w oddziałach terapeutycznych;
- 7) kwalifikowanie skazanego – jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz dokonywanie, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji tej decyzji;
- 8) weryfikowanie indywidualnych programów oddziaływania albo indywidualnych programów terapeutycznych, a także kierowanie i wycofywanie skazanych z oddziałów terapeutycznych;
- 9) wyrażanie opinii w sprawach przyznania skazanemu przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 lub art. 92 pkt 9, oraz nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wówczas gdy są one udzielane:
  - a) po raz pierwszy,
  - b) po przerwie trwającej dłużej niż 6 miesięcy,
  - c) po powstaniu istotnych zmian w sytuacji prawnej lub rodzinnej skazanego;
- 10) wyrażanie opinii w sprawach:
  - a) przyznania nagrody, o której mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, skazanemu skierowanemu do odbywania kary w zakładzie karnym typu zamkniętego,
  - b) projektu porządku wewnętrznego zakładu karnego oraz zmiany tego porządku,
  - c) innych przekazanych jej przez dyrektora;
- 11) podejmowanie decyzji w sprawie korzystania przez skazanego z uprawnień określonych w art. 107 oraz zwolnienia z wykonywania pracy, na podstawie art. 121 § 7;
- 12) wykonywanie innych zadań przewidzianych w ustawie i w przepisach wydanych na jej podstawie.

§ 2. Jeżeli decyzja komisji penitencjarnej w przedmiocie klasyfikacji jest sprzeczna z prawem, o jej zmianie lub uchyleniu orzeka sąd penitencjarny; art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. W wypadku określonym w § 2 decyzję komisji penitencjarnej może także uchylić dyrektor okręgowy Służby Więziennej albo Dyrektor Generalny Służby Więziennej.

§ 4. Na decyzje, o których mowa w § 1 pkt 1, 2, 6 i 7, przysługuje skarga.

Art. 77. § 1. W zakładzie karnym dyrektor może powoływać także inne organy kolegialne, w skład których mogą wchodzić również osoby spoza zakładu.

§ 2. Organy kolegialne mogą podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych, zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i fundacjami świadczącymi pomoc skazanym i ich rodzinom.

Art. 78. § 1. Karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym wykonują funkcjonariusze Służby Więziennej oraz pracownicy tego zakładu.

§ 2. Dyrektor Generalny lub dyrektor okręgowy Służby Więziennej mogą wydawać dyrektorom zakładów karnych polecenia niezbędne dla prawidłowego i praworządnego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz realizowania kierunków pracy resocjalizacyjnej, a także uchylać wydane przez nich decyzje sprzeczne z prawem.

Oddział 3

Wykonywanie kary i jej indywidualizacja

Art. 79. § 1. Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd wzywa do stawienia się w wyznaczonym terminie w areszcie śledczym, położonym najbliżej miejsca jego stałego pobytu, wraz z dokumentem stwierdzającym tożsamość. Sąd może polecić doprowadzenie skazanego do aresztu śledczego bez wezwania.

§ 2. Jeżeli skazany, mimo wezwania, nie stawiał się w areszcie śledczym, sąd poleca go doprowadzić. Kosztami doprowadzenia sąd obciąża skazanego.

§ 3. Przeniesienie skazanego z aresztu śledczego do właściwego zakładu karnego następuje po decyzji klasyfikacyjnej komisji penitencjarnej.

§ 4. Jeżeli skazanym jest żołnierz, a sąd zarządza doprowadzenie go do aresztu śledczego, obowiązek doprowadzenia spoczywa na właściwych organach wojskowych.

Art. 79a. § 1. Przy przyjęciu do aresztu śledczego skazany okazuje dokument stwierdzający tożsamość, podaje dane osobowe, informuje o zmianie danych osobowych, o miejscu stałego pobytu, o uprzedniej karalności, o stanie zdrowia, a także o ciążyącym na nim obowiązku alimentacyjnym. Skazany może być także poddany czynnościom mającym na celu jego identyfikację, w szczególności: sfotografowaniu, oględzinom zewnętrznym ciała, pobraniu odcisków oraz okazaniu innym osobom.

§ 2. Skazany przekazuje do depozytu dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, których nie może posiadać w celi.

Art. 79b. § 1. Skazanego przyjętego do aresztu śledczego umieszcza się w celi przejściowej, na okres niezbędny, nie dłużej jednak niż na 14 dni, dla poddania go wstępnym badaniom lekarskim, zabiegom sanitarnym i wstępnym badaniom osobopoznawczym oraz zapoznania z podstawowymi aktami prawnymi dotyczącymi wykonywania kary pozbawienia wolności i porządkiem wewnętrznym aresztu śledczego.

§ 2. Umieszczenia w celi przejściowej nie stosuje się do skazanego przetransportowanego z innego zakładu karnego albo aresztu śledczego, jeżeli był już poddany badaniom i zabiegom, o których mowa w § 1.

§ 3. Skazanego informuje się o obliczonym okresie wykonywania kary. Przyjęcie informacji do wiadomości skazany potwierdza podpisem.

Art. 80. § 1. Jeżeli tę samą osobę skazano na kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, wykonuje się je w takiej kolejności, w jakiej wpłynęły do wykonania orzeczenia, którymi wymierzono te kary. Zastępcze kary pozbawienia wolności oraz zastępcze kary aresztu za nieuiszczoną grzywnę wykonuje się w ostatniej kolejności.

§ 1a. Orzeczenia prawomocne wykonuje się przed orzeczeniami nieprawomocnymi. Kary porządkowe i środki przymusu wykonuje się w pierwszej kolejności.

§ 2. Sędzia penitencjarny może zarządzić wykonanie kar i środków w innej kolejności niż określona w § 1, jeżeli względy penitencjarne za tym przemawiają.

§ 3. W wypadku skierowania do wykonania orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego wobec skazanego, który odbywa karę wymierzoną innym orzeczeniem, o kolejności wykonania kary i środka zabezpieczającego rozstrzyga sędzia penitencjarny.

§ 4. Dzień, w którym wykonywanie kary zostało rozpoczęte, z jakiegokolwiek przyczyny przerwane, ponownie podjęte lub zakończone, zaokrągla się w górę do pełnego dnia.

§ 5. Jeżeli wobec tej samej osoby wykonuje się kilka kar skutkujących pozbawieniem wolności, dniem rozpoczęcia wykonywania kolejnej kary jest dzień następujący po dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary. W dniu zakończenia wykonania poprzedniej kary skazany nie zwalnia się z zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Art. 80a. Początek wykonywania kary liczy się od dnia:

- 1) przyjęcia skazanego lub ukaranego, który zgłosił się do odbycia kary,
- 2) zatrzymania skazanego lub ukaranego, który został doprowadzony do odbycia kary,
- 3) wprowadzenia do wykonania orzeczenia w stosunku do osoby pozbawionej wolności

– chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 80b. § 1. Organ powołany do wykonywania orzeczenia dokonuje obliczenia okresu wykonywania kary na zasadach określonych w niniejszym kodeksie.

§ 2. Karę jednego dnia wykonuje się w dniu jej rozpoczęcia.

§ 3. Kara kończy się w dniu upływu tylu dni, ile dni wynosi jej wymiar obliczony zgodnie z art. 12c.

§ 4. Okres wykonywania kary, tymczasowego aresztowania lub innego środka podlegającego zaliczeniu na poczet orzeczonej kary oblicza się na podstawie liczby dni, w których następowało faktyczne pozbawienie wolności w tym okresie.

§ 5. Ten sam okres czasu nie może być zaliczony na poczet różnych kar.

Art. 81. Karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

- 1) programowanego oddziaływania;
- 2) terapeutycznym;
- 3) zwykłym.

Art. 82. § 1. W celu stwarzania warunków sprzyjających indywidualnemu postępowaniu ze skazanymi, zapobieganiu szkodliwym wpływom skazanych zdemoralizowanych oraz zapewnieniu skazanym bezpieczeństwa osobistego, wyboru właściwego systemu wykonywania kary, rodzaju i typu zakładu karnego oraz rozmieszczenia skazanych wewnątrz zakładu karnego – dokonuje się ich klasyfikacji.

§ 2. Klasyfikacji skazanych dokonuje się mając na względzie w szczególności:

- 1) płeć;
- 2) wiek;
- 3) uprzednie odbywanie kary pozbawienia wolności;
- 4) umyślność lub nieumyślność czynu;
- 5) czas pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności;
- 6) stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym stopień uzależnienia od alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych;
- 7) stopień demoralizacji i zagrożenia społecznego;
- 8) rodzaj popełnionego przestępstwa.

§ 3. Podstawą klasyfikacji są w szczególności badania osobopoznawcze.

Art. 83. § 1. Skazanego poddaje się w miarę potrzeby, za jego zgodą, badaniom psychologicznym, a także psychiatrycznym. Sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego.

§ 2. Badania, o których mowa w § 1, przeprowadza się przede wszystkim w odpowiednich ośrodkach diagnostycznych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia, powołuje ośrodki diagnostyczne, o których mowa w § 2, oraz określi zasady organizacji i warunki przeprowadzania badań w tych ośrodkach. Rozporządzenie uwzględni potrzebę:

- 1) wyjaśnienia psychologicznych i socjologicznych procesów zachowania skazanego,
- 2) zdiagnozowania ewentualnych zaburzeń psychicznych skazanego,
- 3) określenia ewentualnego postępowania leczniczego i rehabilitacyjnego

– w celu podjęcia właściwej decyzji klasyfikacyjnej i określenia warunków indywidualnego oddziaływania na skazanego.

Art. 84. § 1. W zakładzie karnym dla młodocianych odbywają karę skazani, którzy nie ukończyli 21 roku życia; w uzasadnionych wypadkach skazany może odbywać karę w tym zakładzie po ukończeniu 21 roku życia.

§ 2. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami oddziaływania, dorosły skazany po raz pierwszy, wyróżniający się dobrą postawą, może, za swoją zgodą, odbywać karę w zakładzie karnym dla młodocianych; korzysta on wtedy z takich uprawnień jak młodociany.

§ 3. Młodocianego, któremu pozostało co najmniej 6 miesięcy do nabycia prawa do ubiegania się o warunkowe zwolnienie lub sprawiącego trudności wychowawcze, poddaje się badaniom psychologicznym; przepisy art. 83 stosuje się odpowiednio.

Art. 85. W zakładzie karnym dla odbywających karę po raz pierwszy osadza się również skazanych odbywających zastępczą karę pozbawienia wolności orzeczoną w tej samej sprawie oraz skazanych na karę pozbawienia wolności niewymienionych w art. 86.

Art. 86. § 1. W zakładzie karnym dla recydywistów penitencjarnych odbywają karę dorośli skazani za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę pozbawienia wolności oraz ukarani za wykroczenia umyślne karą aresztu lub zastępczą karą aresztu, którzy uprzednio już odbywali takie kary lub karę aresztu wojskowego za umyślne przestępstwa lub wykroczenia, chyba że szczególne względy resocjalizacyjne przemawiają za skierowaniem ich do zakładu karnego dla odbywających karę po raz pierwszy.

§ 2. W zakładzie karnym, o którym mowa w § 1, mogą odbywać karę skazani określeni w art. 65 Kodeksu karnego oraz w art. 37 § 1 pkt 2 i 5 Kodeksu karnego skarbowego, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy resocjalizacyjne.

Art. 87. § 1. Kobiety odbywają karę pozbawienia wolności odrębnie od mężczyzn.

§ 2. Skazana kobieta odbywa karę w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że stopień demoralizacji lub względy bezpieczeństwa przemawiają za odbywaniem kary w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. Kobiecie ciężarnej lub karmiącej zapewnia się opiekę specjalistyczną.

§ 4. W celu umożliwienia matce pozbawionej wolności sprawowania stałej i bezpośredniej opieki nad dzieckiem organizuje się przy wskazanych zakładach karnych domy dla matki i dziecka, w których dziecko może przebywać na życzenie matki do ukończenia trzeciego roku życia, chyba że względy wychowawcze lub zdrowotne, potwierdzone opinią lekarza albo psychologa, przemawiają za oddzieleniem dziecka od matki albo za przedłużeniem lub skróceniem tego okresu. Decyzje w tym zakresie wymagają zgody sądu opiekuńczego. Do matek pozbawionych wolności sprawujących stałą i bezpośrednią opiekę nad dzieckiem przepisu art. 69 nie stosuje się.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przyjmowania dzieci matek pozbawionych wolności do domów dla matki i dziecka przy wskazanych zakładach karnych oraz szczegółowe zasady organizowania i działania tych placówek, uwzględniając sytuacje, o których mowa w § 3–4, a także potrzeby w zakresie zabezpieczenia prawidłowego rozwoju dziecka.

Art. 87a. § 1. Wykonując karę wobec skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, wywiązywania się z obowiązków alimentacyjnych oraz świadczenia pomocy materialnej dzieciom, a także współdziałania z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których te dzieci przebywają.

§ 2. Skazani sprawujący stałą pieczę nad dziećmi, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, powinni być w miarę możliwości osadzani w odpowiednich zakładach karnych, położonych najbliżej miejsca pobytu dzieci.

Art. 88. § 1. Skazanego odbywającego karę w systemie programowanego oddziaływania osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności uzasadniają osadzenie go w zakładzie karnym typu zamkniętego.

§ 2. Skazanego za przestępstwo nieumyślne lub odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności albo karę aresztu osadza się w zakładzie karnym typu półotwartego, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za osadzeniem go w zakładzie karnym innego typu.

§ 3. W zakładzie karnym typu zamkniętego osadza się:

- 1) skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, chyba że szczególne okoliczności przemawiają przeciwko takiemu osadzeniu, co nie dotyczy skazanych uznanych za stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;
- 2) skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo na karę 25 lat pozbawienia wolności;
- 3) skazanego z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, lub upośledzonego umysłowo;

- 4) skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu;
- 5) skazanego objętego ochroną na mocy art. 88d albo ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1197).

§ 4. (uchylony)

§ 5. (uchylony)

§ 5a. (uchylony)

§ 5b. (uchylony)

§ 6. W zakładzie karnym typu zamkniętego można także osadzić, ze względu na zagrożenie społeczne albo zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu:

- 1) skazanego za przestępstwo nieumyślne, odbywającego zastępczą karę pozbawienia wolności, osobę odbywającą karę aresztu oraz skazane kobiety, a także innych skazanych, których właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, zachowanie po dokonaniu przestępstwa, negatywna ocena postawy i zachowania w areszcie śledczym, względy bezpieczeństwa zakładu albo inne szczególne okoliczności wskazują, że należy wobec nich wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;
- 2) skazanego, który podczas pobytu w areszcie śledczym lub zakładzie karnym naruszył w poważnym stopniu dyscyplinę i porządek;
- 3) skazanego przebywającego dotychczas w zakładzie karnym typu otwartego lub półotwartego, jeżeli negatywna ocena jego postawy i zachowania, a także względy bezpieczeństwa zakładu wskazują, że należy wobec niego wykonywać karę w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia;
- 4) skazanego, który popełnił przestępstwo o znacznym stopniu społecznej szkodliwości, jeżeli jego postawa i zachowanie przemawiają za przebywaniem w zakładzie karnym typu zamkniętego.

Art. 88a. § 1. Za skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu można uznać skazanego, który popełnił przestępstwo o bardzo wysokim stopniu społecznej szkodliwości, w szczególności:

- 1) przestępstwo:
  - a) zamachu na:
    - niepodległość lub integralność Rzeczypospolitej Polskiej,
    - konstytucyjny ustroj państwa lub konstytucyjne organy Rzeczypospolitej Polskiej,
    - życie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
    - jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
  - b) ze szczególnym okrucieństwem,
  - c) wzięcia lub przetrzymania zakładnika albo w związku z wzięciem zakładnika,
  - d) uprowadzenia statku wodnego lub powietrznego,
  - e) z użyciem broni palnej, materiałów wybuchowych albo łatwopalnych;
- 2) podczas uprzedniego lub obecnego pozbawienia wolności stwarzał zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego w ten sposób, że:
  - a) był organizatorem lub aktywnym uczestnikiem zbiorowego wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,
  - b) dopuścił się czynnej napaści na funkcjonariusza publicznego lub inną osobę zatrudnioną w zakładzie karnym lub areszcie śledczym,
  - c) był sprawcą zgwałcenia, ciężkiego uszczerbku na zdrowiu albo znęcał się nad skazanym, ukaranym lub tymczasowo aresztowanym,
  - d) uwolnił się lub usiłował uwolnić się z zakładu karnego typu zamkniętego lub aresztu śledczego albo podczas konwojowania poza terenem takiego zakładu lub aresztu;
- 3) przestępstwo w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw, zwłaszcza z uwagi na jego kierowniczą lub znaczącą rolę w grupie lub związku.

§ 2. Przy podjęciu i każdorazowej weryfikacji decyzji o uznaniu skazanego za stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu komisja penitencyjna uwzględnia:

- 1) właściwości i warunki osobiste skazanego;
- 2) motywacje i sposób zachowania się przy popełnieniu przestępstwa oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa;
- 3) sposób zachowania się w trakcie pobytu w zakładzie karnym;
- 4) stopień demoralizacji lub postępy w resocjalizacji;
- 5) w wypadku skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnianie przestępstw – zagrożenie dla porządku prawnego, które może wyniknąć z nawiązania przez skazanego bezprawnych kontaktów z innymi członkami grupy, w tym zwłaszcza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego lub dla czynności mających na celu ujawnienie mienia stanowiącego korzyść z popełnienia przestępstwa, oraz fakt, że inni członkowie grupy lub związku przebywają na wolności.

§ 3. Skazany stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywa karę w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmoczoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego zakładu.

§ 4. O osadzeniu skazanego w wyznaczonym oddziale lub celi zakładu karnego typu zamkniętego zawiadamia się sędzię penitencyjnego.

§ 5. Skazanego, o którym mowa w art. 88 § 3 pkt 5, można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w § 3.

Art. 88b. § 1. W zakładzie karnym typu zamkniętego skazani stwarzający poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu odbywają karę w następujących warunkach:

- 1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;
- 2) cele mieszkalne pozostają zamknięte całą dobę i są częściej kontrolowane niż te, w których osadzeni są skazani, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;
- 3) skazani mogą uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, tylko w oddziale, w którym są osadzeni;
- 4) poruszanie się skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;
- 5) skazanych poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do cel;
- 6) spacer skazanych odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;
- 7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 ze skazanymi określa każdorazowo dyrektor zakładu karnego;
- 8) widzenia skazanych odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. Skazani nie mogą korzystać z widzeń w obecności skazanych, wobec których nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 76 § 1 pkt 7;
- 9) widzenia mogą być udzielane w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi, jeżeli zachodzi poważne zagrożenie bezpieczeństwa osób odwiedzających. Decyzje w tej sprawie podejmuje dyrektor zakładu karnego. Nie dotyczy to osób, o których mowa w art. 8 § 3. Jednak na żądanie tych osób widzeń udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt ze skazanymi. W czasie korzystania z widzeń skazani nie mogą spożywać artykułów żywnościowych i napojów;
- 10) skazani nie mogą korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Komisja penitencyjna może uznać, że nie zachodzi potrzeba stosowania wszystkich warunków, o których mowa w § 1, i odstąpić od stosowania jednego lub więcej z nich; przepis art. 88a § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli jest to uzasadnione okolicznościami, można przywrócić stosowanie warunków, od których odstąpiono, lub zmienić ich zakres.

§ 3. Na wniosek skazanego lub jego obrońcy, nie częściej jednak niż raz na 3 miesiące, komisja penitencyjna wskazuje przyczyny uzasadniające kwalifikację skazanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu oraz stosowanie wobec niego warunków określonych w § 1.

Art. 88c. § 1. Zachowanie skazanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu podlega stałemu monitorowaniu.

§ 2. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w art. 88b § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

Art. 88d. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym skazany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor zakładu karnego obejmuje takiego skazanego szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, polegającą w szczególności na:

- 1) kontroli stanu jego zdrowia;
- 2) udzielaniu pomocy psychologicznej;
- 3) stosowaniu warunków odbywania kary określonych w art. 90 pkt 7–9.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec skazanego, o którym mowa w § 1:

- 1) warunków odbywania kary określonych w art. 88b lub 88c,
- 2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą skazanego.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego obejmuje skazanego szczególną ochroną na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 6 miesięcy.

§ 4. Dyrektor zakładu karnego może objąć skazanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 6 miesięcy. Przed podjęciem decyzji dyrektor zakładu karnego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec skazanego środki, o których mowa w § 1.

§ 5. W decyzji o objęciu skazanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, a także wskazać sposób realizacji tej ochrony.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia skazanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia skazanego szczególną ochroną, dyrektor zakładu karnego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną skazanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek skazanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się skazanemu.

§ 9. Dyrektor zakładu karnego zawiadamia sędziego penitencjarnego o objęciu skazanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia skazanego do innego zakładu karnego. Dyrektor zakładu karnego, w którym skazany przebywa, informuje dyrektora zakładu karnego, do którego skazany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o dotychczasowym sposobie ochrony i przyczynach jej zastosowania. Dyrektor zakładu karnego, do którego skazany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec skazanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 89. § 1. Jeżeli postawa i zachowanie skazanego za tym przemawiają, przenosi się go z zakładu karnego typu zamkniętego do zakładu typu półotwartego lub otwartego.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio przy przenoszeniu skazanego z zakładu typu półotwartego.

§ 3. Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można przenieść do zakładu karnego typu półotwartego po odbyciu przez niego co najmniej 15 lat, a do zakładu typu otwartego – po odbyciu przez niego co najmniej 20 lat kary.

§ 3a. Przeniesienie, o którym mowa w § 1, skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Ujemna ocena postawy i zachowania skazanego, a także względy bezpieczeństwa mogą powodować przeniesienie go do zakładu karnego typu półotwartego lub zamkniętego.

Art. 90. W zakładzie karnym typu zamkniętego:

- 1) cele mieszkalne skazanych mogą być otwarte w porze daytimej przez określony czas, jeżeli względy bezpieczeństwa nie stoją temu na przeszkodzie;
- 2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w pełnym systemie konwojowania;
- 3) zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe oraz nauczanie organizuje się w obrębie zakładu karnego;
- 4) ruch skazanych po terenie zakładu karnego odbywa się w sposób zorganizowany i pod dozorem;
- 5) skazani mogą korzystać z własnej bielizny i obuwia, a za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego – także z odzieży;
- 6) skazani mogą korzystać z dwóch widzeń w miesiącu, a za zgodą dyrektora zakładu karnego wykorzystać je jednorazowo;
- 7) widzenia skazanych podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń podlegają kontroli administracji zakładu karnego;
- 8) korespondencja skazanych podlega cenzurze administracji zakładu karnego, chyba że ustawa stanowi inaczej;
- 9) rozmowy telefoniczne skazanych podlegają kontroli administracji zakładu karnego.

Art. 91. W zakładzie karnym typu półotwartego:

- 1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte w porze daytimej, natomiast w porze nocnej mogą być zamknięte;
- 2) skazani mogą być zatrudniani poza terenem zakładu karnego w systemie zmniejszonego konwojowania lub bez konwojenta, w tym również na pojedynczych stanowiskach pracy;
- 3) skazanym można zezwalać na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz w zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;
- 4) skazani mogą brać udział w organizowanych przez administrację poza terenem zakładu karnego grupowych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych;
- 5) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;
- 6) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;
- 7) skazanym można udzielać przepustek z zakładu karnego, nie częściej niż raz na dwa miesiące, łącznie na okres nieprzekraczający 14 dni w roku;
- 8) skazani mogą korzystać z trzech widzeń w miesiącu, które za zgodą dyrektora zakładu karnego mogą być połączone;
- 9) widzenia skazanych podlegają nadzorowi administracji zakładu karnego; rozmowy skazanych w trakcie widzeń mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego;
- 10) korespondencja skazanych może podlegać cenzurze administracji zakładu karnego;
- 11) rozmowy telefoniczne skazanych mogą podlegać kontroli administracji zakładu karnego.

Art. 91a. W zakładach karnych dla młodocianych typu zamkniętego i półotwartego skazani mają ponadto prawo do dodatkowego widzenia w miesiącu.

Art. 92. W zakładzie karnym typu otwartego:

- 1) cele mieszkalne skazanych pozostają otwarte przez całą dobę;
- 2) skazanych zatrudnia się przede wszystkim poza terenem zakładu karnego, bez konwojenta, na pojedynczych stanowiskach pracy;
- 3) skazanym można zezwalać na uczestniczenie w nauczaniu, szkoleniu oraz zajęciach terapeutycznych organizowanych poza terenem zakładu karnego;
- 4) skazani mogą brać udział w organizowanych przez administrację, poza terenem zakładu karnego, grupowych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych;
- 5) skazanym można zezwalać na udział w zajęciach i imprezach kulturalno-oświatowych lub sportowych organizowanych poza terenem zakładu karnego;
- 6) skazani mogą poruszać się po terenie zakładu karnego w czasie i miejscach ustalonych w porządku wewnętrznym;
- 7) skazani mogą korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia;
- 8) skazani mogą otrzymywać z depozytu zakładu karnego pieniądze pozostające do ich dyspozycji;
- 9) skazanym można udzielać przepustek z zakładu karnego, nie częściej niż raz w miesiącu, łącznie na okres nieprzekraczający 28 dni w roku;
- 10) skazany może korzystać z nieograniczonej liczby widzeń;
- 11) widzenia skazanych mogą podlegać nadzorowi administracji zakładu karnego. Rozmowy skazanych w trakcie widzeń nie podlegają kontroli administracji zakładu karnego;
- 12) skazanym, w miarę możliwości, stwarza się warunki do przygotowywania dodatkowych posiłków we własnym zakresie;
- 13) korespondencja skazanych nie podlega cenzurze administracji zakładu karnego;
- 14) rozmowy telefoniczne skazanych nie podlegają kontroli administracji zakładu karnego.

Art. 93. Do przepustek określonych w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 5, 7 i 8 oraz art. 140.

Art. 94. Skazany na karę aresztu wojskowego odbywa karę w zakładzie karnym typu otwartego, chyba że szczególne względy przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym innego typu.

Art. 95. § 1. W systemie programowanego oddziaływania odbywają karę skazani młodociani, a także skazani dorośli, którzy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania wyrażają zgodę na współudział w jego opracowaniu i wykonaniu.

§ 2. W programach oddziaływania ustala się zwłaszcza: rodzaje zatrudnienia i nauczania skazanych, ich kontakty przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi, wykorzystywanie czasu wolnego, możliwości wywiązywania się z ciężących na nich obowiązków oraz inne przedsięwzięcia niezbędne dla przygotowania skazanych do powrotu do społeczeństwa.

§ 3. Wykonywanie programów oddziaływania podlega okresowym ocenom; programy te mogą ulegać zmianom.

§ 4. Jeżeli zachodzą warunki określone w art. 96, skazanego przenosi się do odbywania kary w systemie terapeutycznym. Skazanego dorosłego przenosi się do odbywania kary w systemie zwykłym, jeżeli nie przestrzega on wymagań ustalonych w programie oddziaływania.

Art. 96. § 1. W systemie terapeutycznym odbywają karę skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeni umysłowo, a także uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Jeżeli przemawiają za tym względy lecznicze i wychowawcze, w oddziale terapeutycznym mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą.

§ 4. Karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.

Art. 97. § 1. Wykonując karę w systemie terapeutycznym, uwzględnia się w postępowaniu ze skazanymi w szczególności potrzebę zapobiegania pogłębianiu się patologicznych cech osobowości, przywracania równowagi psychicznej oraz kształtowania zdolności współżycia społecznego i przygotowania do samodzielnego życia.

§ 2. Wykonywanie kary dostosowuje się do potrzeb w zakresie leczenia, zatrudnienia, nauczania i wymagań higieny i higieny sanitarnych. Jeżeli względy zdrowotne tego wymagają, organizuje się zatrudnienie w warunkach pracy chronionej.

§ 3. Skazanych, którzy nie wymagają już oddziaływania specjalistycznego, o którym mowa w art. 96, przenosi się do odpowiedniego systemu wykonywania kary.

Art. 98. W systemie zwykłym skazany może korzystać z dostępnego w zakładzie karnym zatrudnienia, nauczania oraz zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych.

Art. 99. § 1. Zastępczą karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie zwykłym, w miarę możliwości w oddziale od innych skazanych, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem skazanego do innego systemu.

§ 2. Ukarani karą aresztu orzeczoną za wykroczenie lub karami porządkowymi oraz osoby, wobec których zastosowano środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności, odbywają je oddzielnie od skazanych, w systemie zwykłym, chyba że szczególne względy przemawiają za skierowaniem do innego systemu.

§ 3. Jeżeli wobec skazanego wykonywana jest kolejno kara pozbawienia wolności, a następnie kara orzeczona za wykroczenie albo kara porządkowa lub środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, to w czasie wykonywania tej kary lub środka skazany pozostaje w takim systemie wykonywania kary, do jakiego został skierowany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Art. 100. § 1. Skazany odbywa karę we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym. Przeniesienie skazanego do innego właściwego zakładu karnego może nastąpić, szczególnie w przypadku:

- 1) zmiany przeznaczenia zakładu karnego lub w celu zapewnienia warunków, o których mowa w art. 110 § 2;
- 2) zatrudnienia lub nauki;
- 3) udzielenia świadczenia zdrowotnego;
- 4) skierowania do ośrodka diagnostycznego, oddziału terapeutycznego lub oddziału dla osób stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu śledczego lub zakładu karnego;
- 5) udziału w czynności procesowej;
- 6) ważnych względów rodzinnych;
- 7) względów związanych z bezpieczeństwem skazanego;
- 8) konieczności zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w zakładzie.

§ 2. Dyrektor Generalny Służby Więziennej ustala miejsce odbywania kary pozbawienia wolności dla skazanego objętego ochroną na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym.

Oddział 4

Prawa i obowiązki skazanego

Art. 101. Skazanego po osadzeniu w zakładzie karnym należy bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 102. Skazany ma prawo w szczególności do:

- 1) odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny;
- 2) utrzymywania więzi z rodziną i innymi osobami bliskimi;
- 3) korzystania z wolności religijnej;
- 4) otrzymywania związanego z zatrudnieniem wynagrodzenia oraz do ubezpieczenia społecznego w zakresie przewidzianym w odrębnych przepisach, a także pomocy w uzyskiwaniu świadczeń inwalidzkich;
- 5) kształcenia i samokształcenia oraz wykonywania twórczości własnej, a za zgodą dyrektora zakładu karnego do wytwarzania i zbywania wykonanych przedmiotów;

- 6) korzystania z urządzeń i zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych, radia, telewizji, książek i prasy;
- 7) komunikowania się z obrońcą, pełnomocnikiem, właściwym kuratorem sądowym oraz wybranym przez siebie przedstawicielem, o którym mowa w art. 42;
- 8) komunikowania się z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1;
- 9) zapoznawania się z opiniami, sporządzonymi przez administrację zakładu karnego, stanowiącymi podstawę podejmowanych wobec niego decyzji;
- 10) składania wniosków, skarg i próśb organowi właściwemu do ich rozpatrzenia oraz przedstawiania ich, w nieobecności innych osób, administracji zakładu karnego, kierownikom jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, sędziemu penitencjarnemu, prokuratorowi i Rzecznikowi Praw Obywatelskich;
- 11) prowadzenia korespondencji z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi, organami samorządu terytorialnego, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 103. Skazani mają prawo kierować skargi do organów powołanych na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka.

Art. 104. Korzystanie przez skazanego z przysługujących mu praw powinno następować w sposób nienaruszający praw innych osób oraz niezakłócający ustalonego w zakładzie karnym porządku.

Art. 105. § 1. Skazanemu należy umożliwiać utrzymywanie więzi przede wszystkim z rodziną i innymi osobami bliskimi przez widzenia, korespondencję, rozmowy telefoniczne, paczki i przekazy pieniężne, a w uzasadnionych wypadkach, za zgodą dyrektora zakładu karnego, również przez inne środki łączności, oraz ułatwiać utrzymywanie kontaktów z podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

§ 2. Skazany cudzoziemiec może prowadzić korespondencję z właściwym urzędem konsularnym, a w razie braku takiego urzędu – z właściwym przedstawicielstwem dyplomatycznym oraz korzystać z widzeń z urzędnikiem konsularnym lub wykonującym funkcje konsularne pracownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego.

§ 3. Zakres i sposób kontaktów, o których mowa w § 1 i 2, w szczególności nadzór nad widzeniami, cenzura korespondencji, kontrolowanie rozmów w trakcie widzeń i telefonicznych, są uzależnione od rodzaju i typu zakładu karnego, w którym skazany odbywa karę, a także od wymogów indywidualnego oddziaływania, z wyjątkiem prawa do otrzymywania paczek.

§ 4. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania korespondencji w zakładach karnych typu zamkniętego i półotwartego, a w zakładach karnych typu półotwartego także cenzurowania korespondencji oraz kontrolowania rozmów w trakcie widzeń i rozmów telefonicznych, z wyjątkiem przypadków określonych w art. 8 § 3 oraz w art. 8a § 2 i 3, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku publicznego, powiadamiając o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Dyrektor zakładu karnego może zezwolić na przekazanie skazanemu ważnej wiadomości zawartej w zatrzymanej korespondencji.

§ 5. Dołączonych do akt osobowych kopii korespondencji przed jej ocenzurowaniem oraz korespondencji zatrzymanej nie udostępnia się skazanemu.

§ 6. Dyrektor zakładu karnego podejmuje decyzje dotyczące zatrzymania otrzymywanych i przesyłanych przez skazanych paczek lub ich zniszczenia, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa zakładu lub porządku publicznego, powiadamiając o tym sędziego penitencjarnego oraz skazanego. Zniszczenie paczek odbywa się na podstawie odrębnych przepisów.

§ 7. Skazany otrzymuje pisemne potwierdzenie odbioru w zakładzie karnym wysyłanej przez niego korespondencji urzędowej. Na kopercie umieszcza się odcisk stempla z nazwą zakładu karnego oraz odnotowuje się datę jej odbioru.

Art. 105a. § 1. Widzenie trwa 60 minut. W tym samym dniu skazanemu udziela się tylko jednego widzenia, z zastrzeżeniem art. 90 pkt 6 i art. 91 pkt 8.

§ 2. W widzeniu mogą uczestniczyć nie więcej niż dwie osoby pełnoletnie, chyba że dyrektor zakładu karnego, w uzasadnionych wypadkach, wyrazi zgodę na udział większej liczby osób. Liczba osób niepełnoletnich nie podlega ograniczeniu. Osoby niepełnoletnie mogą korzystać z widzeń tylko pod opieką osób pełnoletnich.

§ 3. Skazani, o których mowa w art. 87a, mają prawo do dodatkowego widzenia z dziećmi.

§ 4. Widzenie z osobą niebędącą członkiem rodziny lub inną osobą bliską, skazany może otrzymać za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego.

§ 5. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza, w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą, przy oddzielnym stoliku.

§ 6. W czasie widzenia zezwala się na spożywanie artykułów żywnościowych i napojów zakupionych przez odwiedzających na terenie zakładu karnego. Artykuły żywnościowe i napoje, które nie zostały spożyte w czasie widzenia, przekazuje się osobie odwiedzającej.

§ 7. W razie naruszenia przez skazanego lub osobę go odwiedzającą ustalonych zasad odbywania widzenia, może być ono przerwane lub zakończone przed czasem.

§ 8. Szczegółowe warunki i zasady odbywania widzeń dyrektor zakładu karnego podaje do wiadomości, w formie ogłoszenia, w miejscu dostępnym dla odwiedzających.

§ 9. Ograniczenia wynikające z § 1, 2 i 5 nie mają zastosowania do widzeń skazanego z osobami wymienionymi w art. 8 § 3 i art. 105 § 2.

Art. 105b. § 1. Skazany ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy.

§ 2. W uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego może zezwolić skazanemu na skorzystanie z innego, niż określony w § 1, aparatu na koszt abonenta lub skazanego, a jeżeli skazany nie posiada środków pieniężnych, na koszt zakładu karnego.

§ 3. W wypadkach zagrożenia porządku publicznego lub zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu dyrektor zakładu karnego może na czas określony pozbawić skazanego uprawnień, o którym mowa w § 1.

Art. 106. § 1. Skazany ma prawo do wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych oraz bezpośredniego uczestniczenia w nabożeństwach odprawianych w zakładzie karnym w dni świąteczne i słuchania nabożeństw transmitowanych przez środki masowego przekazu, a także do posiadania niezbędnych w tym celu książek, pism i przedmiotów.

§ 2. Skazany ma prawo do uczestniczenia w prowadzonym w zakładzie karnym nauczaniu religii, brania udziału w działalności charytatywnej i społecznej kościoła lub innego związku wyznaniowego, a także do spotkań indywidualnych z duchownym kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy; duchowni ci mogą odwiedzać skazanych w pomieszczeniach, w których przebywają.

§ 3. Korzystanie z wolności religijnej nie może naruszać zasad tolerancji ani zakłócać ustalonego porządku w zakładzie karnym.

§ 4. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii odpowiednich władz duchownych kościołów i innych związków wyznaniowych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie potrzebę zapewnienia warunków dla indywidualnego i zbiorowego uczestnictwa osób osadzonych w tych zakładach i aresztach w nabożeństwach i spotkaniach.

Art. 107. § 1. Skazani za przestępstwo popełnione z motywacji politycznej, religijnej lub przekonań ideowych odbywają karę w oddzieleniu od skazanych za inne przestępstwa; mają prawo do korzystania z własnej odzieży, bielizny i obuwia oraz nie podlegają obowiązkowi pracy.

§ 2. Z uprawnień, o których mowa w § 1, nie korzystają skazani za przestępstwa popełnione z użyciem przemocy.

Art. 108. § 1. Administracja zakładu karnego ma obowiązek podejmowania odpowiednich działań celem zapewnienia skazanym bezpieczeństwa osobistego w czasie odbywania kary.

§ 2. Skazany jest obowiązany poinformować niezwłocznie przełożonego o zagrożeniach dla jego bezpieczeństwa osobistego oraz unikać tych zagrożeń.

Art. 109. § 1. Skazany przebywający w zakładzie karnym lub areszcie śledczym otrzymuje trzy razy dziennie napój i posiłki o odpowiedniej wartości odżywczej, w tym co najmniej jeden posiłek gorący, z uwzględnieniem rodzaju wykonywanej pracy i wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie według wskazań lekarza.

§ 2. Skazany przebywający poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, który bierze udział w szczególności w czynnościach procesowych lub innych czynnościach wymagających konwojowania, a któremu ze względów technicznych lub organizacyjnych nie można wydać gorącego posiłku, a zwłaszcza w przypadku braku możliwości wydania posiłku w godzinach ustalonych w porządku wewnętrznym obowiązującym w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu o odpowiedniej wartości odżywczej i napój, z uwzględnieniem wieku skazanego, a w miarę możliwości także wymogów religijnych i kulturowych. Skazany, którego stan zdrowia tego wymaga, otrzymuje wyżywienie w postaci suchego prowiantu według wskazań lekarza.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje posiłków i napojów wydawanych osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich wartość odżywczą i energetyczną, a także minimalny dzienny koszt posiłków i napojów, uwzględniając wiek, stan zdrowia osadzonego i rodzaj wykonywanej przez niego pracy, konieczność zapewnienia posiłków i napojów osadzonym przyjmowanym do zakładu karnego lub aresztu śledczego i je opuszczającym, oraz przebywającym poza zakładem karnym lub aresztem śledczym, a także mając na uwadze konieczność zapewnienia warzyw i owoców w ciągu dnia.

Art. 110. § 1. Skazanego osadza się w celi mieszkalnej wieloosobowej lub jednoosobowej.

§ 2. Powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy.

§ 2a. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 90 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², w razie:

- 1) wprowadzenia stanu wojennego, wyjątkowego lub klęski żywiołowej, lub w czasie ich obowiązywania,
- 2) ogłoszenia na terenie położenia zakładu karnego lub aresztu śledczego stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii albo wystąpienia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym stanu zagrożenia epidemiologicznego lub stanu epidemii

– uwzględniając stopień zagrożenia dla życia i zdrowia;

- 3) konieczności zapobieżenia wystąpieniu innego zdarzenia stanowiącego bezpośrednie zagrożenie dla bezpieczeństwa skazanego albo bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo zapobieżenia skutkom takiego zdarzenia.

§ 2b. Dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych:

- 1) skazanego na karę pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata;
- 2) skazanego określonego w art. 64 § 1 lub 2 oraz art. 65 Kodeksu karnego;
- 3) skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego;
- 4) skazanego, który samowolnie uwolnił się od odbywania kary pozbawienia wolności;
- 5) skazanego, który korzystając z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego, nie powrócił w wyznaczonym terminie;
- 6) przetransportowanego na polecenie sądu lub prokuratora z innego zakładu karnego lub aresztu śledczego, w celu udziału w rozprawie lub innych czynnościach procesowych;
- 7) osoby tymczasowo aresztowanej, ukaranej karą porządkową lub co do której zastosowano inne środki przymusu skutkujące pozbawieniem wolności.

§ 2c. Okres, o którym mowa w § 2b, może być przedłużony tylko za zgodą sędziego penitencjarnego. Łączny okres umieszczenia skazanego w warunkach określonych w § 2b nie może przekroczyć 28 dni.

§ 2d. Wydając decyzję na podstawie § 2a–2c, należy minimalizować zagrożenie pogorszenia warunków wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania oraz zmierzać do szybkiego umieszczenia w celi mieszkalnej, o której mowa w § 2.

§ 2e. W decyzji wydanej na podstawie § 2a–2c należy określić czas oraz przyczyny umieszczenia skazanego w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi mniej niż 3 m², a także oznaczyć termin, do którego skazany ma w tych warunkach przebywać.

§ 2f. Skargę na decyzję wydaną na podstawie § 2a–2c sąd rozpoznaje w terminie 7 dni.

§ 2g. Decyzję o umieszczeniu skazanego w warunkach określonych w § 2a–2c należy niezwłocznie uchylić, jeżeli ustana przyczyna, dla której została ona wydana.

§ 2h. W wypadkach przewidzianych w § 2b i 2c należy zapewnić skazanemu codzienne spacery dłuższe o pół godziny oraz korzystanie z dodatkowych zajęć kulturalno-oświatowych lub z zajęć z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 2i. Przepisy § 2b lub 2c mogą być stosowane wobec tego samego skazanego nie wcześniej niż po upływie 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie w warunkach w nich określonych.

§ 3. Urządzenia sanitarne w zakładzie karnym typu półotwartego i otwartego mogą być usytuowane poza celami mieszkalnymi.

§ 4. Przy umieszczaniu skazanego w celi mieszkalnej bierze się pod uwagę w szczególności:

- 1) decyzję klasyfikacyjną;
- 2) konieczność oddzielenia skazanego od tymczasowo aresztowanego;
- 3) potrzebę zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa w zakładzie karnym;
- 4) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;
- 5) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród skazanych;
- 6) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw w trakcie odbywania kary.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, w szczególności tryb postępowania Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, dyrektorów okręgowych oraz dyrektorów zakładów karnych lub aresztów śledczych w zakresie zawiadamiania o przekroczonej pojemności odpowiednio w skali kraju, obszaru działania okręgowego inspektoratu oraz zakładu karnego lub aresztu śledczego, tryb postępowania dyrektorów zakładów karnych i aresztów śledczych w zakresie organizowania dodatkowych cel mieszkalnych, a także tryb postępowania prezesów sądów i kierowników jednostek organizacyjnych prokuratury w wypadku przeludnienia zakładów karnych lub aresztów śledczych ponad ustaloną pojemność w skali kraju, uwzględniając konieczność humanitarnego traktowania osadzonych, z poszanowaniem ich godności ludzkiej.

Art. 110a. § 1. Skazany ma prawo posiadać w celi dokumenty związane z postępowaniem, którego jest uczestnikiem, artykuły żywnościowe o ciężarze nieprzekraczającym 6 kg, wyroby tytoniowe, środki higieny osobistej, przedmioty osobistego użytku, zegarek, listy oraz fotografie członków rodziny i innych osób bliskich, przedmioty kultu religijnego, materiały piśmienne, notatki osobiste, książki, prasę i gry świetlicowe.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego może zezwolić skazanemu na posiadanie w celi sprzętu audiowizualnego, komputerowego oraz innych przedmiotów, w tym także podnoszących estetykę pomieszczenia lub będących wyrazem kulturalnych zainteresowań skazanego, jeżeli posiadanie tych przedmiotów nie narusza zasad porządku i bezpieczeństwa obowiązujących w zakładzie karnym.

§ 3. Skazany nie może posiadać w celi albo przekazywać do depozytu w trakcie pobytu w zakładzie karnym przedmiotów, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek albo utrudniają konwojowanie. Przedmioty te przesyła się, na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego.

§ 4. Skazany nie może posiadać, poza depozytem, środków łączności oraz przedmiotów i dokumentów, które mogą stanowić zagrożenie dla porządku lub bezpieczeństwa w zakładzie karnym.

Art. 111. § 1. Skazany otrzymuje do użytku, z zakładu karnego, odpowiednią do pory roku odzież, bieliznę oraz obuwie, o ile nie korzysta z własnych. Skazanemu zapewnia się warunki niezbędne do utrzymania higieny osobistej, w szczególności otrzymuje on z zakładu karnego pościel oraz inne środki do utrzymania higieny i czystości w celi.

§ 2. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach skazany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względnie bezpieczeństwa.

Art. 112. § 1. Skazany korzysta z niezbędnego dla zdrowia wypoczynku, w szczególności z prawa do co najmniej godzinnego spaceru i 8-godzinnego czasu przeznaczonego na sen w ciągu doby. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do korzystania z dłuższego spaceru.

§ 2. W razie naruszenia przez skazanego ustalonego sposobu odbywania spaceru, spacer może być zakończony przed czasem.

§ 3. Skazanemu nie przysługuje prawo do spaceru:

- 1) w trakcie konwojowania;
- 2) w dniu, w którym jest konwojowany, jeżeli konwojowanie rozpoczęto nie później niż o godzinie 8⁰⁰ i zakończono nie wcześniej niż o godzinie 16⁰⁰.

§ 4. Jeżeli w danym dniu skazany nie korzysta ze spaceru z przyczyny, o której mowa w § 3 pkt 2, należy mu udzielić dodatkowego spaceru w ciągu kolejnych 7 dni.

Art. 113. § 1. Skazany przekazuje do depozytu środki pieniężne i przedmioty wartościowe posiadane w zakładzie karnym. Środki pieniężne pozostawione w depozycie nie podlegają oprocentowaniu.

§ 2. Do dyspozycji skazanego pozostają środki pieniężne pozostałe po wywiązaniu się z ciążących na nim zobowiązań objętych egzekucją oraz po dokonaniu gromadzenia środków, o których mowa w art. 126 § 1.

§ 3. Środki pieniężne, o których mowa w § 2, skazany może przekazać na wybrany rachunek bankowy, książeczkę oszczędnościową lub pozostawić w depozycie.

§ 4. Na pisemny wniosek skazanego wydaje się mu z depozytu przedmioty wartościowe niezajęte podczas postępowania egzekucyjnego oraz jeżeli nie zakłóca to ustalonego w zakładzie karnym porządku i nie narusza uprawnień innych osób.

§ 5. Na pisemny wniosek skazanego i na jego koszt przekazuje się środki pieniężne i przedmioty wartościowe pozostające do jego dyspozycji na rzecz wskazanych przez niego osób, instytucji i organizacji; w uzasadnionych przypadkach koszty przekazania może pokryć zakład karny.

§ 6. Wolne od egzekucji są:

- 1) zapomogi przyznane skazanemu przez dyrektora zakładu karnego;
- 2) środki pieniężne przyznane skazanemu ze środków, o których mowa w art. 136a § 1;
- 3) środki pieniężne wpłacone na poczet grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu;
- 4) środki pieniężne otrzymane przez skazanego w danym miesiącu, w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

§ 7. W wypadku zezwolenia na czasowe opuszczenie przez skazanego zakładu karnego lub udzielenia mu przepustki, na jego pisemny wniosek, dokonuje się wypłaty pozostających do jego dyspozycji środków pieniężnych.

Art. 113a. § 1. Skazany ma prawo co najmniej trzy razy w miesiącu dokonywać zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz innych artykułów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym, za środki pieniężne pozostające do jego dyspozycji w depozycie. Skazana, o której mowa w art. 87 § 3 i 4, ma prawo do dokonywania dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych.

§ 2. Skazanemu umożliwia się dokonanie pierwszego zakupu nie później niż trzeciego dnia roboczego po przyjęciu do zakładu karnego.

§ 3. Skazany ma prawo otrzymać raz w miesiącu paczkę żywnościową, w skład której wchodzi artykuły żywnościowe lub wyroby tytoniowe zakupione za pośrednictwem zakładu karnego. Skazany otrzymuje paczkę żywnościową po złożeniu zamówienia na piśmie oraz po pokryciu kosztów przygotowania paczki. Zamówienie może być również złożone przez osobę najbliższą.

§ 4. Skazany może, za zezwoleniem dyrektora zakładu karnego, otrzymywać paczki z niezbędną mu odzieżą, bielizną, obuwiem i innymi przedmiotami osobistego użytku oraz środkami higieny, a po pozytywnym zaopiniowaniu przez lekarza – również z lekami; wydawanie leków odbywa się na zasadach ustalonych przez lekarza.

§ 5. Paczki podlegają kontroli w obecności skazanego. W paczkach nie mogą być dostarczane artykuły, których sprawdzenie jest niemożliwe bez naruszenia w istotny sposób ich substancji, jak też artykuły w opakowaniach utrudniających kontrolę ich zawartości, a także przedmioty, o których mowa w art. 110a § 4.

§ 6. Artykuły żywnościowe, uznane przez lekarza lub inną upoważnioną osobę wykonującą zawód medyczny w podmiocie leczniczym dla osób pozbawionych wolności, za nienadające się do spożycia, podlegają zniszczeniu w obecności skazanego.

§ 7. Dyrektor zakładu karnego może, na wniosek lub po zasięgnięciu opinii lekarza, zezwolić skazanemu, ze względu na stan jego zdrowia, na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i częstsze otrzymywanie paczek.

Art. 114. Skazanemu, który nie ma możliwości zarobkowania oraz nie posiada niezbędnych środków materialnych, dyrektor zakładu karnego może przyznać miesięczną zapomogę w wysokości do 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

Art. 115. § 1. Skazanemu zapewnia się bezpłatne świadczenia zdrowotne, leki i artykuły sanitarne.

§ 1a. Skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności nie przysługuje prawo wyboru:

- 1) lekarza i pielęgniarki ambulatorium z izbą chorych;
- 2) lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej, określone w ustawie z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 172 i 1493);
- 3) świadczeniodawcy udzielającego ambulatoryjnych świadczeń opieki zdrowotnej, lekarza dentystry oraz szpitala, określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398, 1492, 1493, 1578 i 1875).

§ 2. Protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze zapewnia się skazanemu bezpłatnie, jeżeli ich brak mógłby pogorszyć stan zdrowia lub uniemożliwić odbywanie kary pozbawienia wolności, a w innych wypadkach odpłatnie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób zaopatrzenia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w protezy, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dostarczane tym osobom bezpłatnie, a także warunki odpłatności w wypadkach, gdy nie są spełnione przesłanki do uzyskania ich bezpłatnie, mając na względzie ochronę zdrowia osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, ich możliwości zarobkowe oraz prawidłowość wykonywania tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności, a także normalne funkcjonowanie w warunkach izolacji więziennej.

§ 4. Świadczenia zdrowotne udzielane są skazanemu przede wszystkim przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności.

§ 5. Podmioty lecznicze inne niż podmioty, o których mowa w § 4, współdziałają z tymi podmiotami, w zapewnieniu skazanym świadczeń zdrowotnych, gdy konieczne jest w szczególności:

- 1) natychmiastowe udzielenie świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego;
- 2) przeprowadzenie specjalistycznych badań, leczenia lub rehabilitacji skazanego;
- 3) zapewnienie świadczeń zdrowotnych skazanemu, który korzysta z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 6. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu opinii lekarza zakładu karnego, może zezwolić skazanemu, na jego koszt, na leczenie przez wybranego przez niego innego lekarza, podmiotu innego niż określony w § 4, oraz na korzystanie z dodatkowych leków i innych wyrobów medycznych.

§ 7. (uchylony)

§ 7a. Skazanemu, o którym mowa w art. 88 § 3 i 6 pkt 2, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonyującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane skazanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonyującego zawodu medycznego.

§ 7b. Przepis § 7a stosuje się odpowiednio, w przypadku gdy świadczenie zdrowotne udzielane jest skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego poza terenem tego zakładu.

§ 8. Skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonyującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa.

§ 9. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności, mając na uwadze konieczność zapewnienia osobom pozbawionym wolności świadczeń opieki zdrowotnej także przez inne podmioty wykonujące działalność leczniczą, jeżeli udzielenie takich świadczeń przez podmioty lecznicze dla osób pozbawionych wolności nie jest możliwe, w szczególności z powodu braku wyposażenia zakładów karnych i aresztów śledczych w specjalistyczny sprzęt medyczny.

§ 10. Minister Sprawiedliwości oraz minister właściwy do spraw zdrowia, określą, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki, zakres i tryb współdziałania podmiotów leczniczych z podmiotami, o których mowa w § 4, w zapewnieniu świadczeń zdrowotnych osobom pozbawionym wolności, gdy konieczne jest w szczególności natychmiastowe udzielenie świadczenia zdrowotnego ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia osoby pozbawionej wolności, przeprowadzenie specjalistycznego badania, leczenia lub rehabilitacji osoby pozbawionej wolności, a także zapewnienie świadczenia zdrowotnego osobie pozbawionej wolności korzystającej z przepustki lub czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego.

Art. 115a. § 1. Osobie pozbawionej wolności, w razie choroby uniemożliwiającej stawiennictwo w postępowaniu prowadzonym przez sąd lub organ prowadzący postępowanie karne, na podstawie Kodeksu postępowania karnego, w którym obecność osoby pozbawionej wolności była obowiązkowa lub gdy wносиła ona o dopuszczenie do czynności, będąc uprawnioną do wzięcia w niej udziału lub przez sąd, na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego, zaświadczenie usprawiedliwiające niestawiennictwo wystawia lekarz podmiotu, o którym mowa w art. 115 § 4.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb wystawiania zaświadczenia potwierdzającego zdolność albo niezdolność stawiennictwa osoby pozbawionej wolności w przypadku choroby na wezwanie lub zawiadomienie sądu lub organu prowadzącego postępowanie karne oraz sposób doręczania zaświadczenia sądowi lub organowi prowadzącemu postępowanie karne, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz uwzględniając specyfikę opieki zdrowotnej w warunkach izolacji więziennej.

Art. 116. § 1. Skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, a w szczególności:

- 1) poprawnego zachowania się;
- 2) przestrzegania higieny osobistej i czystości pomieszczeń, w których przebywa;
- 2a) niezwłocznego zawiadomienia przełożonego o chorobie własnej oraz o zauważonych objawach chorobowych u innego skazanego;
- 3) poddania się – niezależnie od obowiązków określonych w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych, wenerycznych i gruźlicy, alkoholizmu i narkomanii – przewidzianym przepisami badaniami, leczeniu, zabiegom lekarskim, sanitarnym oraz rehabilitacji, a także badaniami na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, a skazany, co do którego sędzia penitencjarny zarządził przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, dodatkowo – udzielania osobom prowadzącym badania informacji o stanie zdrowia, przebytych chorobach i urazach oraz warunkach, w jakich się wychowywał, oraz wykonywania zleconych przez psychiatrę lub psychologa czynności niezbędnych na potrzeby badania;
- 4) wykonywania pracy, jeżeli przepisy szczególne, także wynikające z prawa międzynarodowego, nie przewidują zwolnienia od tego obowiązku, oraz wykonywania prac, o których mowa w art. 123a § 1;
- 5) dbałości o mienie zakładu karnego oraz instytucji lub podmiotu gospodarczego, w którym jest zatrudniony;
- 6) poddania się czynnościom mającym na celu identyfikację osoby;
- 7) informowania o zmianie danych podanych przy przyjęciu, o których mowa w art. 79a § 1 zdanie pierwsze.

§ 2. W wypadkach uzasadnionych względami porządku lub bezpieczeństwa skazany podlega kontroli osobistej. Z tych samych względów kontroli podlegają również cele i inne pomieszczenia, w których skazany przebywa, znajdujące się w nich przedmioty, a także przedmioty jemu dostarczane lub przekazywane przez niego innej osobie. Kontrolę celi i innych pomieszczeń przeprowadza się podczas nieobecności skazanych.

§ 3. Kontrola osobista polega na oględzinach ciała oraz sprawdzeniu odzieży, bielizny i obuwia, a także przedmiotów posiadanych przez skazanego. Oględziny ciała oraz sprawdzenie odzieży i obuwia przeprowadza się w pomieszczeniu, podczas nieobecności osób postronnych oraz osób odmiennej płci i dokonywane są za pośrednictwem osoby tej samej płci.

§ 4. Kontrola może być przeprowadzona w każdym czasie. W razie konieczności dopuszczalne jest naruszenie plomb gwarancyjnych oraz uszkodzenie kontrolowanych przedmiotów w niezbędnym zakresie.

§ 5. Znalezione w czasie kontroli przedmioty, których skazany nie może posiadać, podlegają zatrzymaniu, zaś przedmioty, których właściciela ustalono, przekazuje się do depozytu albo przesyła się na koszt skazanego, do wskazanej przez niego osoby, instytucji lub organizacji. W uzasadnionym wypadku przedmioty te mogą być przesłane na koszt zakładu karnego. Przedmioty i notatki, których właściciela nie ustalono, podlegają zniszczeniu, pieniądze zaś oraz przedmioty wartościowe przekazuje się na rzecz Skarbu Państwa albo na pomoc postpenitencjarną.

§ 5a. W wypadkach uzasadnionych względami medycznymi albo potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa skazanego jego zachowanie może podlegać monitorowaniu. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

§ 6. Decyzje w sprawach, o których mowa w § 4–5a, podejmuje dyrektor zakładu karnego. Ze zniszczenia przedmiotów i notatek oraz przekazania pieniędzy i przedmiotów wartościowych sporządza się protokół.

Art. 116a. Skazanemu nie wolno:

- 1) uczestniczyć w grupach organizowanych bez zgody lub wiedzy właściwego przełożonego;
- 2) posługiwać się wyrazami lub zwrotami powszechnie uznawanymi za wulgarne lub obelżywe albo gwarą przestępców;
- 3) uprawiać gier hazardowych;
- 4) spożywać alkoholu oraz używać środków odurzających lub substancji psychotropowych;
- 5) odmawiać przyjmowania posiłków dostarczanych przez administrację zakładu karnego w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania, a także powodować u siebie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów;
- 6) wykonywać tatuaży i zezwalać na ich wykonywanie na sobie, jak również nakłaniać lub pomagać w dokonywaniu takich czynów;
- 7) porozumiewać się z osobami postronnymi oraz osadzonymi w innej celi, jeżeli naruszałoby to ustalony w zakładzie karnym porządek;
- 8) samowolnie zmieniać celi mieszkalnej, miejsca wyznaczonego do spania, stanowiska pracy i miejsca wykonywania złeczonej czynności;
- 9) zmieniać wyglądu zewnętrznego w sposób utrudniający identyfikację, w szczególności poprzez zgolenie lub zapuszczenie przez skazanego włosów, brody lub wąsów albo zmianę ich koloru, chyba że uzyska na to zgodę dyrektora zakładu karnego.

Art. 116b. § 1. Badanie w celu ustalenia w organizmie skazanego obecności alkoholu, środka odurzającego lub substancji psychotropowej przeprowadza się przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego.

§ 2. Weryfikacja badań, o których mowa w § 1, dokonanych przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, może odbyć się za pomocą badań laboratoryjnych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego, ich dokumentowania oraz weryfikacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzania badań oraz zagwarantowania wiarygodności ich wyników.

Art. 117. Skazanego, u którego stwierdzono uzależnienie od alkoholu albo środków odurzających lub substancji psychotropowych, a także skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych obejmuje się, za jego zgodą, odpowiednim leczeniem i rehabilitacją; w razie braku zgody o stosowaniu leczenia lub rehabilitacji orzeka sąd penitencjarny.

Art. 118. § 1. W wypadku gdy wykonywanie kary pozbawienia wolności może zagrażać życiu skazanego lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo, dyrektor zakładu karnego, na wniosek lekarza, niezwłocznie powiadamia o tym sędziego penitencjarnego.

§ 2. W wypadku gdy życiu skazanego grozi poważne niebezpieczeństwo, stwierdzone co najmniej przez dwóch lekarzy, można dokonać koniecznego zabiegu lekarskiego, nie wyłączając chirurgicznego, nawet mimo sprzeciwu skazanego.

§ 3. W wypadku sprzeciwu skazanego o dokonaniu zabiegu orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

§ 4. W nagłym wypadku, jeżeli zachodzi bezpośrednie niebezpieczeństwo śmierci skazanego, o konieczności zabiegu decyduje lekarz.

Art. 119. § 1. Skazany, który w celu wymuszenia określonej decyzji lub postępowania organu wykonawczego lub uchylecia się od ciążącego na nim obowiązku powoduje u siebie uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej, może być obciążony w całości lub w części kosztami związanymi z leczeniem.

§ 2. O obciążeniu kosztami, o których mowa w § 1, orzeka sąd penitencjarny. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 120. § 1. W razie wyrządzenia przez skazanego z jego winy szkody w mieniu zakładu karnego, nieprzekraczającej dwukrotnej wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, dyrektor tego zakładu może zobowiązać skazanego do naprawienia tej szkody przez zapłatę odpowiedniej kwoty pieniężnej; decyzję dyrektora wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanemu.

§ 2. Skazanemu przysługuje, w terminie 30 dni od otrzymania orzeczenia dyrektora, powództwo o ustalenie, że należność nie istnieje w całości lub w części.

§ 3. Ściągnięcie należności następuje w trybie przewidzianym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Oddział 5

Zatrudnienie

Art. 121. § 1. Skazanemu zapewnia się w miarę możliwości świadczenie pracy.

§ 2. Skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy albo umożliwia się skazanemu wykonywanie pracy zarobkowej w ramach umowy o pracę, umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy o pracę nakładczą lub na innej podstawie prawnej.

§ 3. Zatrudnienie skazanego następuje za zgodą i na warunkach określonych przez dyrektora zakładu karnego, zapewniających prawidłowy przebieg odbywania kary pozbawienia wolności.

§ 4. Nieprzestrzeganie przez skazanego lub podmiot zatrudniający warunków zatrudnienia, określonych przez dyrektora zakładu karnego, stanowi podstawę cofnięcia zgody. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego i podmiot zatrudniający.

§ 5. Dyrektor zakładu karnego może cofnąć zgodę na zatrudnienie skazanego lub wykonywanie przez niego pracy zarobkowej z przyczyn związanych z funkcjonowaniem zakładu karnego, a zwłaszcza z jego bezpieczeństwem. O cofnięciu zgody powiadamia się pisemnie skazanego oraz podmiot zatrudniający.

§ 6. Zdolność skazanego do pracy oraz w miarę potrzeby rodzaj, warunki i czas pracy określa lekarz.

§ 7. Z wykonywania pracy można zwolnić skazanego kształcącego się lub z innych ważnych powodów.

§ 8. W stosunku do skazanych pracujących, w zakresie nieuregulowanym w niniejszym kodeksie, stosuje się przepisy prawa pracy.

§ 9. W stosunku do skazanych zatrudnionych na podstawie skierowania do pracy nie stosuje się przepisów prawa pracy, z wyjątkiem przepisów dotyczących czasu pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 10. Skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności odbywający karę w zakładzie karnym typu zamkniętego może wykonywać pracę wyłącznie na terenie zakładu karnego.

Art. 122. § 1. Przy kierowaniu do pracy uwzględnia się w miarę możliwości zawód, wykształcenie, zainteresowania i potrzeby osobiste skazanego. Jeżeli skazanego zatrudnia się na podstawie skierowania do pracy, zatrudnienie przy pracach szkodliwych dla zdrowia wymaga jego pisemnej zgody.

§ 2. Pracę zapewnia się przede wszystkim skazanym zobowiązanym do świadczeń alimentacyjnych, a także mającym szczególnie trudną sytuację materialną, osobistą lub rodzinną.

Art. 122a. § 1. Skazanego instruuje się o sposobie wykonywania przydzielonej pracy, szkoli w zakresie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz obsługi maszyn i urządzeń, a także zapoznaje z podstawowymi zasadami i normami pracy oraz zasadami wynagradzania za pracę.

§ 2. Skazany jest obowiązany pracować sumiennie i wydajnie, przestrzegać dyscypliny i regulaminu pracy, przepisów porządkowych, przeciwpożarowych oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, a także dbać o porządek w miejscu pracy jak również o stan obsługiwanych maszyn i urządzeń.

Art. 123. § 1. Praca skazanego jest odpłatna, z zastrzeżeniem art. 123a. Zasady wynagradzania za pracę ustala się w porozumieniu zawierającym przez dyrektora zakładu karnego lub w umowie zawieranej przez skazanego. Przy skierowaniu skazanego do prac administracyjno-porządkowych na terenie zakładu karnego, wynagrodzenie za pracę ustala dyrektor tego zakładu.

§ 2. Wynagrodzenie przysługujące skazanemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy ustala się w sposób zapewniający osiągnięcie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, przy przepracowaniu pełnego miesięcznego wymiaru czasu pracy lub wykonaniu pełnej miesięcznej normy pracy. W wypadku przepracowania niepełnej miesięcznej normy czasu pracy lub niewykonania pełnej miesięcznej normy pracy wynagrodzenie wypłaca się proporcjonalnie do ilości czasu pracy lub wykonanej normy pracy. W razie zatrudnienia skazanego w niepełnym wymiarze czasu pracy najniższe wynagrodzenie ustala się w kwocie proporcjonalnej do liczby godzin zatrudnienia, biorąc za podstawę kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę.

§ 3. Skazanemu wynagrodzenie przysługuje tylko za pracę wykonaną, z zastrzeżeniem § 4.

§ 4. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy jedynie w wypadku, gdy był gotów do jej wykonania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących podmiotu zatrudniającego.

§ 5. Podmiot może na czas przestoju powierzyć skazanemu, za zgodą dyrektora zakładu karnego, inną odpowiednią pracę, za której wykonanie przysługuje wynagrodzenie przewidziane za tę pracę.

§ 6. Skazanemu przysługuje wynagrodzenie za czas przestoju spowodowanego warunkami atmosferycznymi jedynie w wypadku, gdy tak stanowi porozumienie lub umowa, o których mowa w § 1.

Art. 123a. § 1. Za prace porządkowe oraz pomocnicze wykonywane na rzecz jednostek organizacyjnych Służby Więziennej, a także za prace na cele społeczne na rzecz:

- 1) samorządu terytorialnego,
- 2) podmiotów, dla których organ gminy, powiatu lub województwa jest organem założycielskim,
- 3) państwowych lub samorządowych jednostek organizacyjnych,
- 4) spółek prawa handlowego z wyłącznym udziałem Skarbu Państwa lub gminy, powiatu lub województwa

– w wymiarze nieprzekraczającym 90 godzin miesięcznie, skazanemu nie przysługuje wynagrodzenie.

§ 2. Skazanemu, za jego pisemną zgodą lub na jego wniosek, dyrektor zakładu karnego może zezwolić na nieodpłatne zatrudnienie przy pracach, o których mowa w § 1, w wymiarze przekraczającym 90 godzin miesięcznie lub przy pracach na cele społeczne na rzecz podmiotów, o których mowa w art. 56 § 3, oraz innych organizacji pożytku publicznego.

§ 3. W celu przyuczenia do wykonywania pracy skazanemu, za jego pisemną zgodą, można zezwolić na wykonywanie nieodpłatnej pracy w przywiędziennych zakładach pracy, przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Za wykonywane prace nieodpłatne mogą być skazanemu przyznawane nagrody.

§ 5. Podmioty, o których mowa w § 1 i 2, zgłaszają zapotrzebowanie na przyjęcie do pracy na cele społeczne skazanych właściwemu organowi gminy.

§ 6. Właściwy organ gminy wyznacza podmioty, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, na podstawie zapotrzebowania lub z własnej inicjatywy, za zgodą podmiotów, o których mowa w § 1 i 2.

§ 7. Wyznaczone podmioty mają obowiązek przyjąć skazanych do pracy.

§ 8. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej oraz ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, tryb wyznaczania przez właściwy organ gminy podmiotów, na rzecz których skazani mogą wykonywać prace na cele społeczne, o których mowa w § 1 i 2, czynności tych podmiotów, w zakresie wykonywania pracy, w tym dotyczące zgłaszania zapotrzebowania na przyjęcie do pracy skazanych, organizowania miejsc pracy i przydziału pracy oraz kontroli skazanych, mając na względzie konieczność zapewnienia warunków do sprawnego wykonywania pracy na cele społeczne.

Art. 124. § 1. Skazanemu zatrudnionemu odpłatnie na podstawie skierowania do pracy lub umowy o pracę nakładczą przysługuje po roku nieprzerwanej pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, zwolnienie od pracy przez okres 14 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, a skazanemu zatrudnionemu nieodpłatnie – 14 dni zwolnienia od pracy, bez prawa do wynagrodzenia. Skazany nie może zrzec się prawa do zwolnienia od pracy.

§ 2. Wymiar urlopu wypoczynkowego przysługującego skazanemu zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę wynosi 18 dni roboczych.

§ 3. Skazany w okresie urlopu wypoczynkowego lub zwolnienia od pracy, o których mowa w § 1 i 2, korzysta z uprawnień do:

- 1) dodatkowego lub dłuższego widzenia;
- 2) dodatkowego zakupu artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;
- 3) dłuższych spacerów;
- 4) pierwszeństwa lub częstszego udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu.

§ 4. Zakres uprawnień, o których mowa w § 3, określa dyrektor zakładu karnego indywidualnie dla każdego skazanego.

Art. 125. § 1. Z wynagrodzenia za pracę przysługującego skazanemu potrąca się 7% na cele Funduszu określone w art. 43 § 8 oraz 45% na cele Funduszu Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywiąziennych Zakładów Pracy utworzonego na podstawie art. 6a ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. z 2017 r. poz. 2151 oraz z 2020 r. poz. 568).

§ 2. Z przypadającego skazanemu wynagrodzenia za pracę, po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, wolne jest w każdym czasie od egzekucji 60%.

Art. 126. § 1. Ze środków pieniężnych otrzymywanych przez skazanego, z wyjątkiem środków, o których mowa w art. 113 § 6 pkt 1–3, środki do wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników gromadzi się i zachowuje do przekazania skazanemu w chwili jego zwolnienia z zakładu karnego, z przeznaczeniem na przejazd do miejsca zamieszkania i na utrzymanie; ze środków tych nie prowadzi się egzekucji.

§ 2. Gromadzeniu podlega:

- 1) 50% kwoty zdeponowanej przez skazanego przy przyjęciu do zakładu karnego, jednak nie więcej niż kwota odpowiadająca wysokości jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników;
- 2) 50% z przypadającego skazanemu miesięcznie wynagrodzenia za pracę po odliczeniu zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników;
- 3) 50% każdego z wpływów pieniężnych skazanego niewymienionych w pkt 1 i 2, jednak nie więcej niż kwota stanowiąca 4% jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników.

§ 3. Kwoty, określone w § 2 pkt 2 i 3, podlegają gromadzeniu po potrąceniu należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym.

§ 4. Środki pieniężne gromadzone w sposób wskazany w § 1–3 zakłady karne składają na rachunkach sum depozytowych i wypłacają skazanemu w gotówce w kwocie nominalnej powiększonej o należne odsetki.

§ 5. Rachunki sum depozytowych, o których mowa w § 4, prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego odrębnie dla każdego zakładu karnego na podstawie umów zawartych z dyrektorami zakładów karnych.

§ 6. Bank Gospodarstwa Krajowego, prowadząc rachunki sum depozytowych zakładów karnych, zapewnia w szczególności:

- 1) ewidencję analityczną środków dla poszczególnych depozytów (mikrorachunki) w ramach każdego rachunku;
- 2) codzienne naliczanie odsetek oraz okresową kapitalizację odsetek należnych od środków zgromadzonych na każdym mikrorachunku;
- 3) możliwość wymiany informacji z dysponentami rachunków, w zakresie stanu każdego mikrorachunku (kapitału i odsetek), wpłat na każdy mikrorachunek i wypłat z każdego mikrorachunku.

§ 7. Środki złożone na rachunkach sum depozytowych są oprocentowane w wysokości stopy depozytywnej Narodowego Banku Polskiego. Odsetki naliczone od sum depozytowych złożonych na rachunkach sum depozytowych zakładów karnych podlegają kapitalizacji rocznej na dzień 31 grudnia każdego roku kalendarzowego oraz na dzień zwolnienia skazanego z zakładu karnego.

§ 8. Wraz z wykonaniem konwojowania skazanego do innego zakładu karnego przekazuje się na rachunek sum depozytowych tego zakładu karnego środki pieniężne skazanego zgromadzone dla niego w sposób wskazany w § 1–3 wraz z należnymi do dnia poprzedzającego dzień konwojowania odsetkami.

§ 9. Zgromadzona kwota podlega każdorazowo uzupełnieniu w razie wzrostu przeciętnego wynagrodzenia. Uzupełnienia dokonuje się z wpływów pieniężnych skazanego uzyskanych od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ogłoszenia komunikatu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego wynagrodzenia.

§ 10. Środki pieniężne, o których mowa w § 1, na wniosek skazanego przekazuje się na spłatę grzywny, która została zamieniona na zastępczą karę pozbawienia wolności lub zastępczą karę aresztu.

Art. 127. § 1. Okresy pracy, za którą przysługuje wynagrodzenie, wykonywanej przez skazanego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem prac, o których mowa w art. 123a § 1, 2 i 3, są okresami składkowymi na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

§ 2. Skazany zwalniany z zakładu karnego, zatrudniany w czasie odbywania kary pozbawienia wolności na podstawie skierowania do pracy, otrzymuje zaświadczenie o wykonywaniu pracy.

Art. 128. § 1. Okresy wykonywania przez skazanego odpłatnego zatrudnienia, z wyłączeniem pracy wykonywanej na podstawie umów cywilnoprawnych, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, z zastrzeżeniem § 2 i 3.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli w myśl przepisu prawa lub postanowienia układu zbiorowego pracy do stażu pracy wlicza się tylko okresy zatrudnienia w danym zakładzie pracy, w określonej branży albo okresy pracy na określonych stanowiskach lub pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

§ 3. Okresu pracy, o którym mowa w § 1, nie wlicza się do okresu pracy:

- 1) od którego zależy nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego lub innego świadczenia przysługującego z upływem roku pracy lub okresu krótszego niż rok;
- 2) wymaganego do zajmowania określonego stanowiska pracy.

Art. 129. § 1. Rada Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb powierzania podmiotom gospodarczym, instytucjom lub organizacjom wykonywania określonych zadań w zakresie zatrudnienia i nauczania skazanych oraz opieki postpenitencjarnej.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady zatrudniania skazanych, z uwzględnieniem rodzajów zatrudnienia, zasad wynagradzania skazanych zatrudnionych odpłatnie na podstawie skierowania do pracy, udzielania skazanym zwolnień od pracy lub urlopów wypoczynkowych, przyczyn i sposobów usprawiedliwiania niewykonywania pracy oraz dokumentowania zatrudnienia.

Oddział 6

Nauczanie

Art. 130. § 1. W zakładach karnych prowadzi się nauczanie obowiązkowe w zakresie szkoły podstawowej, a także umożliwia się nauczanie w zakresie ponadpodstawowym i na kursach zawodowych. Zawodowe szkolenie kursowe może być w całości lub częściowo odpłatne.

§ 2. Zakład karny ma obowiązek prowadzenia nauczania, stosownie do możliwości i uzdolnień młodocianych skazanych, o których mowa w § 3.

§ 3. Pierwszeństwo w uzyskaniu możliwości objęcia nauczaniem w szkole ponadpodstawowej i na kursach zawodowych mają skazani, którzy nie mają wyuczonego zawodu albo po odbyciu kary nie będą mogli go wykonywać, a także nie ukończyli 21 roku życia.

§ 4. Skazanym nieposiadającym wystarczających środków pieniężnych udostępnia się nieodpłatnie niezbędne podręczniki i pomoce naukowe.

§ 5. W uzasadnionych wypadkach skazany może, na własny koszt, kształcić się w szkołach poza obrębem zakładu karnego za zgodą dyrektora zakładu. Koszty kształcenia skazanego poza obrębem zakładu karnego, ze względu na szczególne okoliczności, mogą być poniesione przez zakład karny.

§ 6. W wypadku zaistnienia poważnych przyczyn uniemożliwiających skazanemu realizację obowiązku nauczania możliwe jest czasowe zwolnienie go z realizacji tego obowiązku.

Art. 131. § 1. Skazani mogą za zgodą dyrektora zakładu karnego uczyć się w szkołach poza obrębem zakładu karnego, jeżeli spełniają ogólnie obowiązujące wymagania w oświacie publicznej, zachowują się poprawnie oraz nie zagrażają porządkowi prawnemu.

§ 2. Dyrektor może zezwolić skazanemu na udział w konsultacjach i zdawanie egzaminów poza zakładem karnym, jeżeli spełnia on warunki wymienione w § 1.

§ 3. Przepisu § 2 nie stosuje się do skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności.

Art. 131a. Komisja penitencjarna pozbawia możliwości nauczania w zakresie nieobjętym nauczaniem obowiązkowym w przypadkach:

- 1) zachowań zagrażających bezpieczeństwu zakładu;
- 2) odmowy uczęszczania do szkoły;
- 3) stwierdzonych w opinii psychologicznej przeciwwskazań uniemożliwiających spełnienie przez osadzonego wymagań edukacyjnych;

- 4) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z przewozu na polecenie sądu, prokuratury lub innych uprawnionych organów;
- 5) przerwy w nauce dłuższej niż 50% czasu przewidzianego na realizację zajęć w semestrze, wynikającej z niepowrotu z czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu;
- 6) pogorszenia stanu zdrowia osadzonego wykluczającego możliwość uczestniczenia w nauczaniu;
- 7) nieuzyskania promocji na wyższy semestr i braku możliwości powtarzania semestru.

Art. 132. Praca w warsztatach szkolnych i praktyczna nauka zawodu jest obowiązkowa, jeżeli wynika z programu nauczania. Praktyczna nauka zawodu może być połączona z pracą produkcyjną, jeżeli jest to zgodne z tym programem.

Art. 133. Skazanemu wywiązującemu się z obowiązków ucznia po roku nauki można udzielić 14-dniowego urlopu, jeżeli nie ma on prawa do takiego urlopu z tytułu wykonywanej pracy, w ramach którego korzysta on z takich uprawnień i ulg, jakie w okresie urlopu przysługują skazanemu pracującemu.

Art. 134. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb prowadzenia nauczania w zakładach karnych i aresztach śledczych, warunki i tryb realizacji obowiązku nauczania i zwalniania skazanych z tego obowiązku, a także warunki i tryb ponoszenia opłat za kształcenie poza obrębem zakładu karnego, uwzględniając potrzebę dostosowania rodzajów i form uzyskiwania przez skazanego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych do warunków zakładu karnego i aresztu śledczego, specyfikę nauczania prowadzonego w warunkach izolacji więziennej, a także konieczność zapewnienia dyscypliny i porządku podczas nauczania.

Oddział 7

Działalność kulturalno-oświatowa, społeczna, kultura fizyczna i zajęcia sportowe

Art. 135. § 1. W zakładach karnych stwarza się skazanym warunki odpowiedniego spędzania czasu wolnego. W tym celu organizuje się zajęcia kulturalno-oświatowe, wychowania fizycznego i sportowe oraz pobudza aktywność społeczną skazanych.

§ 2. W każdym zakładzie karnym prowadzi się zwłaszcza wypożyczalnię książek i prasy dla skazanych oraz stwarza możliwość korzystania z urządzeń audiowizualnych w świetlicach i w celach mieszkalnych. Korzystając z tych urządzeń skazany nie może zakłócać ustalonego porządku w zakładzie.

Art. 136. § 1. Skazanym można zezwolić na tworzenie zespołów w celu prowadzenia działalności kulturalnej, oświatowej, społecznej i sportowej. Z tych względów można również zezwolić na nawiązywanie kontaktów oraz na współdziałanie z odpowiednimi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami. W szczególności można zezwolić na podejmowanie prac na cele publiczne, jak również na realizację innych społecznie uznanych celów.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego może powołać rzeczników skazanych w celu powierzenia im zadań opiniotwórczych i konsultacyjnych.

§ 3. Do wykonywania zadań związanych z zajęciami kulturalno-oświatowymi, z zakresu kultury fizycznej i sportu, dyrektor zakładu karnego może wyznaczyć skazanych wyróżniających się wzorową postawą i zachowaniem.

Art. 136a. § 1. W zakładach karnych można zezwolić na dobrowolne gromadzenie przez skazanych środków finansowych przeznaczonych na pomoc skazanym oraz ich rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej lub na cele społeczne.

§ 2. Zasady gromadzenia środków finansowych, o których mowa w § 1, ustala dyrektor zakładu karnego, po zapoznaniu się z opiniami skazanych.

§ 3. Wnioski skazanych dotyczące wydatkowania zgromadzonych środków finansowych, o których mowa w § 1, wymagają zatwierdzenia przez dyrektora zakładu karnego.

Oddział 8

Nagrody i ulgi

Art. 137. Skazanemu wyróżniającemu się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary mogą być przyznawane nagrody. Nagroda może być również przyznana skazanemu w celu zachęcenia go do poprawy zachowania.

Art. 138. § 1. Nagrodami są:

- 1) zezwolenie na dodatkowe lub dłuższe widzenie;
- 2) zezwolenie na widzenie bez osoby dozorującej;
- 3) zezwolenie na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej;
- 4) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;
- 5) nagroda rzeczowa lub pieniężna;
- 6) (uchylony)
- 7) zezwolenie na widzenie bez dozoru, poza obrębem zakładu karnego, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nieprzekraczający jednorazowo 30 godzin;
- 8) zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru, na okres nieprzekraczający jednorazowo 14 dni;
- 9) pochwała;
- 10) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;
- 11) zezwolenie na przekazanie osobie wskazanej przez skazanego upominku;
- 12) zezwolenie na odbywanie widzeń we własnej odzieży;
- 13) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej;
- 14) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w zakładzie karnym;
- 15) zezwolenie na telefoniczne porozumienie się skazanego ze wskazaną przez niego osobą na koszt zakładu karnego.

§ 2. (uchylony)

Art. 139. § 1. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego, po odbyciu przez niego co najmniej połowy tej części kary, po której mógłby być warunkowo przedterminowo zwolniony.

§ 2. Przyznanie nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 tymczasowo aresztowanemu, mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje.

§ 3. Łączna liczba nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 nie może przekroczyć 28 w roku.

§ 4. Łączny czas trwania nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 8 nie może przekroczyć 28 dni w roku.

§ 5. Skazanemu odbywającemu karę dożywotniego pozbawienia wolności nagroda wymieniona w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 może być przyznana po odbyciu co najmniej 15 lat kary.

§ 6. Przyznanie nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 skazanemu odbywającemu karę 25 lat pozbawienia wolności albo karę dożywotniego pozbawienia wolności, w zakładzie karnym typu zamkniętego, wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 6a. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio do skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami.

§ 7. Nagrody wymienione w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 dyrektor zakładu karnego przyznaje z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego. Dyrektor zakładu karnego może upoważnić kierownika wyodrębnionego oddziału do przyznawania nagrody wymienionej w art. 138 § 1 pkt 7.

§ 8. Jeżeli po przyznaniu nagrody, określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, wystąpią nowe okoliczności uzasadniające przypuszczenie, że skazany w czasie pobytu poza zakładem karnym nie będzie przestrzegał porządku prawnego, albo jeżeli skazany korzystający z nagrody określonej w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 zostanie zatrzymany przez uprawniony organ w związku z naruszeniem przez niego porządku prawnego w trakcie trwania nagrody, organ, który przyznał nagrodę, podejmuje decyzję o cofnięciu nagrody bądź o zamianie nagrody na inną. W wypadku, o którym mowa w § 2, powiadamia się organ, który wydał zarządzenie.

§ 9. Skazanemu, który, korzystając z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, nadużył zaufania, a w szczególności nie powrócił do zakładu karnego w wyznaczonym terminie, nie udziela się tych nagród przez okres co najmniej 6 miesięcy od udzielenia ostatniej nagrody.

Art. 140. § 1. W razie korzystania przez skazanego z nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8 albo z zezwolenia, o którym mowa w art. 141a lub w art. 165 § 2, ma on obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji, właściwej terytorialnie dla miejsca jego przebywania w okresie korzystania z zezwolenia, w celu potwierdzenia miejsca pobytu.

§ 2. Skazany korzystający z zezwoleń, o których mowa w § 1, w każdym przypadku zmiany miejsca pobytu ma obowiązek bezzwłocznego zgłoszenia się do jednostki Policji właściwej terytorialnie dla nowego miejsca jego przebywania.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego może zobowiązać skazanego, korzystającego z zezwoleń, o których mowa w § 1, do określonego zachowania się, a zwłaszcza do przebywania w określonych w zezwoleniu miejscach pobytu lub częstszego zgłaszania się do jednostki Policji.

§ 4. Czasu przebywania skazanego poza zakładem karnym, na podstawie zezwoleń, o których mowa w § 1, nie odlicza się od okresu odbywania kary, chyba że sędzia penitencjarny zarządzi inaczej w wypadku, gdy skazany w tym czasie nadużył zaufania.

Art. 141. § 1. W wypadkach szczególnie uzasadnionych warunkami rodzinnymi lub osobistymi skazanego nagrody mogą być stosowane jako ulgi.

§ 2. Nie przyznaje się jako ulg nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8.

§ 3. Ulgi przyznaje dyrektor zakładu karnego lub osoba przez niego upoważniona na prośbę skazanego lub osoby najbliższej albo na wniosek przełożonego skazanego.

§ 4. (uchylony)

Art. 141a. § 1. Dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego.

§ 2. (uchylony)

§ 3. Udzielenie zezwolenia, o którym mowa w § 1, tymczasowo aresztowanemu mającemu prawa i obowiązki skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 4. Przepis art. 139 § 8 stosuje się odpowiednio.

§ 5. Na decyzję, o której mowa w § 1, przysługuje skarga.

Oddział 9

Kary dyscyplinarne

Art. 142. § 1. Skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakazów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w zakładzie karnym lub miejscu pracy porządku, zwane dalej „przekroczeniem”.

§ 2. Jeżeli przekroczenie zawiera znamiona wykroczenia, skazany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, chyba że wykroczenie popełnione zostało w czasie pobytu poza obrębem zakładu karnego.

Art. 143. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana;
- 2) pozbawienie wszystkich lub niektórych niewykorzystanych przez skazanego nagród lub ulg albo zawieszenie ich wykonania, na okres do 3 miesięcy;
- 3) pozbawienie korzystania z udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 3 miesięcy;
- 4) pozbawienie możliwości otrzymania paczek żywnościowych, na okres do 3 miesięcy;

- 5) pozbawienie lub ograniczenie możliwości dokonywania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych, na okres do 3 miesięcy;
- 6) udzielanie widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, na okres do 3 miesięcy;
- 7) obniżenie przypadającej skazanemu części wynagrodzenia za pracę, nie więcej niż o 25%, na okres do 3 miesięcy;
- 8) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 28 dni.

§ 2. Kar dyscyplinarnych wymienionych w § 1 pkt 4, 5 lub 8 nie stosuje się wobec kobiet ciężarnych, karmiących lub sprawujących opiekę nad własnymi dziećmi w domach matki i dziecka.

§ 3. Karę dyscyplinarną, o której mowa w § 1 pkt 8, można wymierzyć skazanemu, który popełnił przekroczenie naruszające w poważnym stopniu obowiązującą w zakładzie karnym dyscyplinę i porządek. Kara ta polega na osadzeniu skazanego pojedynczo w celi oraz uniemożliwieniu mu kontaktu z innymi skazanymi; w trakcie jej wykonywania skazanego pozbawia się możliwości:

- 1) korzystania z widzeń i samoinkasujących aparatów telefonicznych;
- 2) korzystania ze sprzętu audiowizualnego i komputerowego;
- 3) bezpośredniego uczestniczenia, wspólnie z innymi skazanymi, w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii; na żądanie skazanego należy mu jednak umożliwić bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwie w warunkach uniemożliwiających mu kontakt z innymi skazanymi;
- 4) korzystania z udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy;
- 5) dokonywania zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych;
- 6) (uchylony)
- 7) uczestniczenia w nauczaniu i zatrudnieniu poza celą;
- 8) korzystania z własnej odzieży, obuwia oraz wyrobów tytoniowych.

Art. 144. § 1. Kary dyscyplinarne określone w art. 143 § 1 pkt 4, 5, 7 i 8 wymierza dyrektor zakładu karnego, a inne kary – również osoba przez niego upoważniona.

§ 2. Kary dyscyplinarne wymierza się z urzędu lub na pisemny wniosek przełożonego skazanego.

§ 3. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać dokładne określenie przekroczenia popełnionego przez skazanego.

§ 4. Decyzję o ukaraniu karą dyscyplinarną sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości skazanemu, a gdy względy wychowawcze za tym przemawiają – również innym skazanym lub innym osobom. Przepis ten ma zastosowanie również do decyzji o uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego.

§ 5. Na decyzje, o których mowa w § 1, przysługuje skarga.

Art. 145. § 1. Wymierzając karę dyscyplinarną uwzględnia się stopień zawinienia i zasady indywidualizacji, mając w szczególności na względzie rodzaj i okoliczności czynu, stosunek do popełnionego przekroczenia, dotychczasową postawę, cechy osobowości i stan zdrowia skazanego oraz cele wychowawcze.

§ 2. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej wysłuchuje się obwinionego, zapoznaje się z opinią wychowawcy, a jeżeli zachodzi potrzeba – również składającego wniosek o ukaranie oraz z opiniami innych osób, a także z zeznaniami świadków. Postępowanie może odbywać się w obecności innych skazanych, jeżeli przemawiają za tym względy wychowawcze.

§ 3. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej określonej w art. 143 § 1 pkt 8 lekarz albo psycholog wydaje pisemną opinię o jego zdolności do odbycia tej kary. Wymierzenie tej kary w wymiarze powyżej 14 dni wymaga zgody sędziego penitencjarnego.

§ 4. Przed wymierzeniem skazanemu kary dyscyplinarnej, określonej w art. 143 § 1 pkt 4 i 5, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza co do skutków dla stanu zdrowia skazanego wymierzenia tej kary.

§ 5. Po zasięgnięciu opinii lekarza dyrektor podejmuje decyzję o ewentualnym odroczeniu wykonania tej kary.

Art. 146. § 1. Za jedno przekroczenie wymierza się tylko jedną karę dyscyplinarną. W wypadku gdy skazany popełnił więcej przekroczeń, zanim został ukarany za którekolwiek z nich, wymierza się jedną karę, odpowiednio surowszą.

§ 2. Ponowne wymierzenie kary dyscyplinarnej nie może nastąpić w taki sposób, aby była ona bezpośrednio przedłużeniem odbywania takiej samej kary, chyba że łączny okres trwania wymierzonych kar nie przekracza przewidzianej granicy czasu trwania tej kary.

§ 3. W wypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi można odstąpić od ukarania dyscyplinarnego, wykonanie wymierzonej kary zawiesić na okres do 3 miesięcy, zamienić ją na inną mniej dolegliwą lub karę darować. Po upływie okresu zawieszenia wymierzoną karę uważa się za wykonaną.

§ 4. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej skazany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor zakładu karnego postanowi inaczej.

Art. 147. § 1. Nie można wymierzyć kary dyscyplinarnej, jeżeli od dnia powzięcia przez przełożonego wiadomości o popełnieniu przekroczenia upłynęło 14 dni lub od dnia popełnienia przekroczenia – 30 dni. Nie można rozpocząć wykonywania kary dyscyplinarnej po upływie 14 dni od jej wymierzenia.

§ 2. Terminy określone w § 1 nie biegną, jeżeli skazany przebywa poza obrębem zakładu karnego bez zezwolenia lub w związku z leczeniem wynikłym z samouszkodzenia lub z zasadnego zastosowania wobec niego środków przymusu bezpośredniego, a także w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej.

§ 3. Przedawnienie wykonania kary dyscyplinarnej nie biegnie w czasie wykonywania takiej samej kary, wymierzonej wcześniej.

Art. 148. § 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną wykonuje się bezzwłocznie. Sędzia penitencjarny może wstrzymać wykonanie kary dyscyplinarnej na czas potrzebny do wyjaśnienia okoliczności uzasadniających jej wymierzenie, a także uchylić karę dyscyplinarną z powodu jej niezasadności lub przekazać sprawę dyrektorowi zakładu karnego do ponownego rozpoznania.

§ 2. Jeżeli stan zdrowia skazanego uniemożliwia odbycie wymierzonej kary dyscyplinarnej w całości lub w części, wykonywanie jej należy odroczyć lub przerwać albo zamienić na taką karę dyscyplinarną, którą skazany może odbyć. Decyzję w tym względzie podejmuje dyrektor zakładu karnego, po zasięgnięciu opinii lekarza.

§ 3. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej umieszczenia w celi izolacyjnej lekarz lub psycholog kontroluje zdolność skazanego do odbywania tej kary.

§ 4. W czasie wykonywania kary dyscyplinarnej, o której mowa w § 3, dyrektor zakładu karnego może, w wypadkach uzasadnionych względami rodzinnymi, osobistymi lub wychowawczymi, zezwolić skazanemu na widzenie lub rozmowę telefoniczną.

Art. 149. Jeżeli zostały ujawnione nowe fakty lub dowody nieznanne przedtem, wskazujące na to, iż ukarany jest niewinny, dyrektor zakładu karnego uchyła karę dyscyplinarną i uznaje ją za niebyłą oraz podejmuje stosowną decyzję mającą na celu uchylenie skutków ukarania.

Oddział 10

Odroczenie i przerwa wykonania kary pozbawienia wolności

Art. 150. § 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo.

Art. 151. § 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do roku, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka.

§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów; odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2 lub w art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197–203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

§ 3. Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednak łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w § 1; okres odroczenia biegnie od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie.

§ 4. Odraczając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może zobowiązać skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych.

§ 5. Wykonując orzeczenie o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do skazanego, który został zobowiązany do wykonania obowiązków określonych w § 4, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Art. 152. (uchylony)

Art. 153. § 1. Sąd penitencjarny udziela przerwy w wykonaniu kary w wypadku określonym w art. 150 § 1 do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Sąd penitencjarny może udzielić przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli przemawiają za tym ważne względy rodzinne lub osobiste. Przepisy art. 151 § 3–5 stosuje się odpowiednio.

§ 2a. Wniosek o udzielenie przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności może złożyć również dyrektor zakładu karnego.

§ 3. Nie można udzielić przerwy przed upływem roku od dnia ukończenia poprzedniej przerwy i powrotu po niej do zakładu karnego, chyba że zachodzi wypadek choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby skazanego albo inny wypadek losowy.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Sądem penitencjarnym właściwym miejscowo do udzielenia dalszych przerw jest sąd, który udzielił pierwszej przerwy. Jest on również właściwy do orzeczenia przerwy, o której mowa w § 3, jeżeli skazany nadal przebywa na wolności.

Art. 153a. § 1. W posiedzeniu w przedmiocie odroczenia lub przerwy ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a także sądowy kurator zawodowy lub dyrektor zakładu karnego, jeżeli składali wniosek o wydanie postanowienia.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie odroczenia lub przerwy przysługuje zażalenie.

Art. 154. § 1. Jeżeli prokurator oświadczył, że sprzeciwia się udzieleniu przerwy, postanowienie o udzieleniu przerwy staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 2. Zażalenie wniesione przez prokuratora podlega rozpoznaniu w terminie 14 dni.

Art. 155. § 1. Jeżeli przerwa w wykonaniu kary pozbawienia wolności trwała co najmniej rok, a skazany odbył co najmniej 6 miesięcy kary – sąd penitencjarny może warunkowo zwolnić skazanego z odbycia reszty kary na zasadach określonych w art. 77 Kodeksu karnego, przy czym zwolnienie może nastąpić w każdym czasie, bez ograniczeń wynikających z art. 78 i 79 Kodeksu karnego.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli kara lub suma kar pozbawienia wolności przekracza 3 lata.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, przysługuje zażalenie.

Art. 156. § 1. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności sąd może odwołać w razie ustania przyczyny, dla której zostało udzielone, lub w wypadku, gdy skazany nie korzysta z odroczenia w celu, w jakim zostało udzielone, albo rażąco narusza porządek prawny, jak również z powodu niewykonywania obowiązków określonych w art. 151 § 4.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do przerwy w wykonaniu kary pozbawienia wolności; postanowienie o odwołaniu przerwy wydaje sąd penitencjarny, który jej udzielił.

§ 3. Właściwy sąd odwołuje odroczenie lub przerwę w wykonaniu kary pozbawienia wolności, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 1 i 2, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 4. Jeżeli w czasie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności skazany został tymczasowo aresztowany, kara pozbawienia wolności, której odbywanie zostało przerwane, podlega wykonaniu z mocy prawa.

§ 5. Przepis § 4 stosuje się odpowiednio do odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, z tym że w wypadku odroczenia sąd bezzwłocznie kieruje orzeczenie do wykonania.

Art. 157. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, sąd może odwołać również na wniosek właściwego dowódcy.

Art. 158. Wniosek o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, wobec żołnierza, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, może złożyć również dowódca jednostki. Termin zawity do złożenia wniosku upływa w dniu ukończenia służby przez żołnierza.

Art. 158a. Na postanowienie w przedmiocie odwołania odroczenia lub przerwy, a także w przedmiocie wniosku o zwolnienie od wykonania kary pozbawienia wolności, o której mowa w art. 336 § 3 i 4 Kodeksu karnego, przysługuje zażalenie.

Oddział 11

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Art. 159. § 1. Warunkowo zwolnionego sąd penitencjarny może w okresie próby oddać pod dozór kuratora sądowego, osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, oraz nałożyć na niego obowiązki określone w art. 72 § 1 Kodeksu karnego, a jeżeli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona, orzec obowiązek określony w art. 72 § 2 Kodeksu karnego. Wobec skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 Kodeksu karnego, a także wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności oddanie pod dozór jest obowiązkowe.

§ 2. Warunkowo zwolniony, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, jest obowiązany do:

- 1) bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego, zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu,
- 2) zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby,
- 3) niezminiania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu,
- 4) wykonywania nałożonych na niego obowiązków

– o czym sąd poucza warunkowo zwolnionego.

§ 3. W razie oddania pod dozór sąd poucza skazanego o obowiązku wynikającym z art. 169 § 2.

Art. 160. § 1. Sąd penitencjarny odwołuje warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

§ 2. Sąd penitencjarny odwołuje warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony, skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą.

§ 3. Sąd penitencjarny może odwołać warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przypadku lub środków kompensacyjnych.

§ 4. Sąd odwołuje warunkowe zwolnienie skazanego, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 3, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy.

§ 5. Gdy skazany został oddany pod dozór osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, wniosek o odwołanie warunkowego zwolnienia może złożyć również ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 6. W posiedzeniu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1, także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji.

§ 7. Na postanowienie w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia przysługuje zażalenie.

§ 8. W przypadku odwołania warunkowego zwolnienia nie zalicza się na poczet kary okresu spędzonego na wolności.

Art. 161. § 1. O warunkowym zwolnieniu orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły.

§ 2. Wniosek o warunkowe zwolnienie może złożyć również dyrektor zakładu karnego lub sądowy kurator zawodowy.

§ 3. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 3 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 4. Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 3 lata pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.

§ 5. Dyrektor zakładu karnego, składając wniosek o warunkowe zwolnienie, przesyła jednocześnie opinię sporządzoną przez administrację zakładu karnego zawierającą w szczególności prognozę kryminologiczno-społeczną. W innych przypadkach opinię tę dyrektor zakładu karnego przesyła na żądanie sądu penitencjarnego lub na prośbę skazanego składającego wniosek o warunkowe zwolnienie.

Art. 162. § 1. Sąd penitencjarny wysłuchuje przedstawiciela administracji zakładu karnego, a sądowego kuratora zawodowego, jeżeli składał wniosek o warunkowe zwolnienie, oraz uwzględnia ugodę zawartą w wyniku mediacji. W wypadku skazanego za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, warunkowe zwolnienie nie może być udzielone bez zasięgnięcia opinii biegłych.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie warunkowego zwolnienia przysługuje zażalenie. Podlega ono rozpoznaniu w terminie 14 dni. Przepis art. 154 § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Na postanowienie odmawiające udzielenia warunkowego zwolnienia przysługuje zażalenie także dyrektorowi zakładu karnego lub sądowemu kuratorowi zawodowemu, jeżeli składali wniosek o warunkowe zwolnienie.

Art. 163. § 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz w sprawie odwołania warunkowego zwolnienia właściwy jest sąd penitencjarny, który udzielił zwolnienia, a jeżeli zwolniony pozostaje pod dozorem – sąd penitencjarny, w którego okręgu dozór jest wykonywany.

§ 2. Sąd penitencjarny może, w granicach określonych w art. 80 § 1 i 2 Kodeksu karnego, zmienić okres próby. Sąd może również w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki wymienione w art. 72 § 1 Kodeksu karnego albo od wykonywania nałożonych obowiązków zwolnić, z wyjątkiem obowiązku wymienionego w art. 72 § 2 Kodeksu karnego, jak również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić. Wniosek o wydanie postanowienia może złożyć również sądowy kurator zawodowy.

§ 3. Wykonując orzeczenie o warunkowym zwolnieniu wobec skazanego, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd penitencjarny stosuje odpowiednio art. 14.

§ 4. Na postanowienie wydane na podstawie § 2 przysługuje zażalenie.

Oddział 12

Zwalnianie skazanych z zakładów karnych i warunki udzielania im pomocy

Art. 164. § 1. Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna.

§ 2. Okres, o którym mowa w § 1, może również wyznaczyć sąd penitencjarny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne.

Art. 165. § 1. W okresie, o którym mowa w art. 164, skazany powinien w miarę możliwości odbywać karę we właściwym zakładzie karnym położonym najbliżej przyszłego miejsca stałego pobytu.

§ 2. Skazanemu można zezwolić na opuszczenie zakładu karnego, łącznie na czas do 14 dni, zwłaszcza w celu podejmowania starań o uzyskanie po zwolnieniu odpowiednich możliwości zamieszkania i pracy. Zezwolenie na opuszczenie zakładu można przyznać skazanemu, którego postawa w czasie odbywania kary uzasadnia przypuszczenie, że w czasie pobytu poza zakładem karnym będzie przestrzegał porządku prawnego. Zezwolenia udziela dyrektor zakładu karnego. Przepis art. 139 § 8 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Kurator sądowy lub podmioty, o których mowa w art. 38 § 1, ustalają ze skazanym zakres niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji i sposób jej udzielenia.

§ 4. Jeżeli skazany nie posiada dokumentu tożsamości, administracja zakładu karnego podejmuje czynności niezbędne do otrzymania przez niego takiego dokumentu. Skazany ma obowiązek współdziałania w tym zakresie.

Art. 166. § 1. Zwalnianym skazanym, mającym trudności w znalezieniu zatrudnienia, zakwaterowania oraz otrzymania niezbędnej pomocy lekarskiej, właściwe organy lub instytucje udzielają niezbędnej doraźnej pomocy.

§ 2. Dyrektor zakładu karnego zwalniając skazanego, udziela mu stosownych informacji o możliwościach uzyskania niezbędnej pomocy. W wypadku zwalniania osoby skazanej za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, dyrektor zakładu zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca pobytu skazanego po jego zwolnieniu.

§ 3. Skazanemu zwalnianemu z zakładu karnego, który nie dysponuje wystarczającymi środkami własnymi i nie ma zapewnionych na wolności dostatecznych środków utrzymania, dyrektor zakładu karnego może udzielić pomocy pieniężnej w chwili zwolnienia w wysokości do 1/3 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników lub jej odpowiedni ekwiwalent; środki własne skazanego stanowią środki będące w depozycie oraz przekazane w trybie art. 126 § 1.

§ 4. Skazanym zwalnianym na podstawie art. 47 § 2 nie udziela się pomocy pieniężnej, chyba że szczególne względy za tym przemawiają; w takim przypadku można udzielić pomocy w postaci odzieży, bielizny, obuwia, biletu na przejazd, a także artykułów żywnościowych na czas podróży, w zakresie niezbędnym do opuszczenia zakładu karnego. Decyzję o udzieleniu pomocy podejmuje dyrektor zakładu karnego.

Art. 167. (uchylony)

Art. 167a. § 1. Przy zwolnieniu z zakładu karnego skazany:

- 1) informuje o miejscu stałego pobytu lub innym miejscu przebywania po zwolnieniu;
- 2) otrzymuje, za pokwitowaniem, znajdujące się w depozycie dokumenty, pieniądze, przedmioty wartościowe i inne przedmioty, jeżeli nie zostały zatrzymane albo zajęte w drodze zabezpieczenia lub egzekucji.

§ 2. Skazany otrzymuje ponadto świadectwo zwolnienia z zakładu karnego oraz zaświadczenie o zatrudnieniu. Skazany jest informowany o potrzebie dalszego leczenia oraz otrzymuje wyniki wykonanych badań diagnostycznych niezbędnych do dalszego postępowania leczniczego lub diagnostycznego.

§ 3. Jako ekwiwalent pomocy pieniężnej, o której mowa w art. 166 § 3, skazany może otrzymać przy zwolnieniu stosowną do pory roku odzież, bieliznę, obuwie, bilet na przejazd, a także artykuły żywnościowe na czas podróży. Decyzję w tym zakresie podejmuje dyrektor zakładu karnego.

§ 4. Jeżeli osoba zwolniona z zakładu karnego wymaga leczenia szpitalnego, a jej stan zdrowia nie pozwala na przeniesienie do szpitala, pozostaje ona na leczeniu w zakładzie karnym do czasu, gdy jej stan zdrowia pozwoli na takie przeniesienie.

§ 5. Przepis § 4 ma zastosowanie, jeżeli osoba zwolniona wyraża zgodę na dalsze leczenie w zakładzie karnym, co powinno być potwierdzone jej podpisem w indywidualnej dokumentacji medycznej. W razie niemożności wyrażenia tej zgody przez osobę zwolnioną, decyzję o pozostawieniu jej na leczeniu w zakładzie karnym podejmuje dyrektor zakładu karnego na wniosek lekarza. Wobec osoby, o której mowa w § 4, stosuje się przepisy porządkowe obowiązujące w zakładzie karnym. Przepisy art. 118 § 1, 2 i 4 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli zwalniany skazany jest niezdolny z powodów zdrowotnych do samodzielnego powrotu do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania, administracja zakładu karnego jest obowiązana w okresie poprzedzającym zwolnienie nawiązać kontakt z rodziną, osobą bliską lub wskazaną przez skazanego inną osobą i powiadomić ją o terminie zwolnienia. W wypadku, gdy działania administracji zakładu karnego okazały się bezskuteczne, administracja zakładu karnego jest obowiązana udzielić zwolnionemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca przebywania bez zameldowania albo podmiotu leczniczego.

§ 7. Jeżeli osoba, o której mowa w § 4, nie wyraża zgody na dalsze leczenie w zakładzie karnym, lekarz poucza ją o możliwych następstwach zdrowotnych odmowy leczenia. Fakt odmowy powinien być potwierdzony podpisem zwolnionego w indywidualnej dokumentacji medycznej, a w wypadku odmowy podpisu – notatką urzędową na tę okoliczność.

Art. 168. (uchylony)

Oddział 13

Informowanie o opuszczeniu przez skazanego zakładu karnego

Art. 168a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego, odpowiednio, sędzieja penitencjarny lub dyrektor zakładu karnego niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu skazanego z zakładu karnego po odbyciu kary, o ucieczce skazanego z zakładu karnego, a także o wydaniu decyzji o udzieleniu skazanemu:

- 1) przepustki, o której mowa w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9;
- 2) czasowego zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego bez dozoru lub bez konwoju funkcjonariusza Służby Więziennej albo asysty innej osoby godnej zaufania, o którym mowa w art. 138 § 1 pkt 7 lub 8, art. 141a § 1, art. 165 § 2 oraz art. 234 § 2;
- 3) przerwy w wykonaniu kary;
- 4) warunkowego zwolnienia.

§ 2. O prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, poucza pokrzywdzonego sąd, kierując orzeczenie do wykonania.

§ 3. W wypadku zwolnienia z zakładu karnego po odbyciu kary skazanego z zaburzeniami preferencji seksualnych odbywającego karę pozbawienia wolności za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z tymi zaburzeniami, a także w wypadku ucieczki takiego skazanego z zakładu karnego lub wydania decyzji, o których mowa w § 1, odpowiednio sędzieja penitencjarny lub dyrektor niezwłocznie zawiadamia o tym jednostkę Policji, właściwą dla miejsca stałego pobytu skazanego.

§ 4. Przepis § 3 stosuje się odpowiednio do skazanego za przestępstwo popełnione w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo umyślne w wymiarze nie niższym niż 3 lata.

§ 5. Jeżeli wobec skazanego wykonuje się kolejno kilka kar pozbawienia wolności, zawiadomienia, o których mowa w § 1–4, wysyła się przez cały okres trwania pozbawienia wolności.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XI

Prawa i obowiązki kuratora sądowego, wykonywanie dozoru, warunkowego umorzenia postępowania i warunkowego zawieszenia wykonania kary

Oddział 1

Prawa i obowiązki kuratora sądowego oraz dozór

Art. 169. § 1. Skazany, na którego nałożono obowiązki, a także oddany pod dozór, obowiązany jest przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd na okres próby lub związanych z dozorem.

§ 1a. Skazany, na którego nałożono obowiązki określone w art. 34 § 3 Kodeksu karnego, jest obowiązany przestrzegać obowiązków ustanowionych przez sąd.

§ 2. Skazany oddany pod dozór obowiązany jest bezzwłocznie, a najpóźniej w ciągu 7 dni od powzięcia wiadomości o oddaniu go pod dozór, zgłosić się do kuratora sądowego tego sądu rejonowego, w okręgu którego dozór ma być wykonywany.

§ 3. Skazany jest obowiązany stawić się na wezwanie sądu lub kuratora sądowego i udzielać wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, bez zgody sądu nie zmieniać miejsca stałego pobytu, umożliwić kuratorowi wejście do mieszkania oraz informować go o zmianie miejsca zatrudnienia.

§ 4. Dozór wykonuje się w miejscu stałego pobytu skazanego.

Art. 169a. § 1. Nadzór nad wykonywaniem dozoru należy do sądu właściwego do orzekania w przedmiocie wykonania kary lub środka, w związku z którymi skazanego oddano pod dozór.

§ 2. Nadzór, o którym mowa w § 1, obejmuje kontrolę i ocenę:

- 1) legalności i prawidłowości wykonywania dozoru;
- 2) wykonywania zadań probacyjnych i działalności wychowawczej kuratora sądowego oraz przebiegu procesu resocjalizacji skazanego;
- 3) prawidłowości sporządzania przez kuratora sądowego dokumentacji i prowadzenia akt dozoru.

Art. 169b. § 1. W celu zapewnienia optymalnego oddziaływania na osoby, wobec których sprawowany jest dozór, oraz zastosowania właściwej metody kontroli tych osób ustala się trzy grupy ryzyka powrotu do przestępstwa:

- 1) grupa obniżonego ryzyka (A);
- 2) grupa podstawowa (B);
- 3) grupa podwyższonego ryzyka (C).

§ 2. Do grupy obniżonego ryzyka (A) kwalifikuje się osoby, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, a także osoby dotychczas niekarane, których właściwości oraz warunki osobiste i środowiskowe, dotychczasowy sposób życia oraz których zachowanie po popełnieniu przestępstwa uzasadniają przekonanie, że będą one w okresie próby przestrzegać porządku prawnego, a w szczególności nie popełnią ponownie przestępstwa. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może zakwalifikować do grupy obniżonego ryzyka (A) osoby spełniające przesłanki grupy podstawowej (B).

§ 3. Do grupy podwyższonego ryzyka (C) kwalifikuje się:

- 1) skazanych określonych w art. 64 § 1 i 2 Kodeksu karnego;
- 2) skazanych, którzy po wydaniu wyroku lub w okresie próby popełnili przestępstwo podobne;
- 3) osoby uzależnione skazane za przestępstwo pozostające w związku z używaniem alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;
- 4) skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego, a także za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej popełnione w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna;
- 5) skazanych z zaburzeniami psychicznymi, jeżeli zaburzenia te miały związek z popełnieniem przestępstwa;
- 6) skazanych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którzy pozostają z osobą pokrzywdzoną we wspólnym gospodarstwie domowym w okresie próby, z wyłączeniem osób, wobec których zastosowano warunkowe umorzenie postępowania;
- 7) skazanych związanych z subkulturami przestępczymi lub grupami mającymi związek ze środowiskiem przestępczym;
- 8) skazanych, którzy wymagają intensywnych działań w okresie próby ze względu na dotychczasową karalność, sposób życia, właściwości osobiste i zachowanie w okresie próby, w tym stopień wykonania orzeczonych obowiązków, albo ze względu na inne okoliczności.

§ 4. Do grupy podstawowej (B) kwalifikuje się osoby, które nie spełniają przesłanek grupy obniżonego ryzyka (A) ani grupy podwyższonego ryzyka (C). W szczególnie uzasadnionych przypadkach, zwłaszcza wobec postępu w procesie resocjalizacji, sędzia może zakwalifikować do grupy podstawowej (B) osoby spełniające przesłanki grupy podwyższonego ryzyka (C).

§ 5. Dozór w stosunku do osób zakwalifikowanych do grupy podwyższonego ryzyka (C) wykonują kuratorzy zawodowi. W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej lub sędzia może wyrazić zgodę na wykonywanie dozoru przez kuratora społecznego z uwagi na właściwości i warunki osobiste skazanego oraz predyspozycje, wykształcenie, umiejętności i przeszkolenie kuratora społecznego.

§ 6. Do danej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, o której mowa w § 1, kwalifikują osobę, wobec której sprawowany jest dozór, kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej i upoważniony sędzia; w przypadku rozbieżności rozstrzygające jest stanowisko sędziego.

§ 7. W razie zmiany okoliczności, o których mowa w § 2 lub 3, lub jeżeli dotychczasowy przebieg okresu próby uzasadnia przekonanie, że wystarczające jest dalsze oddziaływanie w ramach grupy ryzyka, o której mowa w § 1 pkt 1 lub 2, dokonuje się ponownej kwalifikacji skazanego na zasadach określonych w § 6. Zmiany kwalifikacji z grupy podstawowej (B) do grupy obniżonego ryzyka (A) może dokonać również kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej.

§ 8. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) sądowy kurator zawodowy, sprawując dozór osobiście, jest zobowiązany w szczególności do:

- 1) przeprowadzenia co najmniej raz na 3 miesiące wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;
- 2) skutecznego wezwania skazanego co najmniej raz na 2 miesiące do stawienia się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;
- 3) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 9. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy obniżonego ryzyka (A) oraz grupy podstawowej (B) sądowy kurator społeczny jest zobowiązany w szczególności do:

- 1) przeprowadzenia co najmniej raz w miesiącu wywiadu środowiskowego, w tym rozmowy ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;
- 2) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej raz w miesiącu.

§ 10. W stosunku do skazanego zakwalifikowanego do grupy podwyższonego ryzyka (C) kurator sądowy jest zobowiązany w szczególności do:

- 1) utrzymywania ścisłej współpracy z Policją w celu uzyskania i wymiany informacji w zakresie przestrzegania porządku prawnego przez skazanego;
- 2) przeprowadzania systematycznych wywiadów środowiskowych, w tym rozmów ze skazanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu;
- 3) systematycznego wzywania skazanego do stawiania się w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej w celu udzielenia wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonania nałożonych obowiązków, a także w razie potrzeby przedstawienia odpowiednich dokumentów potwierdzających wykonanie obowiązków;
- 4) żądania od skazanego kontaktu telefonicznego co najmniej 2 razy w miesiącu;
- 5) przeprowadzania u skazanego, który został zobowiązany do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo u skazanego, który w trakcie dozoru wykazuje objawy uzależnienia, wyrywkowego badania na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego;
- 6) nawiązania i systematycznego utrzymywania kontaktu z odpowiednimi stowarzyszeniami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się pomocą społeczną, pośrednictwem pracy, leczeniem, oddziaływaniem terapeutycznym bądź innymi formami działania, które mogą być przydatne w rozwiązywaniu problemów, które nie sprzyjają resocjalizacji i kontroli okresu próby.

§ 11. Sędzia lub kierownik zespołu kuratorskiej służby sądowej mogą w szczególnie uzasadnionych przypadkach określić sądowemu kuratorowi zawodowemu, a ten sądowemu kuratorowi społecznemu, inną częstotliwość i formę kontaktów ze skazanym.

Art. 170. § 1. Sprawowanie dozoru powierza się kuratorowi sądowemu tego sądu rejonowego, w okręgu którego środek ten jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Sprawowanie dozoru może być powierzone także stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, do których działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym, albo osobie godnej zaufania; powierzenie dozoru następuje na ich wniosek lub za ich zgodą.

Art. 171. § 1. Kuratorami sądowymi są kuratorzy zawodowi i społeczni.

§ 2. Zadaniem kuratora sądowego, a także innych osób, stowarzyszeń, organizacji i instytucji wykonujących dozór jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

Art. 172. § 1. Kurator sądowy, któremu powierzono dozór nad skazanym, powinien nawiązać z nim bezzwłocznie kontakt i poinformować go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

§ 2. Kurator sądowy obowiązany jest do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru, w szczególności ma obowiązek bezzwłocznego powiadomienia sądu o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub o innym rażącym naruszeniu przez niego porządku prawnego.

§ 3. W razie powierzenia dozoru wobec skazanego za przestępstwo z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej sądowy kurator zawodowy przesyła jednostce Policji, właściwej dla miejsca stałego pobytu skazanego, informację o oddaniu skazanego pod dozór oraz o zakończeniu sprawowania dozoru w inny sposób niż na skutek upływu okresu próby.

§ 4. Sprawozdania, o których mowa w § 2, sądowy kurator zawodowy przedkłada kierownikowi zespołu kuratorskiej służby sądowej, a następnie składa sądowi.

Art. 173. § 1. Sądowy kurator zawodowy organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc skazanemu w społecznej readaptacji i zapobieżenie jego powrotowi do przestępstwa, a także polegające na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonych obowiązków ustanowionych przez sąd lub związanych z dozorem; sądowy kurator zawodowy kieruje pracą sądowych kuratorów społecznych oraz osób godnych zaufania wykonujących dozór. W sprawie dozoru wykonywanego przez sądowego kuratora społecznego, sędziego lub kierownika zespołu kuratorskiej służby sądowej może w każdym czasie zarządzić osobiste sprawowanie dozoru przez sądowego kuratora zawodowego lub polecić sądowemu kuratorowi zawodowemu podjęcie bezzwłocznie czynności.

§ 2. Do obowiązków sądowego kuratora zawodowego należy w szczególności:

- 1) sprawowanie dozorów w stosunku do skazanego lub sprawcy;
- 2) kontrolowanie w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonych na niego obowiązków;
- 3) składanie wniosków o zmianę okresu próby w sprawach dotyczących wykonywania postanowienia o warunkowym zwolnieniu;
- 4) składanie wniosków o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego;
- 5) składanie wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, o zwolnienie od wykonania tych obowiązków albo o oddanie pod dozór lub zwolnienie od dozoru;
- 6) składanie wniosków o odroczenie lub o przerwę w wykonaniu kary lub o odwołanie odroczenia lub przerwy w wykonaniu kary;
- 7) składanie wniosków o warunkowe zwolnienie i o odwołanie warunkowego zwolnienia;
- 8) składanie wniosków o zarządzenie wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, oraz o wykonanie kary zastępczej;
- 9) składanie wniosków dotyczących wykonania kary ograniczenia wolności;
- 9a) składanie wniosków o zawieszenie, podjęcie oraz o umorzenie postępowania wykonawczego;
- 10) udzielanie pomocy postpenitencjarnej;
- 11) udział w posiedzeniach sądu, w wypadkach wskazanych w ustawie;
- 12) podejmowanie czynności mających na celu przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego;
- 13) przeprowadzanie na żądanie uprawnionych organów postępowania wykonawczego wywiadów środowiskowych;
- 14) wykonywanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia wolności;
- 15) wykonywanie innych czynności wynikających z niniejszej ustawy oraz przepisów odrębnych.

§ 3. W razie zaistnienia okoliczności, określonych w art. 156 § 1 i 2 lub art. 160 § 3 niniejszego kodeksu oraz w art. 68 § 2 lub art. 75 § 2 Kodeksu karnego, sądowy kurator zawodowy może odstąpić od złożenia odpowiedniego wniosku, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz 6–8, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie zostaną osiągnięte.

§ 4. W przypadku, o którym mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy udziela skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia, w którym wskazuje rodzaj naruszenia oraz informuje go o skutkach niezastosowania się do upomnienia. Odpis upomnienia niezwłocznie przekazuje sądowi.

§ 5. Jeżeli po udzieleniu skazanemu lub sprawcy pisemnego upomnienia zaistnieją okoliczności wskazane w przepisach, o których mowa w § 3, sądowy kurator zawodowy składa do sądu odpowiedni wniosek, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz pkt 6–8.

Art. 173a. § 1. Sądowy kurator zawodowy może zobowiązać skazanego lub sprawcę oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych do poddania się badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych, przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, a także badania takie przeprowadzić.

§ 2. Weryfikacja badań, o których mowa w § 1, dokonanych przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, może odbyć się za pomocą badań laboratoryjnych.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawcy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego przeprowadzenia badań oraz zagwarantowania wiarygodności ich wyników.

Art. 173b. § 1. Czynności związane z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kar, środków karnych i środków zabezpieczających w systemie dozoru elektronicznego powierza się sądowemu kuratorowi zawodowemu tego sądu, w okręgu którego kara lub środek są lub mają być wykonywane.

§ 2. Zadaniem sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w readaptacji społecznej skazanego. Kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń ma na celu oddziaływanie wychowawcze i zapobieganie powrotowi do przestępstwa.

§ 3. Sądowy kurator zawodowy, któremu powierzono czynności określone w § 1, nawiązuje niezwłocznie kontakt ze skazanym, informując go o jego obowiązkach i uprawnieniach.

Art. 173c. W czasie wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego sądowy kurator zawodowy składa stosowne wnioski oraz niezwłocznie zawiadamia sąd o każdym przypadku naruszenia przez skazanego porządku prawnego lub nałożonego na skazanego obowiązku, w szczególności o popełnieniu przez skazanego przestępstwa lub przestępstwa skarbowego.

Art. 174. Do zakresu działania sądowego kuratora społecznego należy w szczególności:

- 1) odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych, oraz kontaktowanie się z ich rodziną;
- 2) żądanie niezbędnych informacji i wyjaśnień od osób znajdujących się w okresie próby, objętych dozorem lub tych, na które nałożono obowiązki;
- 3) współdziałanie z właściwymi stowarzyszeniami, organizacjami i instytucjami w zakresie poprawy warunków bytowych i zdrowotnych, zatrudnienia i szkolenia osób, których dotyczy postępowanie wykonawcze;
- 4) współdziałanie z administracją zakładów karnych w zakresie odpowiedniego przygotowania skazanych do zwolnienia;
- 5) przeglądanie akt sądowych i sporządzanie z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd;
- 6) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych i zbieranie niezbędnych informacji od organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego, zakładów pracy, stowarzyszeń, organizacji i instytucji;
- 7) podejmowanie innych czynności niezbędnych do prawidłowego wykonywania kar, środków karnych, środków zabezpieczających i kompensacyjnych oraz przypadku, jak też kontrola wykonywania środków kompensacyjnych;
- 8) udzielanie skazanym innej stosownej pomocy.

Art. 175. § 1. Stowarzyszenia, organizacje i instytucje, którym powierzono sprawowanie dozoru, obowiązane są w szczególności do:

- 1) bezzwłocznego wyznaczenia przedstawiciela do wykonywania czynności związanych z dozorem oraz udzielania mu pomocy w prawidłowym ich wykonywaniu;
- 2) utrzymywania, przez wyznaczonego przedstawiciela, niezbędnych kontaktów z sądem i sądowym kuratorem zawodowym;
- 3) zapewnienia, aby wyznaczony przedstawiciel wykonywał prawidłowo powierzone mu czynności związane z dozorem oraz przedstawiał sądowi okresowe sprawozdania o zachowaniu się skazanego w okresie próby.

§ 2. Do osoby godnej zaufania oraz przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 174, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3. Do przedstawiciela stowarzyszenia, organizacji i instytucji stosuje się odpowiednio art. 169b, art. 172 i art. 173 § 2 pkt 1–5, 7, 8 i 12, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 175a. § 1. Prezes właściwego sądu przyznaje stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, której powierzono sprawowanie dozoru, na wniosek ich przedstawiciela, miesięczny ryczałt z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym dozorem, płatny do 20. dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu sprawowania dozoru.

§ 2. Ryczałt za sprawowanie jednego dozoru wynosi od 4% do 8% kwoty bazowej ustalonej dla sądowych kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

Art. 176. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób i tryb wykonywania czynności przez kuratorów sądowych, stowarzyszenia, organizacje, instytucje i osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie dozoru, a także sposób i tryb wykonywania dozoru stosowanego w związku z orzeczonymi karami, środkami karnymi, zabezpieczającymi i profilaktycznymi oraz tryb wyznaczania przedstawicieli przez stowarzyszenia, organizacje i instytucje, uwzględniając potrzebę zakwalifikowania osób, wobec których stosuje się dozór, do określonej grupy ryzyka powrotu do przestępstwa, potrzebę sprawnego wykonywania orzeczeń sądu, zapobieżenia powrotowi sprawcy do przestępstwa i wsparcia jego społecznej readaptacji.

Oddział 2

Warunkowe umorzenie postępowania karnego

Art. 177. § 1. W sprawach związanych z wykonywaniem orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania karnego właściwy jest sąd, który w danej sprawie orzekał w pierwszej instancji, jednakże w stosunku do osoby oddanej pod dozór, w kwestiach dotyczących wykonania tego środka oraz obowiązków związanych z okresem próby, właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym umorzeniu postępowania karnego w stosunku do sprawcy, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

Oddział 3

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Art. 178. § 1. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary oraz w sprawie zarządzenia wykonania zawieszony kary właściwy jest sąd, który w danej sprawie orzekał w pierwszej instancji, jednakże w stosunku do osoby skazanej przez sąd powszechny pozostającej pod dozorem właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu dozór jest lub ma być wykonywany.

§ 2. Wykonując orzeczenie o warunkowym zawieszeniu kary w stosunku do skazanego przez sąd powszechny, który nie został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

§ 3. W posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz jego obrońca, a gdy skazany został oddany pod dozór lub zobowiązany do wykonania obowiązków związanych z okresem próby, również sądowy kurator zawodowy, a także osoba godna zaufania lub przedstawiciel stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, o których mowa w art. 73 § 1 Kodeksu karnego, którym powierzono wykonywanie dozoru.

§ 4. Przed wydaniem postanowienia w przedmiocie skrócenia kary, o którym mowa w art. 75 § 3a Kodeksu karnego, sąd wysłuchuje, o ile jest to możliwe, skazanego i sądowego kuratora zawodowego. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział także prokurator.

§ 5. Postanowienia o zarządzeniu wykonania kary wydane na podstawie art. 75 § 2 i 3 Kodeksu karnego stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.

§ 6. Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary oraz jej skrócenia na podstawie art. 75 § 3a Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Art. 178a. Na postanowienia wydane na podstawie art. 74 § 2 i art. 75a § 1 i 5 Kodeksu karnego przysługuje zażalenie.

Rozdział XII

Środki karne, środki kompensacyjne i przepadek

Oddział 1

Pozbawienie praw publicznych

Art. 179. W razie orzeczenia pozbawienia praw publicznych sąd zawiadamia:

- 1) właściwy dla miejsca ostatniego zamieszkania lub pobytu skazanego odpowiedni organ administracji publicznej;
- 2) Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli skazany ma order, odznaczenie lub tytuł honorowy;
- 3) organy i instytucje, w których skazany pełnił ostatnio funkcje objęte utratą;
- 4) organ właściwy w sprawach powszechnego obowiązku obrony, w którego ewidencji skazany figuruje.

Art. 179a. Na postanowienie wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania pozbawienia praw publicznych za wykonane przysługuje zażalenie.

Oddział 2

Zakazy, nakaz i obowiązek

Art. 180. W razie orzeczenia zakazu zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania określonego zawodu, sąd przesyła odpis wyroku właściwemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego oraz pracodawcy albo instytucji, w której skazany zajmuje objęte zakazem stanowisko lub wykonuje objęte zakazem zawód. Jeżeli skazany zajmuje stanowisko kierownicze lub inne odpowiedzialne stanowisko, sąd przesyła odpis wyroku również właściwej jednostce nadrzędnej. W odpisie wyroku nie ujawnia się danych pokrzywdzonego.

Art. 181. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia określonej działalności gospodarczej, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego lub dla miejsca prowadzenia działalności gospodarczej objętej zakazem.

Art. 181a. § 1. W razie orzeczenia zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym sąd przesyła odpis wyroku jednostce Policji, a także odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca pobytu skazanego.

§ 2. Nadzór nad wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym powierza się zawodowemu kuratorowi sądowemu.

§ 3. W sprawach związanych z wykonywaniem zakazu przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym właściwy jest sąd rejonowy, w którego okręgu ustalono miejsce pobytu skazanego.

§ 4. Przepisy art. 169 i 172 stosuje się odpowiednio.

Art. 181b. § 1. W razie orzeczenia zakazu wstępu na imprezę masową, sąd przesyła odpis wyroku komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

§ 2. (uchylony)

Art. 181c. W razie orzeczenia zakazu wstępu do ośrodków gier i uczestnictwa w grach hazardowych, sąd przesyła odpis wyroku ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych oraz komendantowi powiatowemu (rejonowemu, miejskiemu) Policji, właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego.

Art. 182. § 1. W razie orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów, sąd przesyła odpis wyroku odpowiedniemu organowi administracji rządowej lub samorządu terytorialnego właściwemu dla miejsca zamieszkania skazanego. Jeżeli skazany wykonuje zawodowo czynności związane z prowadzeniem pojazdów, o orzeczeniu sąd zawiadamia ponadto bezzwłocznie pracodawcę, u którego skazany jest zatrudniony.

§ 2. Organ, do którego przesłano orzeczenie zawierające zakaz prowadzenia pojazdów, zobowiązany jest cofnąć uprawnienia do ich prowadzenia w orzeczonym zakresie oraz nie może wydać tych uprawnień w okresie obowiązywania zakazu.

Art. 182a. § 1. Jeżeli zakaz prowadzenia pojazdów był wykonywany przez okres co najmniej połowy orzeczonego wymiaru, a w przypadku zakazu prowadzenia pojazdów orzeczonego na podstawie art. 42 § 3 lub 4 Kodeksu karnego przez okres co najmniej 10 lat, sąd może orzec o dalszym wykonywaniu tego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, o której mowa w art. 2 pkt 84 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 110, 284, 568, 695, 1087 i 1517), jeżeli postawa, właściwości i warunki osobiste sprawcy oraz zachowanie w okresie wykonywania środka karnego uzasadniają przekonanie, że prowadzenie pojazdu przez tę osobę nie zagraża bezpieczeństwu w komunikacji. Przepis art. 182 § 1 stosuje się odpowiednio.

§ 2. W przypadku orzeczenia sądu o dalszym wykonywaniu środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów niewyposażonych w blokadę alkoholową, zakazu tego nie stosuje się w przypadku prowadzenia pojazdów wykorzystywanych do nauki jazdy i egzaminowania, jeżeli skazany jest osobą szkoloną lub egzaminowaną w trybie przewidzianym przepisami ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1268 i 1517) lub ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2140 oraz z 2020 r. poz. 875 i 1087).

§ 3. Jeżeli skazany rażąco naruszył porządek prawny w zakresie dotyczącym bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności popełnił przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, sąd może orzec o uchyleniu sposobu wykonywania zakazu prowadzenia pojazdów w postaci, o której mowa w § 1. Przepis art. 182 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Na postanowienie sądu w przedmiocie, o którym mowa w § 1 i 3, przysługuje zażalenie.

Art. 183. Jeżeli skazany, w związku z wykonywanym przez siebie zawodem lub prowadzeniem określonej działalności gospodarczej, należy do zrzeszenia zawodowego, stowarzyszenia, związku lub cechu albo innej organizacji gospodarczej, sąd zawiadamia je o orzeczeniu zakazu wykonywania zawodu lub prowadzenia określonej działalności gospodarczej.

Art. 183a. § 1. Jeżeli nie orzeczono o tym w wyroku, sąd określa odstępy czasu, w których skazany ma zgłaszać się do Policji lub innego wyznaczonego organu, wskazuje minimalną odległość od osób chronionych zakazem zbliżania się do nich oraz określa termin wykonania nakazu okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

§ 2. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie.

Art. 184. Przesyłając odpis wyroku, w którym orzeczono środek karny wymieniony w niniejszym oddziale lub oddziale 1, albo zawiadomienie o wymierzeniu takiego środka, sąd podaje na podstawie treści wyroku datę początkową, od której należy liczyć okres wykonywania tego środka.

Art. 185. Pracodawcy lub instytucje wymienione w art. 180 i 181 podejmują stosowne decyzje i bezzwłocznie zawiadamiają o tym sąd, który w razie stwierdzenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Art. 186. Jeżeli wobec skazanego zastosowano art. 72 § 1 Kodeksu karnego, przepisy art. 180 i 181 stosuje się odpowiednio.

Art. 186a. Na postanowienie, wydane na podstawie art. 84 § 1 Kodeksu karnego w przedmiocie uznania za wykonany nakazu lub zakazu, przysługuje zażalenie.

Oddział 3

Przepadek

Art. 187. § 1. Sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg naczelnikowi urzędu skarbowego, właściwemu ze względu na siedzibę sądu pierwszej instancji, w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa.

§ 1a. Jeżeli wykonanie zabezpieczenia grożącego przepadku oraz grzywny, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego, nawiązki lub wykonania orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym zlecono naczelnikowi urzędu skarbowego zgodnie z art. 195a, sąd bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku przesyła jego odpis lub wyciąg temu naczelnikowi w celu wykonania orzeczonego przepadku lub nawiązki na rzecz Skarbu Państwa.

§ 2. Objęte przepadkiem przedmiot, korzyść majątkowa lub ich równowartość przechodzą na własność Skarbu Państwa z chwilą uprawomocnienia się wyroku, a w wypadku wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 293 § 7 Kodeksu postępowania karnego – z chwilą uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo przeciwko Skarbowi Państwa.

Art. 187a. § 1. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części albo spieniężenie poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa.

§ 2. Wykonanie przepadku przedsiębiorstwa następuje przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części, chyba że sprzeciwiają się temu względy szybkości postępowania lub oczekiwana suma uzyskana ze sprzedaży nie jest istotnie większa od oczekiwanej sumy uzyskanej ze spieniężenia poszczególnych składników mienia przedsiębiorstwa, lub dalsza działalność przedsiębiorstwa nie jest uzasadniona.

§ 3. O wyborze sposobu wykonania przepadku przedsiębiorstwa sąd rozstrzyga postanowieniem.

§ 4. Do wykonania przepadku przedsiębiorstwa przez jego sprzedaż w całości lub w zorganizowanej części stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, z zastrzeżeniem, że art. 1064²² Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się w stosunku do Skarbu Państwa. Przepisu art. 187 § 1 nie stosuje się.

§ 5. Orzeczonego zarząd przymusowy trwa do chwili sprzedaży całości lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa. Jeżeli zarząd przymusowy nie był ustanowiony, sąd ustanawia go postanowieniem. Przepisy art. 292a § 1 i 8–10 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

§ 6. Do czasu wykonania przepadku przedsiębiorstwa przyjmuje się, że zarząd przymusowy jest ustanowiony nad przedsiębiorstwem osoby fizycznej.

Art. 188. § 1. Wykonując przepadek, naczelnik urzędu skarbowego przejmuje w posiadanie składniki mienia wymienione w wyroku.

§ 2. Wykonując przepadek przedmiotów, równowartości takich przedmiotów, korzyści osiągniętych z przestępstwa albo równowartości takich korzyści, naczelnik urzędu skarbowego, w razie potrzeby, ustala składniki mienia objętego przypadkiem, przed ich przejęciem.

§ 2a. Wykonując przepadek przedsiębiorstwa przez spieniężenie poszczególnych składników jego mienia, naczelnik urzędu skarbowego sporządza spis składników majątku przedsiębiorstwa i przekazuje go sądowi. Sąd zatwierdza spis składników w drodze postanowienia. Na postanowienie zażalenie służy prokuratorowi, skazanemu i jego obrońcy oraz właścicielowi lub innej osobie kierującej przedsiębiorstwem w jego imieniu. Do czasu zatwierdzenia spisu nie dokonuje się czynności, o których mowa w § 5.

§ 3. Przed przystąpieniem do przejęcia składników mienia, o których mowa w § 1 lub 2, naczelnik urzędu skarbowego nie ma obowiązku wcześniejszego wzywania osoby, u której się znajdują, do ich wydania.

§ 4. Przejęte nieruchomości naczelnik urzędu skarbowego przekazuje w zarząd właściwym organom administracji publicznej.

§ 5. Przejęte rzeczy ruchome, wierzytelności i inne prawa majątkowe naczelnik urzędu skarbowego spienięża według przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 6. Przejęte przedmioty o wartości historycznej, naukowej lub artystycznej spienięża się, gdy wskazane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków państwowe muzeum, biblioteka lub archiwum nie wyrażą zgody na ich nieodpłatne nabycie.

Art. 188a. Jeżeli orzeczony przepadek nie może zostać wykonany w całości ani w części, gdyż składnik mienia podlegający przypadkowi został usunięty, zniszczony, zgubiony, ukryty albo z innych przyczyn faktycznych lub prawnych nie może zostać przejęty, sąd może orzec, a w razie przypadku korzyści pochodzącej z przestępstwa orzeka, przepadek równowartości tego składnika mienia, chyba że przepadek dotyczy przedmiotów określonych w art. 44 § 6 Kodeksu karnego.

Art. 189. Przepadek rzeczy głównej obejmuje również przynależności tej rzeczy, chyba że co innego wynika z orzeczenia.

Art. 189a. Przepadek przedsiębiorstwa nie obejmuje jego nazwy ani firmy, ani wchodzących w jego skład autorskich praw osobistych.

Art. 190. § 1. Orzeczony przepadek nie narusza praw rzeczowych ograniczonych obciążających objęte przypadkiem składniki mienia, z wyjątkiem hipoteki i zastawu, które wygasają, a wierzytelności zabezpieczone tymi prawami podlegają zaspokojeniu do wysokości sumy uzyskanej ze spieniężenia składników mienia lub ich wartości, gdy nie zostaną spieniężone i nie podlegają zniszczeniu.

§ 2. Zaspokojenie wierzyciela, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką lub zastawem, jeżeli przedmiot zastawu nie podlega spieniężeniu, następuje po oszacowaniu nieruchomości lub przedmiotu zastawu. Oszacowanie nieruchomości, według przepisów o egzekucji z nieruchomości, naczelnik urzędu skarbowego zleca komornikowi sądowemu.

Art. 191. § 1. Podstawę ujawnienia Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w księdze wieczystej oraz podstawę wykreślenia obciążających ją hipotek stanowi orzeczenie o zastosowaniu przypadku, które dotyczy tej nieruchomości.

§ 2. W razie wytoczenia przez osobę trzecią powództwa o zwolnienie nieruchomości od wykonania przypadku, wpis własności Skarbu Państwa do księgi wieczystej może nastąpić po prawomocnym oddaleniu powództwa.

Art. 192. § 1. W razie uchylenia orzeczenia o przypadku, jego darowania lub zwolnienia rzeczy w wyniku wniesionego powództwa składniki mienia przejęte w trakcie wykonania przypadku zwraca się uprawnionemu. W razie niemożności zwrotu Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniósł uprawniony.

§ 2. Osoba, której zwraca się przedmioty objęte przypadkiem lub wypłaca odszkodowanie w ramach odpowiedzialności, o której mowa w § 1, obowiązana jest do zwrotu Skarbowi Państwa sum zapłaconych wierzycielom na podstawie art. 190 do wysokości wartości zwróconych składników mienia lub wypłaconego odszkodowania. Jeżeli zwrotowi podlega nieruchomość, wierzytelność Skarbu Państwa zabezpiecza się przez wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej prowadzonej dla tej nieruchomości. Podstawę wpisu stanowi postanowienie o zabezpieczeniu, wydane przez naczelnika urzędu skarbowego.

§ 3. W zakresie nieuregulowanym w niniejszej ustawie do odpowiedzialności, o której mowa w § 1, stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

§ 4. Przepisy § 1–3 stosuje się odpowiednio do przypadku orzeczonego w razie zawieszenia lub umorzenia postępowania.

Art. 193. § 1. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów dołączonych do akt sprawy lub przechowywanych w sądowej składnicy dowodów, sąd wydaje te przedmioty właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

§ 2. Jeżeli orzeczono przepadek przedmiotów zabezpieczonych i oddanych na przechowanie, sąd nakaze instytucji lub osobie, której przedmioty te oddano na przechowanie, aby wydała je właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego.

Art. 194. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, wykaz przedmiotów, które w razie orzeczenia ich przepadku przekazuje się bezpośrednio innym organom niż organ egzekucyjny wymieniony w art. 187, mając na uwadze w szczególności właściwość tych organów oraz rodzaj przedmiotów podlegających przekazaniu.

Art. 195. Jeżeli wartość przedmiotów, których przepadek orzeczono, jest nieznaczna, sąd pozostawia je w aktach sprawy albo zarządza ich zniszczenie. Z czynności zniszczenia sporządza się protokół.

Art. 195a. § 1. Jeżeli jednym postanowieniem zabezpieczono grożący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiązkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym, sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości naczelnikowi urzędu skarbowego określonego zgodnie z art. 22 § 2 i 2a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, jeżeli orzeczono przepadek, naczelnik urzędu skarbowego prowadzi również egzekucję orzeczonej jednocześnie grzywny i zasądzonych od skazanego kosztów sądowych oraz egzekucję orzeczonego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego albo nawiązki.

Art. 195aa. § 1. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, ma wartość naukową, artystyczną lub historyczną, sąd może, na wniosek lub za zgodą muzeum, postanowić o wykonaniu przepadku tego przedmiotu poprzez przekazanie go temu muzeum.

§ 2. W razie wydania postanowienia, o którym mowa w § 1, sąd nakaze naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi wydanie przedmiotu, którego przepadek orzeczono, właściwemu muzeum. Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą poniosły osoby trzecie wskutek umorzenia postępowania prowadzonego celem wykonania orzeczonego przepadku. Jeżeli przedmiot, którego przepadek orzeczono, nie został jeszcze wydany naczelnikowi urzędu skarbowego lub innemu organowi, wydaje się go bezpośrednio właściwemu muzeum.

Art. 195b. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do wykonania orzeczeń, o których mowa w rozdziale 66d Kodeksu postępowania karnego.

Art. 195c. Do zarządu przymusowego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o zarządzie przymusowym w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy – Kodeks postępowania karnego.

Oddział 4

Naprawienie szkody, zadośćuczynienie, nawiązka i świadczenie pieniężne

Art. 196. § 1. W razie orzeczenia obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia na rzecz osoby, która nie brała udziału w sprawie, nawiązki lub świadczenia pieniężnego, sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej.

§ 2. Przy podziale sumy uzyskanej z egzekucji – należności z tytułu obowiązku naprawienia szkody, nawiązki lub świadczenia pieniężnego podlegają zaspokojeniu w kolejności przewidzianej dla należności wierzycieli, którzy prowadzili egzekucję, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, chyba że ze względu na rodzaj należności podlegają zaspokojeniu w kolejności wyższej.

Art. 196a. (uchylony)

Oddział 5

Podanie wyroku do publicznej wiadomości

Art. 197. § 1. Sąd określa sposób podania wyroku do publicznej wiadomości, jeżeli nie określono tego w wyroku.

§ 1a. Jeżeli sposób podania wyroku do publicznej wiadomości nie został określony w wyroku, sąd może orzec o podaniu wyroku do publicznej wiadomości przez umieszczenie odpisu wyroku lub wyciągu z wyroku, ze wzmianką o prawomocności, na stronie Biuletynu Informacji Publicznej sądu.

§ 2. Na postanowienie w przedmiocie sposobu podania wyroku do publicznej wiadomości prokuratorowi oraz skazanemu i jego obrońcy, a także pokrzywdzonemu, choćby nie był stroną w procesie, przysługuje zażalenie.

Art. 198. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości przez ogłoszenie w czasopiśmie, sąd przesyła odpis wyroku lub wyciąg z wyroku, ze wzmianką dotyczącą prawomocności, redakcji określonego w wyroku czasopisma, z poleceniem wydrukowania w jednym z najbliższych jego numerów.

§ 2. Redakcja czasopisma ma obowiązek zawiadomić sąd o wykonaniu polecenia, przysyłając jednocześnie egzemplarz, w którym zamieszczono ogłoszenie; w razie nieprawidłowości sąd nakazuje je usunąć.

Art. 199. § 1. W razie orzeczenia podania wyroku do publicznej wiadomości w inny sposób, sąd – zgodnie z treścią wyroku – wydaje komu należy odpowiednie polecenie, przysyłając jednocześnie odpis wyroku lub wyciąg z wyroku ze wzmianką o prawomocności.

§ 2. Ten, kto otrzymał polecenie, ma obowiązek je wykonać w czasie, miejscu i w sposób określony przez sąd oraz bezzwłocznie zawiadomić o tym sąd, który w razie zauważenia nieprawidłowości nakazuje je usunąć.

Rozdział XIII

Środki zabezpieczające

Art. 199a. § 1. Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających na zasadach określonych w rozdziale X Kodeksu karnego.

§ 2. W sprawach dotyczących wykonania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym właściwy jest sąd, w którego okręgu sprawca przebywa, będący sądem tego samego rzędu co sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji. Sąd ten jest również właściwy w przedmiocie zmiany tego środka zabezpieczającego na inny środek zabezpieczający.

§ 3. Na postanowienie co do środka zabezpieczającego przysługuje zażalenie.

Art. 199b. § 1. Wniosek o orzeczenie, zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego może złożyć również dyrektor zakładu karnego, kierownik zakładu psychiatrycznego lub kierownik podmiotu leczniczego, w którym sprawca odbywa terapię lub terapię uzależnień.

§ 2. Przed orzeczeniem, zmianą i uchyleniem środka zabezpieczającego sąd wysłuchuje:

- 1) psychologa;
- 2) w sprawach osób niepełnosprawnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto lekarza psychiatrę;
- 3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz lekarza seksuologa lub psychologa seksuologa.

W sprawach osób uzależnionych można również wysłuchać biegłego w przedmiocie uzależnienia.

§ 3. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca lub jego obrońca oraz wnioskodawca określony w § 1.

§ 4. Można pozostawić bez rozpoznania wnioski o zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego, jeżeli od wydania poprzedniego orzeczenia w tym przedmiocie upłynęło mniej niż 6 miesięcy, a wnioskodawca nie wskazał nowych okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Art. 200. § 1. Przez zakład psychiatryczny, o którym mowa w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego, rozumie się podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej.

§ 2. Zakłady psychiatryczne, o których mowa w § 1, mogą być organizowane jako zakłady dysponujące warunkami:

- 1) podstawowego zabezpieczenia;
- 2) wzmocnionego zabezpieczenia;
- 3) maksymalnego zabezpieczenia.

§ 3. (uchylony)

§ 3a. Zakłady psychiatryczne wykonujące środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego, organizowane są jako zakłady dysponujące warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

§ 3b. Środek zabezpieczający w postaci terapii orzeczonej wobec sprawcy określonego w art. 93c pkt 3 Kodeksu karnego wykonuje się w podmiotach leczniczych.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Zakłady, o których mowa w § 2 pkt 3, podlegają ministrowi właściwemu do spraw zdrowia.

Art. 200a. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami maksymalnego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

- 1) jego powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia;
- 2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Art. 200b. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami wzmocnionego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, jeżeli:

- 1) jego zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym, dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia;
- 2) nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego, dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia sprawcy, stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Art. 200c. Do zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia kieruje się sprawcę, który nie kwalifikuje się do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200a oraz w art. 200b.

Art. 201. § 1. W celu zapewnienia właściwego miejsca wykonywania środków zabezpieczających, o których mowa w art. 200 § 1 i 2, minister właściwy do spraw zdrowia powołuje komisję psychiatryczną do spraw środków zabezpieczających.

§ 1a. Do zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających należy:

- 1) wydawanie opinii dla właściwych sądów lub innych uprawnionych instytucji w sprawie przyjmowania, wypisywania lub przenoszenia sprawców, wobec których orzeczono wykonywanie środka zabezpieczającego w zakładach psychiatrycznych;
- 2) analiza dostępnej dokumentacji, w tym dokumentacji medycznej, w zakresie określonym w pkt 1;
- 3) analiza informacji o liczbie dostępnych miejsc w zakładach psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających;
- 4) wizytacja i ocena zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego, wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, w których wykonywany jest środek zabezpieczający.

§ 2. Wykonując orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego związanego z umieszczeniem w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 1, sąd, po zasięgnięciu opinii komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, określa rodzaj tego zakładu i przesyła odpis orzeczenia wraz z poleceniem doprowadzenia sprawcy właściwej ze względu na miejsce pobytu sprawcy jednostce Policji lub właściwemu organowi wojskowemu, a odpis orzeczenia oraz polecenie doprowadzenia wraz z poleceniem przyjęcia – kierownikowi wskazanego zakładu. Kierownik wskazanego zakładu psychiatrycznego zapewnia transport sanitarny odpowiadający wymaganiom określonym dla zespołu ratownictwa medycznego, po powiadomieniu go przez właściwą jednostkę Policji lub właściwy organ wojskowy o miejscu, dniu oraz godzinie planowanego transportu.

§ 2a. (uchylony)

§ 2b. W wypadku skierowania sprawcy na terapię lub terapię uzależnień sąd przesyła odpis orzeczenia kierownikowi podmiotu leczniczego.

§ 2c. (uchylony)

§ 2d. (uchylony)

§ 3. Jeżeli sprawca przebywa w zakładzie karnym albo w areszcie śledczym, polecenie doprowadzenia sąd przesyła dyrektorowi tego zakładu lub aresztu, załączając odpis orzeczenia.

§ 3a. Za sporządzenie opinii określonej w § 2 członkom komisji przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych przez nich niezbędnych wydatków na zasadach określonych w art. 618f Kodeksu postępowania karnego. Członkowie komisji mają prawo do zwrotu kosztów przejazdu na posiedzenia komisji na zasadach określonych w przepisach dotyczących podróży służbowych na terenie kraju.

§ 4. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb powoływania i odwoływania członków komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających, jej skład i sposób działania, a także sposób postępowania z prowadzoną przez komisję dokumentacją,
- 2) regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania środków zabezpieczających,
- 3) warunki zabezpieczenia zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego, o których mowa w art. 200 § 2

– mając na uwadze prawidłową realizację zadań komisji, poddanie sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym właściwemu leczeniu lub właściwym metodom terapeutycznym, przeciwdziałanie zachowaniom sprawcy zagrażającym życiu i zdrowiu własnemu i innych osób lub powodującym niszczenie przedmiotów znacznej wartości oraz zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się sprawcy z zakładu.

§ 5. Minister właściwy do spraw zdrowia ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wykazy:

- 1) zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego wobec sprawców określonych w art. 93c pkt 1–3 Kodeksu karnego, w tym zakładów psychiatrycznych przeznaczonych do wykonywania środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, orzeczonego wobec skazanych za przestępstwa skierowane przeciwko wolności seksualnej, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 200 § 2, wraz z podaniem liczby łóżek;
- 2) podmiotów leczniczych przeznaczonych do wykonywania terapii wobec sprawców określonych w art. 93c Kodeksu karnego w zakresie działalności stacjonarnej, wraz z podaniem liczby łóżek.

§ 6. (uchylony)

Art. 202. Sprawcę, wobec którego wykonywany jest środek zabezpieczający, obejmuje się odpowiednim postępowaniem leczniczym, psychoterapeutycznym, rehabilitacyjnym lub resocjalizacyjnym, którego celem jest poprawa stanu jego zdrowia i zachowania w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem.

Art. 202a. § 1. Pobyt w zakładzie psychiatrycznym orzeczony wobec sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 2 Kodeksu karnego, następuje przed wykonaniem kary pozbawienia wolności, podczas przerwy w wykonywaniu tej kary lub po jej wykonaniu. O zwolnieniu z zakładu rozstrzyga sąd na podstawie wyników leczenia.

§ 2. Sąd zalicza na poczet kary okres pobytu skazanego w zakładzie. Skazanego można warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary, jeżeli zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 77–79 Kodeksu karnego, a wyniki leczenia za tym przemawiają; dozór jest obowiązkowy.

Art. 202b. § 1. Orzekając terapię lub terapię uzależnień wobec skazanego określonego w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego, który zostaje zwolniony z zakładu psychiatrycznego lub zakładu karnego, sąd ustala okres próby na czas od 6 miesięcy do lat 2 i oddaje skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

§ 2. Sąd może zarządzić ponowne umieszczenie skazanego w zakładzie karnym, jeżeli skazany w okresie próby uchyla się od poddania się terapii lub terapii uzależnień, uchyla się od dozoru kuratora, popełnia przestępstwo lub rażąco narusza porządek prawny albo regulamin organizacyjny podmiotu leczniczego.

§ 3. Jeżeli w okresie próby i w ciągu dalszych 6 miesięcy nie zarządzono ponownego umieszczenia skazanego w zakładzie karnym, karę uważa się za odbytą z upływem okresu próby.

Art. 203. § 1. Kierownik zakładu psychiatrycznego, w którym wykonuje się środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, nie rzadziej niż co 6 miesięcy przesyła do sądu opinię o stanie zdrowia sprawcy umieszczonego w tym zakładzie oraz o postępach w leczeniu lub terapii. Opinię taką kierownik zakładu psychiatrycznego obowiązany jest przesłać bezzwłocznie, jeżeli w związku ze zmianą stanu zdrowia sprawcy uzna, że jego dalsze pozostawianie w zakładzie nie jest konieczne.

§ 2. Sąd może w każdym czasie żądać opinii o stanie zdrowia i stosowanym leczeniu lub terapii oraz ich wyników wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie, o którym mowa w § 1.

§ 2a. W opiniach, o których mowa w § 1 i 2, zamieszcza się również opinię o tym, czy ze względu na stan zdrowia sprawcy jego udział w posiedzeniu, o którym mowa w art. 204 § 2, byłby niewskazany. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 3. Za sporządzenie opinii określonej w § 1 wynagrodzenie nie przysługuje.

Art. 204. § 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawanie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym obowiązkowy jest udział:

- 1) prokuratora;
- 2) obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.

§ 2a. Sprawca ma prawo wziąć udział w posiedzeniu, o którym mowa w § 2. Sprawca nie bierze udziału w posiedzeniu, jeżeli z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, chyba że sąd uzna jego udział za konieczny.

§ 2b. Doręczając sprawcy zawiadomienie o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2, należy go pouczyć o prawie do złożenia wniosku o doprowadzenie go na to posiedzenie.

§ 2c. Wniosek, o którym mowa w § 2b, powinien być złożony w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia o terminie posiedzenia, o którym mowa w § 2. Wniosek złożony po tym terminie podlega rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności zmiany terminu tego posiedzenia.

§ 2d. Wniosek, o którym mowa w § 2b, może być złożony również kierownikowi zakładu psychiatrycznego, w którym sprawca jest umieszczony. Kierownik zakładu psychiatrycznego niezwłocznie przekazuje wniosek do właściwego sądu.

§ 3. Orzekając o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego, sąd w razie stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do przyjęcia sprawcy do domu pomocy społecznej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685), zawiadamia o tym właściwy organ do spraw pomocy społecznej.

§ 4. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli wobec sprawcy orzeczono inny środek zabezpieczający, z tym że sąd orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

Art. 204a. Wobec sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym można stosować środki przymusu bezpośredniego na zasadach, w trybie i w sposób określony w przepisach o ochronie zdrowia psychicznego.

Art. 204b. W zakładach psychiatrycznych, o których mowa w art. 200 § 2 pkt 2 i 3, dopuszcza się kontrolowanie przedmiotów posiadanych przez sprawców oraz pomieszczeń, w których oni przebywają. Przepisy art. 116 § 4–6 stosuje się odpowiednio.

Art. 204c. Osobiste kontakty sprawcy przebywającego w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200 § 2 pkt 2 lub 3, z osobami odwiedzającymi mogą odbywać się tylko za zgodą kierowników tych zakładów. Można odmówić udzielenia takiej zgody, w szczególności gdy kontakty te powodują wzrost ryzyka zachowań niebezpiecznych.

Art. 204d. § 1. Sprawcy przebywającemu w zakładzie psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, można udzielić zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem pod opieką członka rodziny lub osoby godnej zaufania, jeżeli jest to uzasadnione względami terapeutycznymi lub ważnymi względami rodzinnymi, zaś niebezpieczeństwo, że sprawca przebywający poza zakładem dopuści się czynu zabronionego lub zagrozi własnemu życiu lub zdrowiu, jest nieznaczne.

§ 2. Zezwolenia udziela się na okres nieprzekraczający 3 dni. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych wypadkach można udzielić zezwolenia na okres nieprzekraczający 7 dni.

§ 3. Zezwolenia udziela kierownik zakładu po uzyskaniu opinii lekarza prowadzącego. O udzieleniu zezwolenia kierownik zakładu niezwłocznie informuje sąd.

§ 4. Jeżeli sprawca nie powróci do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, sąd niezwłocznie zarządza jego poszukiwanie i zatrzymanie przez Policję oraz doprowadzenie do zakładu. Sprawcę doprowadza Policja w asyście lekarza.

§ 5. Sprawcy, który nie powrócił do zakładu psychiatrycznego, o którym mowa w art. 200c, z upływem okresu, na który udzielono zezwolenia, można udzielić ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem nie wcześniej niż po upływie roku od dnia powrotu sprawcy do zakładu.

§ 6. Sprawcy, który, przebywając poza zakładem psychiatrycznym, o którym mowa w art. 200c, dopuścił się czynu zabronionego lub zagroził własnemu życiu lub zdrowiu, nie udziela się ponownego zezwolenia na czasowy pobyt poza zakładem.

Art. 205. Do wykonania orzeczonego tytułem środka zabezpieczającego zakazu lub nakazu, o którym mowa w art. 39 pkt 2–3 Kodeksu karnego, stosuje się odpowiednio art. 180–186.

Art. 205a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego upoważniony sędzia niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu sprawcy z zakładu psychiatrycznego po uchyleniu lub zmianie środka zabezpieczającego, ucieczce sprawcy z zakładu psychiatrycznego, a także o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 204d.

§ 2. O prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, poucza pokrzywdzonego sąd, kierując orzeczenie do wykonania.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1, przekazuje się również świadkowi.

Rozdział XIV

Należności sądowe

Art. 206. § 1. Sąd wzywa osobę zobowiązaną do uiszczenia kosztów sądowych lub pieniężnej kary porządkowej do ich zapłacenia w terminie 30 dni, a w razie bezskutecznego upływu tego terminu należności te ściąga się w drodze egzekucji.

§ 2. W zakresie rozkładania na raty i umarzania należności sądowych stosuje się odpowiednio art. 49–51, przy czym okres rozłożenia na raty pieniężnej kary porządkowej nie może przekroczyć 6 miesięcy.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 mają odpowiednie zastosowanie do wykonania orzeczenia o:

- 1) nawiązce na rzecz Skarbu Państwa oraz o przepadku, jeżeli jego przedmiotem jest kwota pieniężna,
- 2) nawiązce lub świadczeniu pieniężnym na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – z tym że okres rozłożenia na raty tych należności nie może przekroczyć 1 roku.

§ 4. W razie zasądzenia kosztów sądowych na rzecz jednostki samorządu terytorialnego sąd, z urzędu i bez pobierania jakichkolwiek opłat, przesyła tytuł egzekucyjny jednostce samorządu terytorialnego. Przepisów § 1 i 2 oraz art. 12a nie stosuje się.

Rozdział XV

Tymczasowe aresztowanie

Art. 207. Wykonanie tymczasowego aresztowania służy realizacji celów, dla których ten środek zastosowano, a w szczególności zabezpieczeniu prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 207a. Sposób wykonywania tymczasowego aresztowania nie może naruszać uprawnień procesowych tymczasowo aresztowanego.

Art. 208. § 1. Areszty śledcze podlegają Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie wykonuje się w aresztach śledczych.

§ 3. Areszty śledcze mogą być tworzone jako samodzielne areszty lub jako wyodrębnione oddziały zakładów karnych. Kilka aresztów śledczych może posiadać wspólną administrację bądź wydzielone służby.

§ 4. Aresztem śledczym kieruje dyrektor; wyodrębnionym oddziałem może kierować podlegający dyrektorowi kierownik.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi areszty śledcze, mając na względzie istniejące potrzeby w tym zakresie.

§ 6. Dyrektor Generalny Służby Więziennej, określa, w drodze zarządzenia, przeznaczenie aresztów śledczych, uwzględniając w szczególności potrzebę zapewnienia oraz racjonalnego wykorzystania miejsc zakwaterowania dla wszystkich tymczasowo aresztowanych.

Art. 209. Do wykonywania tymczasowego aresztowania stosuje się odpowiednio przepisy odnoszące się do wykonywania kary pozbawienia wolności, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozdziału.

Art. 210. Przyjmując tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego należy go bezzwłocznie poinformować o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach oraz o konsekwencjach wynikających z art. 139 § 1 Kodeksu postępowania karnego, a zwłaszcza umożliwić mu zapoznanie się z przepisami niniejszego kodeksu i regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, oraz poddać odpowiednim badaniom lekarskim i zabiegom sanitarnym.

Art. 211. § 1. Po przyjęciu tymczasowo aresztowanego do aresztu śledczego bezzwłocznie zawiadamia się o tym organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany ma prawo, bezzwłocznie po osadzeniu go w areszcie śledczym, zawiadomić o miejscu swojego pobytu osobę najbliższą albo inną osobę, stowarzyszenie, organizację lub instytucję, a także swojego obrońcę. Tymczasowo aresztowany cudzoziemiec ma ponadto prawo powiadomić właściwy urząd konsularny, a w razie braku takiego urzędu – właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego zwalnia się w dniu, w którym upływa termin zastosowania tymczasowego aresztowania.

§ 4. Bezpośrednio przed zwolnieniem z aresztu śledczego tymczasowo aresztowanemu udziela się stosownych informacji mających na celu przygotowanie go do życia po zwolnieniu, w tym także o zakresie pomocy postpenitencjarnej oraz o instytucjach i organach udzielających tej pomocy.

§ 5. Administracja aresztu śledczego jest obowiązana udzielić zwalnianemu pomocy w udaniu się do miejsca zameldowania lub miejsca zamieszkania albo do podmiotu leczniczego.

§ 6. (uchylony)

§ 7. (uchylony)

Art. 212. § 1. Tymczasowo aresztowani powinni być rozmieszczani w areszcie śledczym w sposób zapobiegający ich wzajemnej demoralizacji. W szczególności należy oddzielać niekaranych od uprzednio odbywających karę pozbawienia wolności oraz młodocianych od dorosłych, chyba że szczególne względy wychowawcze przemawiają za umieszczeniem dorosłego z młodocianym lub młodocianymi. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych w oddziałach i celach mieszkalnych bierze się pod uwagę w szczególności:

- 1) konieczność oddzielenia tymczasowo aresztowanych od skazanych, a także tymczasowo aresztowanych funkcjonariuszy organów powołanych do ochrony bezpieczeństwa publicznego albo funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, pracowników organów wymiaru sprawiedliwości i ścigania od pozostałych tymczasowo aresztowanych;
- 2) potrzebę zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym;
- 3) zalecenia lekarskie, psychologiczne i rehabilitacyjne;
- 4) potrzebę kształtowania właściwej atmosfery wśród tymczasowo aresztowanych;
- 5) konieczność zapobiegania samoagresji i popełnianiu przestępstw podczas tymczasowego aresztowania.

§ 2. Przy rozmieszczaniu tymczasowo aresztowanych administracja aresztu śledczego uwzględnia wskazania organu, do którego dyspozycji pozostają, mające na celu zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania karnego i zapewnienie bezpieczeństwa w areszcie.

§ 2a. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do konwojowania tymczasowo aresztowanych.

§ 3. Jeżeli zachodzi konieczność izolowania tymczasowo aresztowanych od siebie, organ, do którego dyspozycji pozostają, informuje o tym dyrektora aresztu śledczego.

Art. 212a. § 1. Komisja penitencjarna kwalifikuje tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu oraz dokonuje, co najmniej raz na 3 miesiące, weryfikacji decyzji w tym przedmiocie. O podjętych decyzjach zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, oraz sędziego penitencjarnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, osadza się w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo tego aresztu, zawiadamiając o tym sędziego penitencjarnego.

§ 3. Przy kwalifikowaniu tymczasowo aresztowanego jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu stosuje się odpowiednio przepisy art. 88a § 1 i 2.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Tymczasowo aresztowanego objętego ochroną na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym można osadzić, za jego zgodą, w oddziale lub celi, o których mowa w art. 88a § 3.

§ 6. (uchylony)

Art. 212b. § 1. W areszcie śledczym tymczasowo aresztowany, o którym mowa w art. 212a, przebywa w następujących warunkach:

- 1) cele mieszkalne oraz miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, przeprowadzania spacerów, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych i nauczania religii oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu wyposaża się w odpowiednie zabezpieczenia techniczno-ochronne;
- 2) cele mieszkalne są częściej kontrolowane niż te, w których osadza się tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;
- 3) tymczasowo aresztowany może uczyć się, pracować, bezpośrednio uczestniczyć w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauce religii oraz korzystać z zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu tylko w oddziale, w którym jest osadzony;
- 4) poruszanie się tymczasowo aresztowanego po terenie aresztu śledczego odbywa się pod wzmocnionym dozorem i jest ograniczone tylko do niezbędnych potrzeb;
- 5) tymczasowo aresztowanego poddaje się kontroli osobistej przy każdorazowym wyjściu i powrocie do celi;
- 6) spacer tymczasowo aresztowanego odbywa się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem;
- 7) sposób osobistego kontaktowania się przedstawicieli podmiotów określonych w art. 38 § 1 z tymczasowo aresztowanym określa każdorazowo dyrektor aresztu śledczego;
- 8) widzenia odbywają się w wyznaczonych miejscach pod wzmocnionym dozorem. W czasie korzystania z widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobami odwiedzającymi tymczasowo aresztowany nie może spożywać artykułów żywnościowych i napojów. Widzenia nie mogą odbywać się w obecności tymczasowo aresztowanego, wobec którego nie podjęto decyzji, o której mowa w art. 212a § 1;
- 9) tymczasowo aresztowany nie może korzystać z własnej odzieży i obuwia.

§ 2. Zachowanie tymczasowo aresztowanego stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa aresztu podlega stałemu monitorowaniu. Monitorowanie prowadzi się w celach mieszkalnych wraz z częścią przeznaczoną do celów sanitarno-higienicznych oraz w miejscach i pomieszczeniach, o których mowa w § 1 pkt 1. Monitorowany obraz lub dźwięk podlega utrwalaniu.

§ 3. Przepisy art. 88b § 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 212ba. § 1. Jeżeli w związku z toczącym się lub zakończonym postępowaniem karnym, w którym tymczasowo aresztowany uczestniczy lub uczestniczył w charakterze podejrzanego, oskarżonego, świadka lub pokrzywdzonego, wystąpiło poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla jego życia lub zdrowia, dyrektor aresztu śledczego obejmuje takiego tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną w warunkach zwiększonej izolacji i zabezpieczenia, polegającą w szczególności na:

- 1) kontroli stanu jego zdrowia;
- 2) udzielaniu pomocy psychologicznej;
- 3) stałym nadzorem i cenzurze korespondencji;
- 4) kontroli rozmów w trakcie widzeń.

§ 2. Szczególna ochrona może polegać również na stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1:

- 1) warunków wykonywania tymczasowego aresztowania określonych w art. 212b,
- 2) ochrony osobistej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym

– za zgodą tymczasowo aresztowanego.

§ 3. Dyrektor aresztu śledczego obejmuje tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. We wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące.

§ 4. Dyrektor aresztu śledczego może objąć tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną na jego uzasadniony wniosek; we wniosku należy podać przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną oraz wskazać czas jej trwania, nie dłuższy niż 3 miesiące. Przed podjęciem decyzji dyrektor aresztu śledczego zasięga opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego; do czasu otrzymania opinii dyrektor może tymczasowo stosować wobec tymczasowo aresztowanego środki, o których mowa w § 1.

§ 5. W decyzji o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną należy określić termin, do którego ochrona ma trwać, a także wskazać sposób realizacji tej ochrony.

§ 6. Jeżeli po upływie terminu, o którym mowa w § 5, w dalszym ciągu występuje poważne zagrożenie lub istnieje bezpośrednia obawa wystąpienia poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia tymczasowo aresztowanego, szczególną ochronę przedłuża się na kolejny okres; przepisy § 3 i 4 stosuje się odpowiednio. Decyzja o przedłużeniu szczególnej ochrony winna być wydana w sposób zabezpieczający ciągłość stosowania tej ochrony.

§ 7. W wypadku ustania przyczyny objęcia tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, dyrektor aresztu śledczego, na wniosek sądu, przed którym toczy się postępowanie karne, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze, cofa szczególną ochronę. W wypadku objęcia szczególną ochroną tymczasowo aresztowanego na jego wniosek, cofnięcie szczególnej ochrony może nastąpić na wniosek tymczasowo aresztowanego lub z urzędu, po zasięgnięciu opinii odpowiednio sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3, a po zakończeniu postępowania karnego opinii sędziego penitencjarnego.

§ 8. Decyzję o objęciu szczególną ochroną, a także decyzję o przedłużeniu lub o cofnięciu jej stosowania doręcza się tymczasowo aresztowanemu.

§ 9. Dyrektor aresztu śledczego zawiadamia sędziego penitencjarnego o objęciu tymczasowo aresztowanego szczególną ochroną, o jej przedłużeniu lub o jej cofnięciu.

§ 10. Szczególna ochrona jest stosowana także w razie przeniesienia tymczasowo aresztowanego do innego aresztu śledczego. Dyrektor aresztu śledczego, w którym tymczasowo aresztowany przebywa, informuje dyrektora aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany ma być przeniesiony, o objęciu go szczególną ochroną oraz o dotychczasowym sposobie ochrony i przyczynach jej zastosowania. Dyrektor aresztu śledczego, do którego tymczasowo aresztowany został przeniesiony, niezwłocznie zawiadamia sędziego penitencjarnego o stosowaniu wobec tymczasowo aresztowanego szczególnej ochrony.

§ 11. Po zakończeniu postępowania karnego organem właściwym w zakresie składania wniosków sądu lub prokuratora, o których mowa w § 3 i 7, jest sędzia penitencjarny.

Art. 212c. § 1. Tymczasowo aresztowanego poddaje się badaniom osobopoznawczym, w zakresie niezbędnym dla zapobiegania wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w areszcie. Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, dokonuje się ich na zasadach określonych w art. 83 § 1 i 2 oraz art. 84 § 3.

§ 2. O zarządzeniu badań psychiatrycznych zawiadamia się organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 213. § 1. W wypadkach określonych w Kodeksie postępowania karnego tymczasowe aresztowanie wykonuje się poza aresztem śledczym w podmiocie leczniczym w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej wskazanym przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. Organ ten określa również warunki umieszczenia tymczasowo aresztowanego we wskazanym podmiocie.

§ 2. Koszty pobytu tymczasowo aresztowanego w tym podmiocie ponosi organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 214. § 1. Poza wyjątkami przewidzianymi w przepisach niniejszego rozdziału, tymczasowo aresztowany korzysta co najmniej z takich uprawnień, jakie przysługują skazanemu odbywającemu karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym w zakładzie karnym typu zamkniętego i nie stosuje się do niego ograniczeń innych niż te, które są konieczne do zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego, utrzymania porządku i bezpieczeństwa w areszcie śledczym oraz zapobieżenia wzajemnej demoralizacji tymczasowo aresztowanych.

§ 2. O użyciu środka przymusu bezpośredniego lub broni względem tymczasowo aresztowanego zawiadamia się niezwłocznie organ, do którego dyspozycji pozostaje aresztowany.

Art. 214a. Tymczasowo aresztowanemu przed przeprowadzeniem pierwszej kwalifikacji przez komisję penitencjarną lub tymczasowo aresztowanemu, o którym mowa w art. 212a § 1, świadczenia zdrowotne udzielane są w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego świadczenia zdrowotne mogą być udzielane tymczasowo aresztowanemu bez obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego.

Art. 215. § 1. Tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą, pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym oraz przedstawicielem niebędącym adwokatem ani radcą prawnym, który został zaaprobowany przez Przewodniczącego Izby Europejskiego Trybunału Praw Człowieka do reprezentowania skazanego przed tym Trybunałem, podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zastrzeże przy widzeniu obecność swoją lub osoby upoważnionej – widzenie odbywa się w sposób wskazany przez ten organ.

§ 1a. W przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest obywatel państwa obcego, ma on prawo do porozumiewania się z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, a w przypadku gdy tymczasowo aresztowanym jest osoba nieposiadająca żadnego obywatelstwa – z przedstawicielem państwa, w którym ma ona stałe miejsce zamieszkania, na zasadach, o których mowa w § 1.

§ 2. Tymczasowo aresztowanemu należy umożliwić przygotowanie się do obrony.

Art. 216. § 1. Tymczasowo aresztowany może korzystać z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że zakłóca to porządek ustalony w areszcie śledczym lub sprzeciwiają się temu względy bezpieczeństwa lub względy sanitarne. Tymczasowo aresztowany nie może posiadać środków łączności, urządzeń technicznych służących do rejestrowania i odtwarzania informacji, sprzętu komputerowego, a także, poza depozytem, przedmiotów i dokumentów, które mogą utrudniać prawidłowy tok postępowania karnego.

§ 2. Tymczasowo aresztowany może za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje, oraz dyrektora aresztu korzystać z wyżywienia, środków leczniczych i higieny otrzymywanych spoza aresztu śledczego.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z uprawnień, o których mowa w § 1 i 2.

Art. 216a. § 1. W czasie przeprowadzania czynności procesowych, transportowania oraz w innych uzasadnionych wypadkach, tymczasowo aresztowany korzysta z własnej odzieży, bielizny i obuwia, chyba że są one nieodpowiednie ze względu na porę roku lub zniszczone albo jeżeli przemawiają przeciwko temu względy bezpieczeństwa lub organ dysponujący zarządzi inaczej.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do tymczasowo aresztowanego żołnierza służby czynnej, z wyjątkiem żołnierza terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie. W czasie czynności procesowych występuje on w umundurowaniu, z oznakami posiadanych stopni wojskowych, a jeżeli nie posiada właściwego umundurowania, korzysta z innej własnej odzieży, bielizny i obuwia.

Art. 217. § 1. Tymczasowo aresztowany może uzyskać widzenie po wydaniu zarządzenia o zgodzie na widzenie przez organ, do którego dyspozycji pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda na widzenie każdego z nich, chyba że organy te zarządzają inaczej.

§ 1a. Tymczasowo aresztowany, z zastrzeżeniem § 1b, ma prawo do co najmniej jednego widzenia w miesiącu z osobą najbliższą.

§ 1b. Odmowa wyrażenia zgody na widzenie, o którym mowa w § 1a, może nastąpić wyłącznie wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że widzenie zostanie wykorzystane:

- 1) w celu bezprawnego utrudnienia postępowania karnego;
- 2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 1c. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z osobą najbliższą, tymczasowo aresztowanemu oraz ubiegającej się o widzenie osobie dla niego najbliższej przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje tymczasowo aresztowany. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

§ 1d. W razie utrzymania w mocy zaskarżonego zarządzenia o odmowie wyrażenia zgody na widzenie, wniesienie zażalenia na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na widzenie tymczasowo aresztowanego z tą samą osobą, wydane w ciągu trzech miesięcy od wydania utrzymanego w mocy zarządzenia, jest niedopuszczalne.

§ 1e. Małoletni może uzyskać zgodę na widzenie z tymczasowo aresztowanym na wniosek przedstawiciela ustawowego.

§ 1f. Małoletni do lat 15 korzysta z widzenia z tymczasowo aresztowanym pod opieką pozostającego na wolności przedstawiciela ustawowego lub pełnoletniej osoby najbliższej, a w razie gdy uprawniony do opieki nad małoletnim podczas widzenia nie uzyskał zgody na widzenie, nie chce lub nie może z niego skorzystać – pod opieką funkcjonariusza lub pracownika aresztu śledczego wyznaczonego przez dyrektora aresztu śledczego.

§ 2. Widzenia odbywają się pod nadzorem funkcjonariusza Służby Więziennej w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zezwolić na udzielenie widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą.

§ 4. W razie udzielenia widzenia w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt tymczasowo aresztowanego z osobą odwiedzającą, tymczasowo aresztowany może spożywać artykuły żywnościowe i napoje zakupione przez osoby odwiedzające na terenie aresztu śledczego. Na żądanie osoby odwiedzającej widzenia udziela się w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 5. W wypadku tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w art. 212a, dyrektor aresztu śledczego powiadamia organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o istnieniu poważnego niebezpieczeństwa dla osoby odwiedzającej oraz że konieczne jest udzielenie widzenia wyłącznie w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z tymczasowo aresztowanym.

§ 6. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może ograniczyć lub określić sposób korzystania przez tymczasowo aresztowanego z prawa do kontaktowania się z duchownymi świadczącymi posługi religijne lub innymi osobami, jeżeli wymaga tego konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 217a. § 1. Zatrzymania, cenzury lub nadzoru korespondencji tymczasowo aresztowanego dokonuje organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, chyba że organ ten zarządzi inaczej.

§ 2. Jeżeli organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, nie zarządzi zatrzymania, cenzury lub nadzoru korespondencji tymczasowo aresztowanego, decyzje te może podjąć dyrektor aresztu śledczego, który powiadamia tymczasowo aresztowanego, sędziego penitencjarnego oraz organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, o przyczynach jej zatrzymania, ocenzenia lub nadzoru. Przepis art. 105 § 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 217b. § 1. Korespondencję tymczasowo aresztowanego przesyła się za pośrednictwem organu, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, jego korespondencję przesyła się organowi, którego postanowienie wprowadzono do wykonania jako pierwsze, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 1a. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym przesyła się bezpośrednio do adresata, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, zarządzi inaczej.

§ 2. Korespondencję tymczasowo aresztowanego z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz organami powołanymi na podstawie ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka przesyła się bezpośrednio do adresata.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio do korespondencji tymczasowo aresztowanego z organami ścigania, wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państwowymi oraz organami samorządu terytorialnego, chyba że organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, zarządzi inaczej.

§ 4. Korespondencję, o której mowa w § 1a–3, administracja aresztu śledczego doręcza tymczasowo aresztowanemu, który podpisem i datą potwierdza jej odbiór. W przypadku odmowy potwierdzenia czyni się o tym wzmiankę na piśmie urzędowym lub potwierdzeniu odbioru.

Art. 217c. § 1. Tymczasowo aresztowany:

- 1) może korzystać z aparatu telefonicznego, z zastrzeżeniem § 2 i 3, na zasadach określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostaje;
- 2) nie może korzystać z innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej.

§ 2. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, wydaje zarządzenie o zgodzie na korzystanie z aparatu telefonicznego, chyba że zachodzi uzasadniona obawa, że zostanie ona wykorzystana:

- 1) w celu bezprawnego utrudniania postępowania karnego;
- 2) do popełnienia przestępstwa, w szczególności podżegania do przestępstwa.

§ 3. W wypadku gdy tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji kilku organów, wymagana jest zgoda każdego z nich, chyba że organy te zarządzą inaczej.

§ 4. Na zarządzenie o odmowie wyrażenia zgody na korzystanie z aparatu telefonicznego tymczasowo aresztowanemu przysługuje zażalenie do sądu, do którego dyspozycji pozostaje. Zażalenie na zarządzenie prokuratora rozpoznaje prokurator nadrzędny.

Art. 217d. Udzielenie tymczasowo aresztowanemu zezwolenia, o którym mowa w art. 141a § 1, wymaga wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

Art. 218. § 1. Tymczasowo aresztowany ma obowiązek wykonywania prac porządkowych w obrębie aresztu śledczego; przy innych pracach może zostać zatrudniony tylko za jego zgodą. Zatrudnienie poza obrębem aresztu śledczego wymaga ponadto wydania zarządzenia o zgodzie przez organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje.

§ 2. Tymczasowo aresztowany zatrudniony odpłatnie otrzymuje wynagrodzenie pomniejszone o kwotę potrąceń, o których mowa w art. 125 § 1.

§ 3. Tymczasowo aresztowany może być za jego zgodą zatrudniony nieodpłatnie w obrębie aresztu śledczego.

Art. 219. Tymczasowo aresztowany może rozporządzać posiadanymi w areszcie śledczym pieniędzmi, przedmiotami wartościowymi i innymi przedmiotami, w tym wpłacać pieniądze na rachunek bankowy, chyba że organ, do którego dyspozycji pozostaje, zarządzi inaczej.

Art. 220. Ze środków finansowych otrzymywanych przez tymczasowo aresztowanego nie podlega egzekucji kwota do wysokości połowy przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników, niezbędna na pokrycie kosztów przejazdu z aresztu śledczego do miejsca zamieszkania i na utrzymanie w ciągu najbliższych dni po zwolnieniu. Przepis art. 126 stosuje się odpowiednio.

Art. 221. § 1. Tymczasowo aresztowanemu wyróżniającemu się przestrzeganiem porządku wewnętrznego w areszcie śledczym oraz zasad określonych w regulaminie organizacyjno-porządkowym wykonywania tymczasowego aresztowania mogą być przyznawane nagrody.

§ 2. Nagrodami są:

- 1) zezwolenie na indywidualny wystrój celi mieszkalnej;
- 2) dodatkowy lub dłuższy spacer;
- 3) zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej lub częstsze otrzymywanie paczek;
- 4) indywidualne odstępstwo od porządku wewnętrznego aresztu śledczego, w zakresie ustalonym przez dyrektora aresztu śledczego;
- 5) zezwolenie na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu;
- 6) zezwolenie na dłuższe widzenie;
- 7) zezwolenie na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w areszcie śledczym;
- 8) zatarcie wszystkich lub niektórych kar dyscyplinarnych;
- 9) nagroda rzeczowa lub pieniężna.

Art. 221a. Poruszanie się tymczasowo aresztowanych po terenie aresztu śledczego, nauczanie i zatrudnienie, bezpośrednie uczestniczenie w nabożeństwach, spotkaniach religijnych i nauczaniu religii oraz korzystanie z widzeń, spacerów, kąpeli, zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, a także ich udział w czynnościach procesowych, odbywa się z uwzględnieniem konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego.

Art. 222. § 1. Tymczasowo aresztowany podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za zawinione naruszenie nakałów lub zakazów wynikających z ustawy, regulaminu lub innych przepisów wydanych na jej podstawie albo ustalonego w areszcie śledczym porządku.

§ 2. Kary dyscyplinarne są następujące:

- 1) nagana;
- 2) pozbawienie korzystania z własnego wyżywienia na okres do 14 dni;
- 3) pozbawienie możliwości otrzymania paczek żywnościowych, na okres do 3 miesięcy;
- 4) pozbawienie przyznanej ulgi;
- 5) umieszczenie w celi izolacyjnej na okres do 14 dni;
- 6) pozbawienie prawa do udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych lub z zakresu kultury fizycznej i sportu, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca;
- 7) pozbawienie lub ograniczenie możliwości dokonywania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych, na okres do 1 miesiąca.

Art. 222a. § 1. Decyzja o ukaraniu karą dyscyplinarną powinna zawierać określenie przekroczenia popełnionego przez tymczasowo aresztowanego.

§ 2. Decyzję o ukaraniu, uchyleniu, darowaniu, odroczeniu, zamianie, zawieszeniu lub przerwaniu kary dyscyplinarnej, a także o odstąpieniu od ukarania dyscyplinarnego sporządza się na piśmie i podaje do wiadomości tymczasowo aresztowanemu.

§ 3. Jeżeli w okresie zawieszenia wykonania kary dyscyplinarnej tymczasowo aresztowany dopuścił się ponownie przekroczenia, zawieszona kara ulega wykonaniu, chyba że dyrektor aresztu śledczego postanowi inaczej.

§ 4. Przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej określonej w art. 222 § 2 pkt 2 i 3 tymczasowo aresztowanemu, któremu ze względu na stan zdrowia zezwolono na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych lub częstsze otrzymywanie paczek albo korzystającemu z diety, zasięga się opinii lekarza.

Art. 223. § 1. Po wydaniu wyroku skazującego sądu pierwszej instancji tymczasowo aresztowany może być przeniesiony do zakładu karnego; sąd, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może postanowić inaczej.

§ 2. W stosunku do tymczasowo aresztowanego przeniesionego na podstawie § 1 do zakładu karnego, stosuje się przepisy o wykonywaniu tymczasowego aresztowania, chyba że wyraził on zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności.

§ 3. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, w stosunku do którego sąd nie sprzeciwił się przeniesieniu do zakładu karnego, a tymczasowo aresztowany wyraził zgodę na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna klasyfikuje niezwłocznie po otrzymaniu za wiadomienia o skazaniu.

§ 4. Zgoda, o której mowa w § 3, powinna być wyrażona przed podjęciem decyzji klasyfikacyjnej i potwierdzona podpisem tymczasowo aresztowanego. Cofnięcie zgody tymczasowo aresztowanego po wydaniu decyzji przez komisję penitencjarną jest nieskuteczne.

§ 5. Tymczasowo aresztowanego, skazanego wyrokiem sądu pierwszej instancji, który nie wyraził zgody na stosowanie względem niego przepisów o wykonywaniu kary pozbawienia wolności, komisja penitencjarna kwalifikuje do tymczasowo aresztowanych, którzy mogą być przeniesieni do zakładu karnego z oddziałem aresztu śledczego.

§ 6. Przepisy § 1–5 stosuje się odpowiednio w wypadku zastosowania tymczasowego aresztowania wobec:

- 1) skazanego znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prawomocnie skazanego przez sąd państwa obcego na karę pozbawienia wolności podlegającą wykonaniu,
- 2) obywatela polskiego lub osoby mającej miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wobec których prawomocnie orzeczono środek polegający na pozbawieniu wolności

– do czasu określenia przez właściwy sąd kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary lub środka podlegającego wykonaniu.

§ 7. Przepisy o wykonaniu tymczasowego aresztowania stosuje się ponadto do umieszczonej w areszcie śledczym lub w zakładzie karnym osoby, o której mowa w art. 589a Kodeksu postępowania karnego.

Art. 223a. § 1. Tymczasowo aresztowany, wobec którego wykonywana jest kara pozbawienia wolności w innej sprawie, korzysta z uprawnień takich jak skazany, z wyjątkiem: widzeń, korespondencji, korzystania z aparatów telefonicznych oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, posiadania przedmiotów w celi, korzystania ze świadczeń zdrowotnych, powiadamiania organu dysponującego o zakwalifikowaniu do tymczasowo aresztowanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego oraz o pozostaniu na leczeniu w zakładzie karnym po zwolnieniu, a także w zakresie udzielania zezwolenia, o którym mowa w art. 141a, a ponadto w innych wypadkach, gdy wymaga tego konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania karnego – w zakresie których stosuje się przepisy niniejszego kodeksu dotyczące tymczasowo aresztowanych.

§ 2. Tymczasowo aresztowany, o którym mowa w § 1, nie korzysta z przepustek wymienionych w art. 91 pkt 7 i art. 92 pkt 9, nagród wymienionych w art. 138 § 1 pkt 7 i 8, a także zezwolenia wymienionego w art. 165 § 2.

§ 3. Organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, może zarządzić stosowanie wobec tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, również innych przepisów dotyczących tymczasowo aresztowanych.

§ 4. Tymczasowo aresztowanego, o którym mowa w § 1, rozmieszcza się w areszcie śledczym odrębnie od skazanych.

Rozdział XVa

Umieszczanie tymczasowo aresztowanych i skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w wydzielonych pomieszczeniach lub pomieszczeniach dla osób zatrzymanych

Art. 223b. § 1. Tymczasowo aresztowany po wniesieniu aktu oskarżenia lub skazany może być umieszczony w wydzielonym pomieszczeniu Policji, Straży Granicznej lub Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przeznaczonym dla osób zatrzymanych, jeżeli jego konwojowanie z innej miejscowości, w związku z udziałem w czynności sądowej, łączyłoby się z nadmiernymi trudnościami lub kosztami.

§ 2. Umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, z powodu jego udziału w czynności sądowej może nastąpić tylko na czas niezbędny dla dokonania tej czynności. W razie odroczenia lub przerwy w jej wykonaniu na czas powyżej 3 dni, tymczasowo aresztowanego lub skazanego przenosi się do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 3. Zarządzenia w tym przedmiocie wydaje prezes sądu rozpoznającego sprawę, w odniesieniu do tymczasowo aresztowanego pozostającego do dyspozycji innego sądu – za zgodą tego sądu, a w odniesieniu do skazanego – za zgodą właściwego sędziego penitencjarnego.

Art. 223c. § 1. Na zarządzenia, o których mowa w art. 223b § 3, tymczasowo aresztowanemu lub skazanemu przysługuje zażalenie do sądu odwoławczego.

§ 2. Sąd rozpoznaje zażalenie bezzwłocznie. W razie uznania bezpodstawności umieszczenia w pomieszczeniu, o którym mowa w art. 223b § 1, sąd poleca bezzwłoczne przeniesienie tymczasowo aresztowanego lub skazanego do właściwego aresztu śledczego lub zakładu karnego. Na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje.

Art. 223d. § 1. Tymczasowo aresztowany lub skazany, konwojowany przez funkcjonariuszy Policji, Służby Więziennej, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, może być umieszczony w pomieszczeniu przeznaczonym dla osób zatrzymanych, na czas trwania przeszkody uniemożliwiającej konwojowanie lub niezbędny ze względów humanitarnych. Decyzję w tym przedmiocie podejmuje dowódca konwoju. W czasie tym nie mogą być dokonywane czynności procesowe z udziałem konwojowanego w sprawie, w związku z którą jest on konwojowany.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przeszkody uniemożliwiającej doprowadzenie lub przyjęcie tymczasowo aresztowanego albo skazanego do aresztu śledczego lub zakładu karnego oraz w razie nieprzewidzianego lądowania podczas przewozu drogą powietrzną lub nieprzewidzianej przerwy w przewozie inną drogą osoby dostarczanej na zasadach i w warunkach określonych w Rzymskim Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonym w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 708 oraz z 2018 r. poz. 1753). Decyzję w tym przedmiocie podejmuje odpowiednio komendant lub kierownik jednostki Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Żandarmerii Wojskowej.

§ 3. Każdorazowe umieszczenie tymczasowo aresztowanego lub skazanego ze względów humanitarnych w pomieszczeniu, o którym mowa w § 1, może nastąpić na czas nie dłuższy niż 8 godzin.

Art. 223e. § 1. Wobec tymczasowo aresztowanych i skazanych umieszczonych w pomieszczeniach, o których mowa w art. 223b § 1, stosuje się odpowiednio przepisy regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania, regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, przepisy o nadzorze penitencjarnym, a także inne przepisy regulujące wykonywanie tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

§ 2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej i Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz pomieszczeń, o których mowa w art. 223b § 1, w których mogą być odrębnie umieszczeni tymczasowo aresztowani i skazani, oraz warunki, którym muszą one odpowiadać, uwzględniając potrzebę zapewnienia warunków porównywalnych z określonymi dla aresztów śledczych i zakładów karnych przy wykonywaniu tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności.

CZĘŚĆ WOJSKOWA

Rozdział XVI

Przepisy ogólne

Art. 224. Przepisy części ogólnej, szczególnej i końcowej stosuje się odpowiednio do żołnierzy, a w wypadkach wskazanych w ustawie – także do osób powołanych do pełnienia służby wojskowej, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej części.

Art. 224a. Przepisów części wojskowej nie stosuje się do żołnierzy terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspocyjnie.

Art. 225. § 1. W odniesieniu do orzeczeń sądów wojskowych prawa i obowiązki organów postępowania wykonawczego wymienionych w art. 2 pkt 1–4 i 6 odpowiednio mają:

- 1) sąd wojskowy pierwszej instancji lub inny sąd równorzędny;
- 2) sąd wojskowy, o którym mowa w art. 3 § 3;
- 3) prezes sądu wojskowego lub upoważniony sędzia wojskowy;
- 4) wojskowy sędzia penitencjarny;
- 5) wojskowy kurator społeczny.

§ 2. Organami postępowania wykonawczego są także:

- 1) dowódca jednostki wojskowej;
- 2) organ administracji wojskowej właściwy ze względu na kompetencje służbowe.

§ 3. Do decyzji organów wymienionych w § 1 pkt 3–5 oraz § 2 stosuje się odpowiednio art. 7.

Art. 226. § 1. Nadzór penitencjarny nad wykonywaniem kary aresztu wojskowego, tymczasowego aresztowania zastosowanego przez sąd wojskowy oraz zatrzymaniem sprawuje wojskowy sędzia penitencjarny.

§ 2. Nadzór określony w § 1 dotyczy również kary ograniczenia wolności wykonywanej w wydzielonej jednostce wojskowej.

Rozdział XVII

Kara ograniczenia wolności

Art. 227. § 1. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 3 Kodeksu karnego wykonuje dowódca jednostki wojskowej, w której skazany pełni służbę, lub inny właściwy dowódca.

§ 2. Karę ograniczenia wolności wobec osób wymienionych w art. 323 § 4 Kodeksu karnego wykonuje dowódca wydzielonej jednostki wojskowej.

Art. 228. § 1. Minister Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy i znosi jednostki wojskowe wydzielone do wykonywania kary określonej w art. 323 § 4 Kodeksu karnego.

§ 2. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary określonej w art. 323 § 4 Kodeksu karnego, uwzględniając w szczególności zasady wykonywania tej kary wobec osób podlegających służbie wojskowej.

§ 3. Zawarte w regulaminie odstępstwa od ogólnie obowiązującego porządku wojskowego mają służyć wzmoczeniu dyscypliny społecznej i wojskowej oraz utrwaleniu wiedzy wojskowej.

Art. 229. § 1. Jeżeli w wyroku orzeczono obowiązek określony w art. 323 § 3 Kodeksu karnego, dokonywanie potrąceń następuje stosownie do wskazań sądu.

§ 2. Dowódca jednostki wojskowej zawiadamia sąd o potrąceniach dokonywanych z wynagrodzenia skazanego.

Art. 230. § 1. Zwolnienie od reszty kary przewidziane w art. 83 Kodeksu karnego może nastąpić również na wniosek dowódcy jednostki wojskowej.

§ 2. Do orzekania w przedmiocie określonym w art. 323 § 5 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio art. 13.

Rozdział XVIII

Kara pozbawienia wolności i kara aresztu wojskowego

Art. 231. Szkolenie wojskowe skazanych na karę aresztu wojskowego ma na celu utrwalenie nabytej wiedzy wojskowej, utrzymanie sprawności fizycznej i psychicznej, a także wzmoczenie dyscypliny.

Art. 232. § 1. Szkoleniem wojskowym w zakładzie karnym dla odbywających karę aresztu wojskowego kieruje oficer wyznaczony, na podstawie odrębnych przepisów, do wykonywania zadań poza wojskiem.

§ 2. Oficer kierujący szkoleniem wojskowym jest zastępcą dyrektora zakładu karnego, a także przełożonym żołnierzami zawodowymi wyznaczonych do wykonywania zadań w tym zakresie.

§ 3. Dyrektor zakładu karnego, przed podjęciem decyzji związanych z wykonywaniem kary, zapoznaje się z opinią oficera kierującego szkoleniem wojskowym; oficer ten wchodzi w skład komisji penitencjarnej.

Art. 233. Oddzielnie rozmieszcza się następujących skazanych:

- 1) oficerów;
- 2) podoficerów zawodowych, służby nadterminowej i okresowej;
- 3) pozostałych.

Art. 234. § 1. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego może otrzymywać nagrody przewidziane w art. 138 § 1, z tym że czas widzenia określonego w art. 138 § 1 pkt 7 nie może przekroczyć 60 godzin.

§ 2. Skazany odbywający karę aresztu wojskowego otrzymuje w dniu Święta Wojska Polskiego od dyrektora zakładu karnego zezwolenie na widzenie poza obrębem zakładu, chyba że przemawia przeciwko temu brak postępów w szkoleniu wojskowym.

§ 3. Do zezwolenia określonego w § 2 stosuje się odpowiednio przepisy art. 139 § 1, 2, 7 i 8 oraz art. 140.

Art. 235. § 1. W stosunku do żołnierza sąd może zastosować odpowiednio art. 330 Kodeksu karnego, jeżeli wniosek złoży dowódca jednostki wojskowej.

§ 2. Na żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową, w stosunku do którego zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, bez względu na jej wymiar, sąd może nałożyć odpowiednie obowiązki lub środki, określone w art. 67 lub 72 Kodeksu karnego.

Art. 236. Dla realizacji celów kary dyrektor zakładu karnego współdziała z odpowiednimi instytucjami wojskowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1.

Rozdział XIX

Środki karne

Art. 237. W razie orzeczenia wobec żołnierza wydalenia z zawodowej służby wojskowej lub degradacji sąd zarządza wykonanie orzeczonego środka przez właściwego dowódcę oraz zawiadamia o treści orzeczenia odpowiedni w sprawach kadrowych organ wojskowy.

Art. 238. Jeżeli wobec żołnierza orzeczono środek karny inny niż przewidziany w art. 237, sąd zawiadamia o orzeczeniu również dowódcę jednostki wojskowej, w której skazany pełnił ostatnio służbę, oraz właściwe w sprawach kadrowych organy wojskowe.

Art. 239. § 1. W razie oddania pod dozór przez sąd wojskowy skazanej osoby cywilnej, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 2. W razie zwolnienia z czynnej służby wojskowej żołnierza, którego sąd wojskowy oddał pod dozór po skazaniu, sąd ten zwraca się do właściwego sądu powszechnego o wyznaczenie kuratora sądowego.

§ 3. W razie oddania pod dozór przez sąd powszechny skazanego żołnierza odbywającego czynną służbę wojskową, przepis art. 334 § 2 Kodeksu karnego stosuje się odpowiednio.

§ 4. Dozór wobec żołnierza czynnej służby wojskowej wykonuje się w miejscu pełnienia służby.

Rozdział XX

Tymczasowe aresztowanie

Art. 240. Tymczasowo aresztowanych żołnierzy służby czynnej osadza się w areszcie śledczym w wydzielonych celach.

Art. 241. (uchylony)

CZEŚĆ KOŃCOWA

Rozdział XXI

Objaśnienie wyrażeń ustawowych

Art. 242. § 1. Jeżeli w części ogólnej niniejszego kodeksu używa się określenia „skazany”, odpowiednie przepisy mają zastosowanie także do tymczasowo aresztowanego oraz do sprawcy, wobec którego zastosowano środek zabezpieczający.

§ 2. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „oskarżony”, należy przez to rozumieć również podejrzanego.

§ 3. Jeżeli niniejszy kodeks używa w znaczeniu ogólnym określenia „kara pozbawienia wolności”, należy przez to rozumieć również zastępczą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego, karę aresztu lub zastępczą karę aresztu, karę porządkową oraz środek przymusu skutkujący pozbawieniem wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.

§ 3a. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „zakład karny” oznacza także oddział zakładu karnego w areszcie śledczym, a określenie „areszt śledczy” oznacza także oddział aresztu śledczego w zakładzie karnym.

§ 4. Określenie „sąd” bez bliższego sprecyzowania oznacza sąd powszechny lub wojskowy określony w art. 3 § 1, z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 6 § 1, art. 7, art. 8 § 2, art. 9 § 3 i 4, art. 10, art. 11 § 1, art. 13, art. 15 oraz art. 18–24 stosuje się odpowiednio do sądu penitencjarnego lub innego sądu właściwego na podstawie niniejszego kodeksu.

§ 4a. Określenie „dyrektor” oznacza również zastępcę dyrektora aresztu śledczego lub zakładu karnego, a także funkcjonariusza lub pracownika zakładu karnego lub aresztu śledczego, który został upoważniony do zastępowania dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego podczas jego nieobecności.

§ 5. Użyte w niniejszym kodeksie określenie „przeciętne miesięczne wynagrodzenie pracowników” oznacza przeciętne wynagrodzenie miesięczne w poprzednim kwartale, obowiązujące od pierwszego dnia następnego miesiąca po ogłoszeniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” do celów emerytalno-rentowych.

§ 6. Przez pojęcie nadzoru nad korespondencją rozumie się otwarcie listu i sprawdzenie jego zawartości.

§ 7. Przez pojęcie cenzury korespondencji rozumie się zapoznawanie się z treścią pisma oraz usunięcie części jego tekstu lub uczynienie go nieczytelnym.

§ 8. Przez pojęcie zatrzymania korespondencji rozumie się nieprzekazanie jej adresatowi i dołączenie do akt osobowych skazanego.

§ 9. Przez pojęcie nadzoru nad widzeniem rozumie się zapewnienie porządku w czasie jego trwania.

§ 10. Przez pojęcie kontroli rozmowy w trakcie widzenia lub rozmowy telefonicznej rozumie się zapoznawanie się z jej treścią oraz możliwość przerwania jej lub utrwalenia.

§ 11. Kontrola paczki oznacza sprawdzanie jej opakowania i zawartości.

§ 12. Użyte w niniejszym kodeksie określenia „kościół”, „inny związek wyznaniowy” należy rozumieć jako kościół, inny związek wyznaniowy o ustawowo uregulowanej sytuacji prawnej.

§ 13. Przez użyte w art. 91 pkt 7, art. 92 pkt 9 oraz w art. 139 § 3 i 4 określenie „w roku” należy rozumieć okres 12 miesięcy poprzedzających dzień rozpoczęcia korzystania z kolejnej przepustki lub zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego.

§ 14. Przez użyte w niniejszym kodeksie określenia „zakład pracy” i „podmiot zatrudniający” należy rozumieć pracodawcę jako jednostkę organizacyjną zatrudniającą pracowników.

§ 15. Przez pojęcie wynagrodzenia przypadającego skazanemu rozumie się kwotę, pozostałą po dokonaniu potrąceń z wynagrodzenia przysługującego składce na ubezpieczenie społeczne, kwoty na Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej i kwoty na Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywieszonych Zakładów Pracy, stanowiącą podstawę do naliczenia zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Rozdział XXII

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 243. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie.

§ 2. Czynności procesowe w zakresie postępowania wykonawczego i inne czynności wykonawcze, dokonane przed wejściem w życie niniejszego kodeksu z zachowaniem przepisów dotychczasowych, są skuteczne.

§ 3. W razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe czy Kodeks karny wykonawczy, stosuje się niniejszy kodeks.

Art. 244. Przepisy niniejszego kodeksu stosuje się odpowiednio przy wykonywaniu wyroków po przejściu obywatela polskiego skazanego za granicą; określenie kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego oraz kary albo środka karnego lub zabezpieczającego podlegających wykonaniu następuje według przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego.

Art. 245. Do czasu przekazania obcemu państwu cudzoziemca lub obywatela polskiego, wobec którego zapadło orzeczenie, wykonywane jest ono w trybie niniejszego kodeksu. Wykonanie tego orzeczenia w tym trybie ustaje w dniu przekazania.

Art. 246. (uchylony)

Art. 247. § 1. W wypadkach uzasadnionych szczególnymi względami sanitarnymi lub zdrowotnymi albo poważnym zagrożeniem bezpieczeństwa dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może na czas określony wstrzymać lub ograniczyć zatrudnienie osadzonych, kontakty między nimi, udzielanie widzeń i spacerów, przeprowadzanie zajęć o charakterze zbiorowym, odprawianie nabożeństw i udzielanie posług religijnych, dokonywanie zakupów, otrzymywanie paczek, a także korzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych, nakazać zamknięcie cel lub innych pomieszczeń, w których przebywają lub pracują osadzeni, zabronić posiadania w celi niektórych przedmiotów oraz zawiesić funkcję rzeczownika skazanych.

§ 2. W wypadku wprowadzenia ograniczeń lub zakazów, o których mowa w § 1, na okres do 7 dni, dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego bezzwłocznie powiadamia o swojej decyzji sędziego penitencjarnego. Przedłużenie okresu trwania ograniczeń lub zakazów wymaga zgody tego sędziego. Brak zgody sędziego nie wstrzymuje wykonania decyzji dyrektora zakładu karnego lub aresztu śledczego. Na decyzję sędziego dyrektorowi zakładu lub aresztu przysługuje skarga do sądu penitencjarnego. Przepis art. 7 § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 3. Jeżeli widzenie, ze względu na osobę odwiedzanego lub odwiedzającego, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego lub aresztu śledczego albo dla porządku prawnego, dyrektor zakładu lub aresztu może uzależnić jego odbycie od spełnienia warunków zapewniających bezpieczeństwo.

Art. 248. (uchylony)

Art. 249. § 1. Minister Sprawiedliwości określa, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary pozbawienia wolności i regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania tymczasowego aresztowania, określające w szczególności:

- 1) organizację przyjęć do zakładów karnych i aresztów śledczych,
- 2) sposób rozmieszczania osadzonych w celach mieszkalnych,
- 3) porządek wewnętrzny zakładów karnych i aresztów śledczych,
- 4) organizację przyjmowania korespondencji i organizację widzeń w zakładach karnych i aresztach śledczych,
- 5) sposoby korzystania przez tymczasowo aresztowanych i skazanych z aparatu telefonicznego,
- 6) warunki opieki zdrowotnej i bytowej w zakładach karnych i aresztach śledczych,
- 7) sposób przygotowania skazanych i tymczasowo aresztowanych do ich zwolnienia z zakładu karnego i aresztu śledczego – uwzględniając potrzebę zapewnienia porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa w zakładach karnych i aresztach śledczych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, określi, w drodze rozporządzenia, regulamin organizacyjno-porządkowy wykonywania kary aresztu wojskowego, uwzględniając w szczególności organizację przyjęć tych osób do zakładu karnego, zasady rozmieszczania skazanych żołnierzy w celach mieszkalnych, zasady udziału organów wyznaczonych przez Ministra Obrony Narodowej w procesie resocjalizacji skazanych żołnierzy oraz metody oddziaływania na skazanego uwzględniające zasady pełnienia służby wojskowej.

§ 3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposoby prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na względzie zwłaszcza ich organizację, warunki, zasady i formy oraz sposób dokumentowania prowadzonych oddziaływań;
- 2) warunki bytowe osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, mając na uwadze potrzebę zapewnienia osadzonym odzieży, bielizny, obuwia, sprzętu stołowego, środków higieny i czystości, a także wyposażenia pomieszczeń w podstawowy sprzęt kwaterunkowy;
- 3) sposoby załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, biorąc w szczególności pod uwagę zasady i tryb przyjmowania i rozpoznawania wniosków, skarg i próśb, a także ich ewidencję i dokumentowanie;

- 4) sposoby ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym:
  - a) formy organizacyjne ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej,
  - b) zadania funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej oraz przywieziennych zakładów pracy,
  - c) sposób postępowania z osobami osadzonymi w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym podczas ich konwojowania,
  - d) warunki wstępu na teren jednostek organizacyjnych Służby Więziennej osób niebędących funkcjonariuszami lub pracownikami Służby Więziennej albo pracownikami przywieziennych zakładów pracy– mając na względzie konieczność zapewnienia sprawnego wykonywania zadań przez Służbę Więzienną, porządku wewnętrznego i bezpieczeństwa jednostek organizacyjnych Służby Więziennej oraz bezpieczeństwa osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych;
- 5) sposoby obrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej, pracowników przywieziennych zakładów pracy oraz osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w wyniku klęsk żywiołowych, a także zagrożeń dla ludzi i środowiska w sytuacjach stanów nadzwyczajnych;
- 6) czynności administracyjne i rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem depozytu przedmiotów wartościowych i środków pieniężnych osób pozbawionych wolności, uwzględniając w szczególności ewidencjonowanie zdeponowanych środków i przedmiotów, czynności związane z ich przyjmowaniem, przechowywaniem i wydawaniem, w tym gromadzeniem środków pieniężnych na książeczkach oszczędnościowych, tryb przekazywania zdeponowanych środków i przedmiotów między jednostkami organizacyjnymi, czynności związane z rozliczeniem należności za pracę osadzonych, tryb dokonywania zakupów przez osadzonych oraz dokumentowanie tych czynności;
- 7) czynności administracyjne związane z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowanie tych czynności, uwzględniając potrzebę zapewnienia sprawnego wykonywania czynności administracyjnych oraz porządku wewnętrznego w zakładach karnych i aresztach śledczych.

8) (uchylony)

Art. 249a. Dyrektor Generalny Służby Więziennej może, w drodze zarządzenia, określić:

- 1) organizację ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;
- 2) szczegółowe zasady prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresy czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych oraz oddziałów penitencjarnych;
- 3) organizację służby zdrowia w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej;
- 4) zakres i formy prowadzenia ewidencji osób pozbawionych wolności przez jednostki organizacyjne Służby Więziennej;
- 5) dopuszczalną ilość i wymiary rzeczy, w tym żywności, znajdujących się w posiadaniu skazanego w trakcie pobytu w zakładzie karnym oraz sposób postępowania z przedmiotami i żywnością, których wymiary lub ilość naruszają obowiązujący porządek lub utrudniają konwojowanie.

Art. 250. (uchylony)

Art. 251. (utracił moc)

Art. 252. (utracił moc)

Art. 253. (utracił moc)

Art. 254. (utracił moc)

Art. 255. Okresy pracy skazanego, wykonywanej przed dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu, wlicza się do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, na zasadach obowiązujących przed tym dniem.

Art. 256. Użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego lub użycie broni względem osób pozbawionych wolności reguluje odrębna ustawa.

Art. 257. § 1. Z dniem wejścia w życie niniejszego kodeksu tracą moc dotychczasowe przepisy dotyczące spraw w nim unormowanych.

§ 2. W szczególności tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. poz. 98, z późn. zm.⁷⁾);
- 2) przepisy:
  - a) art. 36 i 37 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. poz. 70 i 509, z 1995 r. poz. 163 oraz z 1996 r. poz. 367),
  - b) o stosunku Państwa do Kościołów, dotyczące wykonywania praktyk religijnych osób skazanych i tymczasowo aresztowanych.

Art. 258. Jeżeli do któregoś z przedmiotów unormowanych w niniejszym kodeksie przewidziane jest wydanie przepisów wykonawczych, do czasu ich wydania zachowują moc przepisy dotychczasowe, jeżeli nie są sprzeczne z przepisami niniejszego kodeksu.

Art. 259. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 1998 r., z tym że przepisy art. 251–254 obowiązują nie dłużej niż przez 10 lat od dnia jej wejścia w życie.

---

⁷⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1975 r. poz. 234, z 1982 r. poz. 125 i 289, z 1985 r. poz. 100 i 138, z 1988 r. poz. 135, z 1990 r. poz. 85, 198 i 206, z 1995 r. poz. 475 oraz z 1996 r. poz. 283.